

Tisdagen den 3 november

Kl. 13.00–15.55
18.00–18.46

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 13 oktober justerades.

§ 2 Anmälan om ersättare

Förste vice talmannen anmälde att *Solange Olame Bayibsa* (S) skulle tjänstgöra som ersättare för *Mathias Tegnér* (S) under tiden för hans ledighet den 1 december 2020–31 maj 2021.

§ 3 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Pyry Niemi* (S) avsagt sig uppdraget som suppleant i kulturutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält *Solange Olame Bayibsa* som suppleant i näringsutskottet under *Mathias Tegnér*s ledighet samt som suppleant i finansutskottet, i skatteutskottet, i justitieutskottet, i civilutskottet, i socialförsäkringsutskottet, i socialutskottet, i kulturutskottet, i utbildningsutskottet, i trafikutskottet, i miljö- och jordbruksutskottet och i arbetsmarknadsutskottet.

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 1 december 2020–31 maj 2021* till

suppleant i finansutskottet
Solange Olame Bayibsa (S)

suppleant i skatteutskottet
Solange Olame Bayibsa (S)

suppleant i justitieutskottet
Solange Olame Bayibsa (S)

suppleant i civilutskottet
Solange Olame Bayibsa (S)

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Solange Olame Bayibsa (S)

suppleant i socialutskottet
Solange Olame Bayibsa (S)

suppleant i kulturutskottet
Solange Olame Bayibsa (S)

suppleant i utbildningsutskottet
Solange Olame Bayibsa (S)

suppleant i trafikutskottet
Solange Olame Bayibsa (S)

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Solange Olame Bayibsa (S)

suppleant i näringsutskottet
Solange Olame Bayibsa (S)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Solange Olame Bayibsa (S)

§ 5 Anmälan om ordförande i EU-nämnden

Förste vice talmannen anmälde att *Pyy Niemi* (S) valts till ordförande i EU-nämnden från och med den 30 oktober.

§ 6 Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 5 november kl. 14.00*.

§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:73

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:73 Beskattningen av företag
av Kjell Jansson (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 13 november 2020.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 23 oktober 2020
Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Prot. 2020/21:28
3 november

Interpellation 2020/21:74

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:74 Undantag för förmånsbeskattning av transport till och från arbetet
av Helena Bouveng (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 13 november 2020.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 28 oktober 2020
Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2020/21:76

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:76 Ett svenskt klimatåtagande till UNFCCC
av Jens Holm (V)

Frågan kommer att besvaras fredagen den 4 december 2020. Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 26 oktober 2020
Miljödepartementet
Isabella Lövin (MP)
Enligt uppdrag
Egon Abresparr
Expeditionschef

Interpellation 2020/21:77

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:77 Skattepolitik för ökad tillväxt
av Niklas Wykman (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 13 november 2020.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 29 oktober 2020
Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2020/21:78

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:78 Åtgärder på skatteområdet
av Boriana Åberg (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 13 november 2020.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 26 oktober 2020

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2020/21:79

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:79 Utökade taxikontroller
av Thomas Morell (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 24 november 2020.

Stockholm den 23 oktober 2020

Justitiedepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:83

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:83 Jurij Dmitrijev och synen på historien
av Maria Nilsson (L)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 20 november 2020.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 26 oktober 2020

Utrikesdepartementet

Ann Linde (S)

Enligt uppdrag

Anna Hammargren

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:84

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:84 Tidsgränser för häktning
av Ellen Juntti (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 24 november 2020.

Stockholm den 26 oktober 2020

Justitiedepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Prot. 2020/21:28

3 november

Interpellation 2020/21:87

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:87 Remitteringen av utredningen om en långsiktigt hållbar migrationspolitik

av Ludvig Aspling (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 20 november.

Stockholm den 26 oktober 2020

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:89

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:89 Krav för permanent uppehållstillstånd

av Christina Höj Larsen (V)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 4 december.

Stockholm den 27 oktober 2020

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:90

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:90 Det kommunala vetot

av Mattias Bäckström Johansson (SD)

Frågan kommer att besvaras fredagen den 11 december 2020.

Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 2 november 2020

Miljödepartementet
Isabella Lövin (MP)
Enligt uppdrag
Egon Abresparr
Expeditionschef

Interpellation 2020/21:93

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:93 Skogen och biobränslet i färdplanerna för fossilfrihet

av Jens Holm (V)

Frågan kommer att besvaras fredagen den 4 december 2020.

Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 2 november 2020

Miljödepartementet
Isabella Lövin (MP)
Enligt uppdrag
Egon Abresparr
Expeditionschef

Interpellation 2020/21:95

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:95 EU-direktiv om minimilöner

av Ludvig Aspling (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 24 november 2020.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 2 november 2020

Arbetsmarknadsdepartementet
Eva Nordmark (S)
Enligt uppdrag
Catharina Nordlander
Rättschef

§ 8 Anmälan om faktapromemorior

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2020/21:FPM7 Kommissionens årliga hållbara tillväxtstrategi
COM(2020) 575 till finansutskottet

2020/21:FPM8 Meddelande om höjning av Europas klimatambition för 2030
COM(2020) 562 till miljö- och jordbruksutskottet

2020/21:FPM9 Ändringar i carcinogen- och mutagendirektivet
SWD(2020) 183, COM(2020) 571, SEC(2020) 302, SWD(2020) 184
till arbetsmarknadsutskottet

Prot. 2020/21:28
3 november

2020/21:FPM10 Förordning om att upprätta ett gemensamt företag för en
europeisk superdator COM(2020) 569 till utbildningsutskottet

2020/21:FPM11 En jämlikhetsunion: EU:s handlingsplan mot rasism
2020–2025 COM(2020) 565 till arbetsmarknadsutskottet

2020/21:FPM12 En kapitalmarknadsunion för människor och företag – en
ny handlingsplan COM(2020) 590 till finansutskottet

2020/21:FPM13 En strategi för digitalisering av finanssektorn i EU
COM(2020) 591, 2017/18:FPM66 till finansutskottet

2020/21:FPM14 EU-strategi för massbetalningar COM(2020) 592 till fi-
nansutskottet

2020/21:FPM15 Marknader för kryptotillgångar och en pilotregim för dis-
tribuerad databasteknik COM(2020) 593, COM(2020) 594 till finans-
utskottet

2020/21:FPM16 Förordning om digital operativ motståndskraft i den fi-
nansiella sektorn COM(2020) 595 till finansutskottet

2020/21:FPM17 Förordning om det europeiska gemensamma luftrummet
COM(2020) 579, COM(2020) 577 till trafikutskottet

2020/21:FPM18 Rapport om genomförandet av EU:s makroregionala stra-
teger COM(2020) 578 till näringsutskottet

2020/21:FPM19 Meddelande om en ny migrations- och asylpakt
COM(2020) 609 till socialförsäkringsutskottet

2020/21:FPM20 Förordning om asyl- och migrationshantering
COM(2020) 610 till socialförsäkringsutskottet

2020/21:FPM21 Ändrat förslag till asylprocedurförordning
2015/16:FPM131, COM(2020) 611 till socialförsäkringsutskottet

2020/21:FPM23 Förordning om hantering av krissituationer och force ma-
jeure på migrations- och asylområdet COM(2020) 613 till socialför-
säkringsutskottet

§ 9 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2020/21:38 till socialutskottet

Skrivelse

2020/21:31 till socialförsäkringsutskottet

§ 10 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Justitieutskottets betänkanden

2020/21:JuU31 Omständigheter som särskilt ska beaktas som skäl för livs-
tids fängelse för mord

2020/21:JuU4 Digital kommunikation i domstolsprocesser

2020/21:JuU5 En strängare syn på hantering av vapen och explosiva varor

§ 11 Svar på interpellation 2020/21:63 om ett centralt skuldregister

Anf. 1 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Angelica Lundberg har frågat mig vad jag avser att göra för att bromsa utvecklingen kring överskuldsättning, hur jag kommer att agera för att förhindra att unga utvecklar osunda ekonomiska vanor samt när regeringen avser att tillsätta en utredning om ett centralt skuldregister och när den kommer att vara klar.

Rapporter från bland annat Finansinspektionen visar att konsumtionslånen ökar och att en inte obetydlig del av dessa lån går till inkasso. Också hos Kronofogdemyndigheten har man noterat en ökning av obetalda konsumtionslån. Frågan är viktig och rör flera olika politikområden. Regeringen har genomfört en rad åtgärder för att motverka överskuldsättning och stärka konsumentskyddet på marknaden för konsumtionslån.

Regeringen har bland annat lagt fram förslag som lett till en ny skuldsaneringslag som gjort det enklare att ansöka om skuldsanering och en ny reglering om ett ränte- och kostnadstak för så kallade högkostnadskrediter. Efter regeringens förslag har det i år även införts bestämmelser som syftar till att konsumenten ska göra ett aktivt val om att betala med kredit eller direktbetalning vid e-handel. De senaste åren har vi dessutom sett en förbättrad amorteringskultur till följd av de amorteringskrav som har införts.

Under våren gav regeringen också i uppdrag till Konsumentverket att analysera situationen på marknaden för konsumentkrediter och risker för överskuldsättning.

Finansinspektionen har i sin konsumentskyddsrapport för 2020 föreslagit att regeringen ska tillsätta en utredning för att göra det möjligt för kreditgivarna att få en helhetsbild av samtliga konsumenters skulder. Ärendet bereds i Regeringskansliet.

Regeringens konsumentpolitik syftar till väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. Regeringen kommer att fortsätta arbetet med konsumentskydds- och överskuldssättningsfrågor i enlighet med det.

Anf. 2 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! Rekordmånga ansöker om hjälp med skuldhantering. Under första halvan av 2020 ansökte drygt 15 000 personer om skuldsanering, vilket är en ökning med över 40 procent jämfört med samma period förra året. Särskilt stor var ökningen bland unga i åldern 18–34 år. I den gruppen är det fråga om en fördubbling av antalet sökande för skuldsanering.

Överskuldssättning är ett problem såväl för den enskilde som för samhället, och den pågående coronakrisen har gjort att riskerna för osund skuldssättning har ökat kraftigt. Precis som statsrådet nämner är det en stor ökning vad gäller konsumtionslån.

Konsumtionslånen har en stor påverkan på hushållens skuldsättning och ekonomi. Enligt Finansinspektionens rapport om konsumtionslån utgör dessa lån en femtedel av hushållens totala skulder, men de står samtidigt för över hälften av hushållens lånebetalningar i form av räntor och krediter.

Statsrådet nämner också att andelen lån som leder till inkassokrav är hög, och det stämmer. Ungefär var femte låntagare har fått en betalningspåminnelse, och 4 ½ procent av alla nya låntagare får ett inkassokrav redan under lånets första månader. Det är en indikation, tycker jag, på en svag återbetalningsförmåga och på att kreditprövningen inte har varit fullgod. Bland personer under 25 år är den siffran 8 procent.

Majoriteten av dessa lån skulle troligtvis aldrig ha beviljats från första början. Även om den enskilde bär ansvaret för sina lån och krediter är det också kreditföretagens skyldighet att undersöka betalningsmöjligheten hos den som vill låna.

Regleringen av högkostnadskrediter som infördes 2018 var naturligtvis en bra åtgärd. Vi vill ju inte att människor ska betala ockerräntor, och det är naturligtvis lättare att betala tillbaka ett lån om räntan är rimlig. Men det löser inte problemet med överskuldsättningen, och taket för räntor är fortfarande högt. Räntor på uppemot 40 procent är inte helt ovanliga.

Att göra det enklare att ansöka om skuldsanering är också en plåsterlösning från regeringen, och den når inte på något sätt själva kärnan av problemet. När det har gått så långt som till skuldsanering är konsekvenserna redan stora. Vi behöver i stället ha åtgärder som redan från början förhindrar att människor hamnar i osund skuldsättning.

Här kan ett centralt skuldregister spela en roll och göra det lättare för kreditgivare att undersöka skuldkvoten hos den som söker kredit. Det är inte bara Finansinspektionen som vill införa ett centralt skuldregister, utan även Konsumentverket och Kronofogdemyndigheten har ställt sig positiva till detta. Finansmarknadsministern själv har sagt att regeringen kommer att agera mot oseriös kreditgivning av konsumtionslån. Men då måste man först och främst tillsätta utredningen innan den kan ta fram ett förslag som kan leda till en lagändring, och det har inte skett än.

Därför, fru talman, vill jag ge statsrådet ytterligare en chans att svara på frågan som jag ställde i interpellationen och som jag kanske inte riktigt känner att jag fick ett svar på i det inledande anförandet.

När avser regeringen att tillsätta utredningen om ett centralt skuldregister? Jag antar att regeringen vill vänta in resultatet av det uppdrag som man har gett till Konsumentverket och som ska redovisas den 1 mars 2021. Men kan vi räkna med att regeringen tillsätter utredningen kort därefter?

Anf. 3 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Angelica Lundberg, för en viktig fråga!

Överskuldsättning är ett jättestort bekymmer för dem som hamnar där. Vi vet också av forskning att problemen inte bara drabbar den som hamnar i skuld utan också anhöriga runt omkring – det drabbar hela familjen. Man drabbas ofta inte bara av ekonomiska problem utan också av sociala problem och hälsoproblem. Till exempel vet vi att självmordsfrekvensen är betydligt mycket högre hos överskuldssatta än hos befolkningen i övrigt.

Det här är alltså ett generellt problem som vi behöver arbeta aktivt med. Jag är glad att regeringen gör just det: arbetar aktivt med det här problemet.

Vi har gjort betydligt mer än vad tidigare regeringar har gjort för att få bukt med det här problemet.

Jag tycker inte att det är rätt att säga att det är ett misslyckande när antalet skuldsaneringsfall ökar. Det sker delvis på grund av att vi har infört en ny skuldsaneringslag som gör det lättare att få skuldsanering. Från en situation som för de flesta är närmast hopplös där man inte har någon möjlighet att betala sina skulder får man nu en väg ut och en öppning till att efter en skuldsanering kunna komma ut som skuldfri. Man kan börja ett nytt ekonomiskt liv och kan börja planera sin framtid igen. För de 15 000 som nu har ansökt om skuldsanering och förhoppningsvis får en sådan kan detta innebära en enormt stor skillnad för deras livskvalitet. Det är såklart också en möjlighet för samhället att få fler människor som fullt ut kan delta i den ekonomiska aktiviteten.

Att kalla detta för plåsterlösning tycker jag är lite föraktfullt mot de människor som får chansen att få sina skulder avskrivna och kunna komma ut. För dem är detta betydligt mycket mer än ett plåster. Det är verkligen skillnad att leva ett liv med livskvalitet, kunna ta möjligheter i ekonomiskt hänseende, till exempel köpa en bostad, eller göra andra planer för sitt liv. Det är verkligen något helt annat än om man sitter fast i överskuldsättning.

Vi är däremot självklart överens om att det här inte är en helhetslösning. Vi måste göra mycket för att människor från början ska undvika att hamna i överskuldsättning. Jag har både som tidigare konsumentminister och nu som finansmarknadsminister tagit fler initiativ än vad som någonsin tidigare har gjorts. Exempelvis har begränsningar gjorts för högkostnadskrediter, som var en väldigt snabbt växande del av låne marknaden. Vi införde ett tak för hur mycket ränta man fick ta ut och ett kostnadstak som innebar att det aldrig får kosta mer, i form av olika avgifter, för den som är låntagare än lika mycket som man har tagit i lån.

Detta har gjort enormt stor skillnad för den marknad som förut växte närmast oreglerat och skapade väldigt stora problem för människor. Det är nu en marknad som är under betydligt bättre kontroll.

I det här ingick även att vi ställde krav på marknadsföringen, som skulle vara måttfull. Man skulle informera konsumenterna om att lånen var förenade med risker. Vi ser dock att detta inte är tillräckligt.

Just konsumtionslånen är en marknad som växer väldigt snabbt. Regeringen har här infört en lagstiftning som innebär att när man vid näthandel presenterar olika betalningsalternativ måste man som första alternativ lyfta fram direktbetalning som betalningssätt. Man får inte lyfta fram låntagande eller kreditalternativ som förstahandsalternativ. Detta görs för att man som konsument ska veta att man har fattat ett medvetet beslut om man sätter sig i skuld. Det ska inte vara något som sker automatiskt och utan att man är medveten om vilka konsekvenser det får.

Det har varit en ganska hård kamp om detta precis som kampen mot högkostnadskrediterna har varit. Det fanns ett starkt motstånd. Men regeringen och jag som konsumentminister och finansmarknadsminister valde att ta striden för att motverka att människor hamnar i skuldsättning.

Vi jobbar nu vidare med flera olika uppdrag som har getts. Dem kommer vi att få återkoppling på. Vi har såklart också läst Finansinspektionens förslag om ett centralt kreditregister och arbetar vidare med det på Regeringskansliet, men vi har ingen färdig tidsplan för när det kommer att vara infört.

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag är glad över att statsrådet delar den stora problembild som finns angående överskuldsättning. Det är inte ett enkelt problem. Precis som statsrådet säger leder detta till många större konsekvenser än dem man först kanske kan se. Jag skulle dock önska att regeringen och statsrådet var tydligare när det gäller utredningen och när den skulle kunna påbörjas.

Det som dock oroar mig mest är attityden hos många unga när det gäller skuldsättning. För att bli beviljad skuldsanering måste den som ansöker ha så stora skulder att han eller hon inte kan betala tillbaka pengarna inom en överskådlig tid. Av de unga som ansöker om skuldsanering får 80 procent avslag. Det innebär att de inte har tillräckligt stora skulder och förväntas själva kunna ta sig ur sin situation.

Det råder en stor okunskap om vad man ska göra när man drar på sig skulder. I stället ser många unga skuldsanering som någon form av quickfix. Den här utvecklingen riskerar att leda till att många unga blir fast i långvariga skulder. Enligt Kronofogden har många unga missuppfattat vad en skuldsanering egentligen innebär. De kanske har en skuld på ca 30 000–40 000 kronor och tror att om man bara skickar in en ansökan till Kronofogden blir skulderna avskrivna. Men riktigt så enkelt är det naturligtvis inte. Skuldsanering ska vara en sista utväg, och det är inte och ska inte vara en enkel quickfix.

Bland unga tjejer på sociala medier betraktas det numera som coolt att ha skulder hos kreditföretagen, och jag ser ofta trådar där man hetsats till att överträffa varandra i högst skuld hos Klarna. Den som ger sig in i debatten och lite försiktigt talar om att hon inte har några konsumtionsskulder och att man bara ska köpa sådant man har råd med blir direkt påhoppad och hånad och nedvärderande kallad pråktig och duktig. Med den här attityden känns det som att vi har kommit en lång väg bort från figurerna Spara och Slösa i Lyckoslanten. Budskapet till ungdomarna var där tydligt: Överkonsumera inte för det lönar sig inte i längden.

Ett annat problem jag själv stött på är att det på många ställen inte längre går att handla för riktiga pengar. Jag ger mina barn månadspeng för att lära dem att handskas med pengar, men oftast kan de inte handla för den, utan det brukar sluta med att jag får betala med mitt kort. Då missar man lite känslan med pengar, att se hur mycket som försvinner när man köper något och hur mycket man får tillbaka i växel och så vidare. Det här ställer till det när unga ska lära sig om ekonomi.

Jag tror att det är mycket lättare att köpa sådant man egentligen inte behöver när det bara är att klicka på en knapp på telefonen. Varför spara till det man vill ha när man kan köpa på kredit och få varan direkt? Oftast lockas man av räntefria lån och krediter där kostnaden i slutändan visar sig bli riktigt dyr.

Med anledning av detta vill jag fråga statsrådet om han anser att det finns ett samband mellan den minskade användningen av fysiska pengar och ungas skuldsättning. Om han anser det, vad avser han i så fall att göra åt det? Jag vill också fråga vad regeringen gör för att förhindra att unga personer utvecklar osunda ekonomiska vanor.

Anf. 5 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Även jag har varit väldigt bekymrad över hur synen på skuld har utvecklats i vårt samhälle. I stora delar av befolkningen – åtminstone i stora kretsar – har det blivit självklart att man har stora skulder och att man kanske har dem för livet.

Vi såg en utveckling där Sverige stack ut jämfört med övriga Norden och resten av världen. Vi fick på den svenska kreditmarknaden amorteringsfria skulder som växte närmast okontrollerat. Man tog lån som man egentligen aldrig tänkte betala tillbaka. Det var såklart ett otroligt riskabelt beteende som utvecklades i Sverige. Vi har som regering tagit vårt ansvar för att motverka det. Det har vi gjort genom att ställa krav på amortering, vilket har gjort att vi har fått en sund amorteringskultur i Sverige igen. Man ser det nu som självklart att man ska ha en idé och en plan för hur man ska betala tillbaka om man tar ett lån.

Vi ser att det fortfarande finns problem med konsumentkrediter. Många unga inser inte vilka risker som finns kopplade till konsumentkrediter. Det är tydligt att konsumtionslån är dyra om man jämför med exempelvis bolån. De står för en mindre del av konsumenternas totala lån, men de står för en stor del – ungefär hälften – av hushållens utgifter. Det gör att man ska vara försiktig med att få sådana skulder. Man ska också vara medveten om vilka kostnader det faktiskt innebär.

Det finns en kunskap om att många unga tycker att det är svårt att kunna bedöma sin privatekonomi och förstå vilka konsekvenser de val man gör får för ekonomin. Regeringen har därför till exempel gett ett uppdrag till Finansinspektionen att ta fram informationsmaterial och rikta sig med kunskapshöjande åtgärder till unga människor. Det är material som exempelvis skolan kan använda sig av i olika former av undervisning, alltifrån matte till samhällskunskap och liknande. Man kan där diskutera privatekonomi och vilka konsekvenser det kan få om man sätter sig i för stor skuld. Det är otroligt viktigt att vi rustar våra unga att kunna fatta de ibland komplicerade ekonomiska beslut som man behöver kunna behärska när man tar steget in i vuxenlivet.

Jag tycker att det viktiga är att vi ser till att i samhället få en sund syn på skuld, oavsett vilken typ av pengar vi använder. Vill man använda kontanter, fysiska pengar, ska man kunna göra det. Detta är ju regeringens politik. Men man ska också kunna använda elektroniska betalningsmetoder, vilket fler och fler gör. Jag tror inte att vi ska undervärdera våra unga och tro att de därmed inte förstår att pengar har en begränsning. Om man har ett lönekonto eller ett konto där man till exempel får in sitt studiebidrag vet man att det är en begränsad insättning, och då måste det också matchas av ett begränsat uttag från samma konto. Jag är helt övertygad om att det går att få samma förståelse för de restriktioner som finns i vår privatekonomi oavsett om vi använder oss av elektroniska betalningsmedel eller fysiska kontanter.

Men regeringens politik på det området är solklar. Vi vill att varje människa ska kunna bestämma själv hur man ska sköta sina betalningar. Vill man använda kontanter ska den möjligheten finnas. Därför har vi också infört en lagstiftning som säger att det inte ska vara för stora avstånd någonstans i landet för att kunna sköta till exempel sina räkningsbetalningar med fysiska kontanter.

Men jag tror inte att man ska se det som något slags huvudorsak till att skuldsättningen har ökat. Den har ökat i många länder, inte bara i Sverige. Det gör ändå att det finns ett problem som vi behöver kunna hantera. Där är regeringens åtgärd att man som konsument som förstahandsalternativ ska få direktbetalning när man köper sin vara på nätet. Det är en väldigt viktig åtgärd för att minska risken för att man av okunskap sätter sig i skuld.

Anf. 6 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! Ministern tar upp de nya bestämmelser som syftar till att konsumenter när de handlar på nätet ska göra ett aktivt val av om de vill betala med kredit eller genom direktbetalning. Lagen säger att direktbetalningsalternativet, om det finns ett sådant, ska vara det som poppar upp först. Men den här regleringen var dåligt utformad från början, och det har visat sig att det är lätt att kringgå den. För hur ska företaget som säljer varan veta om jag handlar på kredit eller inte när jag betalar med mitt bankkort? Den här lagen tycker jag missade målet, och jag tror att man behöver se över den.

Det behöver också undersökas vad som ska gälla angående kreditprövning vid fakturaköp. I dag är det inte ett lagkrav, men små lån utan säkerhet är de lån där flest har betalningspåminnelser och inkassokrav. Andelen låntagare med inkassokrav var nästan fyra gånger så hög hos dem som hade gjort fakturaköp som hos övriga låntagare, enligt Finansinspektionens rapport. Små lån kan vara början på en stor skuld, och de små lånen har stigit från 4 miljarder 2008 till nästan 50 miljarder 2019.

Jag kan väl tycka att det är synd att en sjuåring ska behöva ha ett konto att sätta in sin månadspeng på för att kunna få se att pengarna försvinner och för att faktiskt kunna få handla fysiskt för sin månadspeng. Jag hoppas att det i framtiden kommer att vara möjligt att handla med kontanter.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att utvecklingen är på väg åt fel håll och att många unga drabbas. Överskuldsättning är ett stort problem för enskilda och för samhället, och det ökar. Regeringens åtgärder har inte varit tillräckliga. Att införa ett centralt skuldregister är ett steg på vägen mot att vända trenden med överskuldsättning, men för att det ska ske krävs en regering som agerar.

Avslutningsvis vill jag tacka ministern för debatten, men jag tror att vi kommer att få anledning att återkomma till frågan.

Anf. 7 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Den här regeringen har agerat och kommer att fortsätta agera för att hantera det här problemet. Det är som sagt inte ett specifikt problem för Sverige, utan konsumentkrediterna ökar i hela västvärlden. Men det är ändå såklart ett problem som vi behöver hitta sätt att hantera. Vi har gjort fler reformer än någon tidigare regering för att kunna hantera den här problematiken, både för att förhindra att människor hamnar i en skuld som de inte klarar av och för att sedan kunna hjälpa människor när de väl hamnar i skuldproblematik, till exempel genom budget- och skuldrådgivning hos kommunerna men också genom att man när man väl har hamnat i en skuld som man inte klarar av ska kunna få skuldsanering och kunna komma ut skuldfri efteråt.

Jag tycker att Angelica Lundberg är väldigt snabb med att döma ut en lagstiftning som ganska nyligen har kommit på plats om att direktbetalning ska vara förstahandsalternativet. Där är det Finansinspektionen som är tillsynsmyndighet och har ansvar för att se till att lagen uppfylls. De kommer att göra sitt arbete. Sedan får vi utvärdera och se om man når målet. Målet är såklart att konsumenter som sätter sig i skuld ska göra det medvetet och av sin egen fria vilja och inte luras in i det av otydliga eller vilseledande hemsidor som leder dem dit.

Vi har ett aktivt arbete. Vi har gett många av våra myndigheter i uppdrag att komma med förslag på hur man kan åtgärda problemen med överskuldsättning. Vi har gjort ett räntetak. Vi har gjort ett kostnadstak. Vi har en lag om direktbetalningsalternativ som förstahandsalternativ när man betalar på nätet. Vi har en ny skuldsaneringslag. Vi har gjort otroligt mycket för att minska problemen med skuldsättning i vårt samhälle. Utan de åtgärderna skulle problemen ha varit väldigt mycket värre än vad de är i dag. Men vi har som sagt inte på något sätt slagit oss till ro, utan vi kommer att fortsätta arbeta aktivt för att motverka problemen med överskuld-sättning.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2020/21:60 om åtgärder för att bekämpa romansbedrägerier

Anf. 8 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Alexander Christiansson har frågat justitie- och migrationsminister Morgan Johansson vad han och regeringen ämnar göra för att bekämpa romansbedrägerier. Interpellationen har överlämnats till mig.

Romansbedrägerier är inte något nytt fenomen, men det är ett tillvägagångssätt som nu har ändrat karaktär. Gärningspersonerna är ofta multikriminella personer som också ägnar sig åt annan brottslighet. Polisens generella brottsbekämpande arbete är av betydelse även för detta specifika brottsfenomen. Brottsbekämpningen får nu en rejäl skjuts framåt genom regeringens stora utbyggnad av polisen. Vi var vid halvårsskiftet halvvägs mot målet om 10 000 fler polisanställda år 2024.

Inrättandet av polisens nationella bedrägericenter, NBC, har gjort arbetet mot bedrägerier mer effektivt, samordnat och strukturerat, även när det gäller romansbedrägerier. Två av tre anmälda romansbedrägerier har internationell anknytning. Polismyndigheten utvecklar därför sitt internationella underrättelsearbete på bedrägeriområdet och framför allt informationsutbytet med Europol.

Brott av det här slaget är ofta svårutredda. För att stävja brottsligheten är det därför viktigt att även öka kunskapen och medvetenheten om hur man skyddar sig mot bedrägerier och manipulation. Omkring en tredjedel av dem som utsätts för romansbedrägerier är äldre eller funktionsnedsatta. Polismyndigheten har därför i samverkan med pensionärsorganisationerna och Brottsofferjouren under året nylanserat mötespaketet Försök inte lura mig, som vänder sig till äldre och syftar till att stärka deras förmåga att stå emot bedrägeriförsök och ta bort känslan av skam över att ha blivit utsatt.

Regeringen har under de senaste åren genomfört satsningar på det brottsförebyggande och brottsofferstödande arbetet. Det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott skapar förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete i hela samhället. Regeringen avser att återkomma med en skrivelse till riksdagen före årsskiftet för att beskriva utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet. Medel har tillförts för att förstärka Brottsförebyggande rådets nationella samordnande och stödande roll i det brottsförebyggande arbetet, och en omfattande satsning på ideella brottsofferstödande organisationer har genomförts.

Jag och regeringen ser allvarigt på alla typer av bedrägeribrott och särskilt på dem som riktas mot sårbara grupper. Jag kommer därför att följa den fortsatta utvecklingen på området noga.

Anf. 9 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det är positivt att vi kan ha de här debatterna trots det rådande coronaläget.

Det ämne som jag väljer att lyfta fram i interpellationen är viktigt. Det är ett känsligt ämne, inte bara för dem som drabbas, brottsoffren, utan också för de anhöriga. Precis som statsrådet nämner är skammen enorm, och det sociala stigma som detta medför är också enormt. Vad det innebär att bli utsatt för bedrägeri behöver man nog nästan ha varit med om själv för att på djupet kunna förstå. Hur människor kan välja att bedra andra människor är djupt oförståeligt i min värld. Jag blir rörd när jag talar med personer som blivit utsatta för detta, ser de dokumentärer som finns och tar del av historier om vad detta innebär.

Romansbedrägerier är naturligtvis en nischad del av bedrägerier i allmänhet. Många som jag pratar med har inte ens hört om romansbedrägerier tidigare. De som drabbas är, vilket också framgår av interpellationssvaret, ofta äldre människor som på ålderns höst vill träffa någon. Kanske har de blivit änkemän eller änkor, eller så lever de ensamma av andra orsaker. Man går ut och söker en kontakt på nätet, och man får kontakt med en person som man inleder en relation med. Det som är skrämmande i det här sammanhanget är att de här relationerna kan byggas upp under väldigt lång tid. Det kan röra sig om år av förtroendebyggande relationer som ger ett väldigt stort förtroendekapital. Sedan leds man in i en situation där man vill hjälpa till, och så fastnar man i en vansinnigt mörk och tragisk spiral av skulder och utbetalningar som man inte kan ta sig ur.

Det finns en dokumentär på SVT som heter *Lurad på kärlek och miljoner* som skildrar hur det kan gå till. Jag rekommenderar alla som tittar och även er i rummet här att se den dokumentären om man är intresserad av fenomenet.

På 90-talet fick vi brev hem i brevlådan från förmögna människor någonstans i världen som behövde hjälp med banktransaktioner, och så vidare. Jag vet inte om ni minns det. Precis som det tas upp i svaret har karaktären förändrats på grund av digitaliseringen och internets framgång. Nu får vi alla mejl dagligen av bedragare som försöker att på ett eller annat sätt ta sig in.

Vi har lärt oss hantera det. Vi har lärt oss att märka direkt när saker och ting luktar bedrägeri. Men det är svårare när man är äldre och går ut och söker kontakt, som jag nämnde innan, och får en kontakt och inleder en relation. Då är det väldigt svårt.

De organisationer och personer som ägnar sig åt detta har en enormt komplex struktur. Det är ett vansinnigt systematiskt sätt att arbeta på där man har hemsidor och profiler. Det går att kontrollera att profilerna är äkta många gånger, tror man, men det är fejk. Det är ett problem.

Det finns länder som har vidtagit åtgärder. Vi har inte kommit dit än i Sverige. Det kan vara exempelvis tydligare information till allmänheten från myndigheter, internationella samarbeten, som du nämnde, och att hjälpa bankerna att flagga vid kapitalöverföringar och avvikande beteenden hos kunder. Det kan vara att samla ihop konton som anmälts kopplade till bedrägerier för att stoppa utbetalningar till dessa och att tvinga dejtingssajterna att ta ansvar och varna.

Jag vill fråga hur statsrådet ser på detta och om det går att utveckla på något sätt.

Anf. 10 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag vill tacka Alexander Christiansson för en väldigt viktig interpellation!

Fenomenet med den här typen av bedrägerier är inte helt nytt i världshistorien. Det har förekommit den här typen av relationsbaserade bedrägerier med social manipulation under väldigt många årtionden. Men skalan och förmågan med det digitala samhället har gjort att den här typen av bedrägerier har växt i omfattning på ett helt annat sätt.

Det finns i dag mycket tydligare internationella kopplingar. Det är sju och tio av de här brotten som har en internationell anknytning. Det visar att det är internationell brottslighet. Ska vi komma till rätta med det – och det måste vi göra, vi måste pressa tillbaka det – måste vi jobba väldigt mycket med andra länder och även med internationellt samarbete.

Jag är både nyfiken på och intresserad av best practices. Vad har andra länder gjort? Hur fungerar det på ställen där man har lyckats pressa tillbaka det? Det här är bland det vidrigaste i brottslighet. Det är svårt att gradera brottslighet. Det är alltid svårt att göra det. Men det handlar om att socialt manipulera framför allt ensamma människor i en utsatt position så att de känner samhörighet och ett beroende av varandra och sedan lura dessa människor på väldigt mycket pengar.

Det är viktigt att säga att man inte ska behöva känna skammen. Man är utsatt för ett brott. Det är ett uttänkt arbete. Det är inte någonting som man bara råkade in i. Man är ett brottsoffer, och man är utsatt för en kriminell handling.

Därför är det otroligt viktigt att säga att man alltid ska orka anmäla. Det gäller även om det inte blev så mycket, att man inte blev lurad på pengar. Man kanske stannade upp alldeles innan man skulle föra över pengarna eller genomföra något. Det gäller att vi får mer kunskap. Varifrån agerade de som var involverade i brottsligheten? Finns det digitala spår som kan utredas ger det polisen och de brottsbekämpande myndigheterna större möjlighet att agera mot dessa brott.

Jag vill också göra lite reklam för konceptet Försök inte lura mig, som polisen gör ihop med brottsofferjourerna, PRO och SPF Seniorerna. Det har varit ett mötespaket. Nu har man gjort om det till någon form av digital variant. Nu gör man också ett tv-program med Utbildningsradion. Jag tror att det också finns på SVT Play.

Det gäller att sprida kunskapen och få upp medvetandenivån både hos dem som kan drabbas själva, hos anhöriga och hos oss som är barn till äldre. Vi kan också ha koll på de här frågorna, ställa frågor och reagera om vi märker att det finns beteenden som kanske inte riktigt förefaller helt normala eller på riktigt.

Vi ska absolut ta det här på största allvar. Nu när polisen växer får man också större möjlighet att kraftsamla kring bedrägeribrotten. De har vuxit enormt mycket de senaste åren. Annan typ av brottslighet har minskat eller legat still. Men bedrägeribrotten har stuckit i väg de senaste åren. De är en väldigt stor del av de anmälda brotten i Sverige i dag därför att det är så enkelt för de kriminella att använda nätet.

Jag är beredd att titta på ytterligare initiativ på det här området och se om det finns goda exempel från andra länder. Jag är nyfiken på det. Framför allt vet jag att polisen försöker jobba inte bara med att utreda brotten utan också med det brottsförebyggande och det brottsofferstödande arbetet. Det är en minst lika viktig del som att utreda de här brotten.

Anf. 11 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Tack för det, ministern!

För någon vecka sedan hade jag ett gripande samtal med en härlig kvinna som jag skulle vilja berätta om. På grund av den obefogade skam och det stigma som det för med sig vill hon vara anonym, så jag kallar henne Lisa.

Efter ett långt arbetsliv inom industrin hade Lisa sett fram emot att gå i pension med sin make. Sorgligt nog gick inte livsplanerna som hon hade tänkt sig då hennes livskamrat tragiskt gick bort i en tragisk och fruktansvärd sjukdom för en tid sedan.

Sorgen och smärtan ledde naturligtvis till ensamhet, men också sorgen att spendera resten av livet ensamt. Efter tips från vänner valde Lisa att efter noga övervägande testa sin kärlekslycka på internet. Det var mest på skoj, men man måste ju också våga här i livet.

Snart fick hon svar från en stilig korpral i den amerikanska armén. Korpralen, som hade rötter i Sverige, tjänstgjorde i Syrien och skulle snart gå i pension. Han hade en son i USA, och han var änkeman. Kontakten blev intensiv i form av daglig brevväxling och samtal, och han visste vilka knappar han skulle trycka på i Lisas känsloliv.

Innan de snart skulle träffas fanns det bara ett fåtal saker kvar som skulle fixas. Han hade fått diamanter i Syrien som han ville sälja för framtida ändamål. Värdet var stort. Korpralen var transparent gentemot Lisa, och affären skulle ske i Dubai.

Men här började problemen. Myndigheterna i England hade blockerat hans konto. Det behövdes ett internationellt certifikat för att inte bli anklagad för penningtvätt. Enligt korpralen fanns det inget olagligt i affären, utan han behövde bara bevisa sin oskuld gentemot myndigheterna.

Prot. 2020/21:28
3 november

Svar på
interpellationer

Då han inte kom åt sina pengar för tillfället kom det första ropet på hjälp från korpralen till Lisa. I god tro ställde hon naturligtvis upp för att hjälpa sin käre korpral med certifikaten. Problemen blev fler och fler, och mer pengar behövdes. Lisa hjälpte till. Med tiden blev det väldigt mycket pengar. Det var hennes besparingar men framför allt stora lån för att hjälpa honom.

I Lisas mage formades nu långsamt en klump. Hon slets mellan hopp och förtvivlan. Hon ville hjälpa sin korpral och samtidigt få tillbaka sitt utlånade kapital. En mycket ond spiral hade formats. Skulle hon ens få tillbaka sina pengar nu?

Lisa fick inte ta mer lån, och det fanns mer att betala, advokatkostnader etcetera. Känslan att någonting inte stämde blev mycket starkare. Någonting märkligt hände då. Korpralens vän skulle hjälpa honom med resten av pengarna. Pengarna skulle skickas till Lisa, och hon skulle föra dem vidare till korpralen. Hon gjorde så.

Kort därefter ringde telefonen. Det var en kvinna från södra Sverige som ringde. Kvinnan sa att hon hade skickat pengarna till Lisa. Kvinnan berättade också att hon hade haft kontakt med en amerikansk korpral som tjänstgjorde i Syrien och att hon inte kunde föra över mer pengar till internationella konton. Därför hade korpralen bett henne att skicka pengarna till en bekants hustru, nämligen Lisa. Nu trillade myntet ned. En stor våg av ångest och smärta sköljde över Lisa. Det var ju samma man som hade haft kontakt med båda kvinnorna.

Nu ett år efter samtalet från kvinnan är Lisas liv förstört. Allt är borta. Hon lever på existensminimum, och hoppet om att med skuldsanering bli skuldfri om fem år är det enda som återstår. Tillsammans med andra vardagshjältar kämpar Lisa för att hjälpa andra som har drabbats. Det är ett fantastiskt arbete som stödföreningen Stoppa Romansbedrägerier gör varje dag. Men Lisa har också ställt en fråga till regeringen och statsrådet som jag ber om att å hennes vägnar få ställa till Damberg.

Då miljontals kronor försvinner ut ur Sverige varje dag till kriminella ändamål, då tusentals kvinnor och män hamnar i en fruktansvärd ekonomisk situation, då de blir utsatta och utnyttjade av skoningslösa och manipulerande romansbedragare, då livssituationen blir så hopplös att många väljer att avsluta sina liv, kommer regeringen att lyfta upp denna viktiga fråga och ta den på allvar så att romansbedrägerierna minimeras genom att specifikt begränsa och kontrollera betalningar till utlandet?

Anf. 12 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det är en gripande berättelse om Lisa som Alexander Christiansson redogör för. Och den är inte ovanlig. Tyvärr är mönstret i de här fallen ganska likt det vi ser i andra bedrägerier.

Det är inte ovanligt att de här männen som försöker luras utger sig för att vara sjömän eller militärer – yrken där man kanske inte befinner sig hemma utan är ute och reser och har den typen av vardag och verklighet. Så gör de i stor utsträckning. Men det handlar också om att de bygger förtroende i många steg, och när de har kommit långt och bett om hjälp med en liten sak växer det. Människor blir då fast i någon form av härva som man har svårt att ta sig ur.

Jag har stor respekt för detta, och det är därför jag tycker att det är bra att polisen och Nationellt bedrägericentrum i Noa har gått igenom alla anmälda romansbedrägerier under perioden januari till maj 2019 för att just lära sig mer och se mönster. Brottskoderna är ändrade, så vi ska nu se över tid hur det här utvecklas och vilken systematik som finns. Jag upplever också att man har bättre samarbete med frivilligorganisationer och även stora organisationer i övrigt för att sprida kunskap om de här frågorna.

Jag ska ärligt säga att jag inte kan allting om den fråga som ställdes. Man måste överväga frågan om hur man kommer åt denna typ av kriminell verksamhet. Vår utgångspunkt är att vi tror att ett effektivt sätt att komma åt kriminell verksamhet hos de här multikriminella är att jaga pengarna. Det är ett annat sätt än att bara titta på de brottsvinster de har fått. Man ska se efter var de faktiskt har tjänat sina pengar. Om det finns idéer och tankar om det här bör vi titta på det.

Däremot är det så att många människor har släkt och vänner i andra länder, och de kan ha ett behov av att föra över pengar till dessa. Men vi måste ställa ett tydligt krav på banker att inte delta i kriminell verksamhet om någon ser saker och ting som är märkliga eller om polisen får kännedom om någonting. Man ska samarbeta också med finansiella institutioner för att hindra eller stoppa den här typen av verksamhet.

Problemet är att polisen ofta får kännedom om det här för sent. De får kännedom om det när pengarna redan är överförda, och då är det mycket svårare att åstadkomma något. Men det är ändå värt att anmäla, för då kan vi stoppa detta från att drabba andra. Vi kan förhoppningsvis komma till rätta med de här personerna och med internationellt samarbete också lagföra fler av dem än tidigare.

Jag känner starkt för den här frågan, och jag vet att polisen prioriterar denna typ av brottslighet. Den är väldigt uttänkt och väldigt elak till sin karaktär. Det här är frågor som vi måste fortsätta att jobba med, och vi måste framför allt lära av andra länder. Om det finns saker som andra länder har gjort på området är jag beredd att titta på det.

Anf. 13 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Jag delar statsrådets bild, för också jag tror att det är svårt för polisen att jaga förövarna. De är, som vi sa tidigare, otroligt strukturerade. De skickar pengarna från konton över hela världen fram och tillbaka, precis som man gör vid penningtvätt och när man finansierar terrorism och annat. Jag tror att det preventiva arbetet är helt centralt i det här fallet.

Jag hann inte ställa frågan fullt ut i mitt första inlägg på grund av talar tiden, men det är viktigt att dejtningssajterna arbetar mer effektivt med att fånga de här profilerna som man vet är falska och att man kan varna dem som går in på dejtningssajterna och sajnar upp sig med en profil. Så är det inte i dag, och detta är någonting som egentligen skulle kunna vara en väldigt enkel åtgärd. Jag tror att den skulle vara viktig för att man ska få upp ögonen när man går in och skriver in sig på sajten.

Det görs nu 80 anmälningar i månaden om romansbedrägerier, så det här är ett fenomen som växer. Det är ofta stora pengar, som jag nämnde tidigare. Det kan vara miljontals kronor och stora lån och skulder. Det är som sagt en fruktansvärd situation som de här människorna hamnar i.

Det handlar också om samhällets syn på detta. Jag hör ofta från offren att samhället har en tråkig attityd och menar att man får skylla sig själv om man hamnar i det här. Men det är inte så enkelt, och det är jag nog med att påpeka och understryka. Det här är komplex psykologi, och det är lätt att hamna in i det. Därför behöver vi bli bättre på att varna och att jobba preventivt.

Statsrådet nämnde den fria viljan. Var går gränsen? Hur mycket ska staten gå in och kontrollera när en myndig person vill föra över pengar?

Jag vill tacka statsrådet för svaren och för den här viktiga debatten.

Anf. 14 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för en viktig interpellationsdebatt. Det här är en fråga som vi måste fortsätta att diskutera. Hur kan vi göra mer tillsammans för att trycka tillbaka den här typen av vidriga bedrägerier?

Mitt ansvar ligger mycket på Polismyndigheten. Polismyndigheten genomgår nu både en expansion och en omstrukturering av verksamheten. Rikspolischefen har sagt att polisen måste växa där brotten växer. Det betyder att man satsar alltmer på den digitala kompetensen för att kunna jobba mot brottslighet som har digitala aspekter. Det är mycket brottslighet som har digitala spår i dag men också digitala plattformar.

Jag tycker att det är en intressant diskussion att ta inte bara om det förebyggande arbetet, som jag tror att det är viktigt att få upp medvetandenivån om. Man ska se till att människor inte lika lätt blir lurade i sådant här, och då måste medvetandenivån höjas. Men det är också en intressant diskussion att ta om plattformars ansvar för att beivra brottslig verksamhet.

Nu talar vi om bedrägeribrott. Man kan också tala om annan typ av brottslighet – hat och hot på nätet. Vilket ansvar känner de stora digitala plattformarna för detta när det är olaglig verksamhet? Det handlar om ”sugardating” och annan typ av verksamhet som lockar in personer i förtäckt prostitution som en väg in i en väldigt utsatt situation för sårbara grupper.

Det finns mycket som de digitala plattformarna måste ta ansvar för, för de erbjuder en väldigt enkel väg att etablera kontakt. Då är det rimligt att stora plattformar som tjänar pengar också tar ett ansvar både för att informera och för att hjälpa polisen i brottsutredningarna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2020/21:70 om en renodling av polisens uppdrag

Anf. 15 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Marlène Lund Kopparklint har frågat mig hur jag ser på att ansvaret för tillsyn av skjutbanor övergår till en annan myndighet, exempelvis en ny jakt- och viltvårdsmyndighet, och i väntan på en sådan etablering till länsstyrelserna eller kommunerna. Hon har också frågat hur jag ämnar verka för att underlätta polisens arbete för att uppfylla sitt mål med att renodla sitt uppdrag till att vara en brottsbekämpande verksamhet.

Polismyndighetens kärnuppdrag är att ansvara för frågor kring ordning och säkerhet. Till det hör bland annat ett brett ansvar för tillsyn och tillstånd enligt vapenlagstiftningen. Det gäller även ansvaret för tillsynen av skjutbanor, som syftar till att upprätthålla en hög nivå av säkerhet. Utövandet av tillsyn och utformningen av föreskrifter på området är upp till myndigheten att besluta om. Jag har inte för avsikt att i nuläget vidta någon åtgärd gällande ansvar för tillsyn av skjutbanor.

Tanken med att renodla polisens arbete är god. Polisens resurser bör i möjligaste mån frigöras för att kärnverksamheten ska kunna förstärkas. Regeringen har de senaste åren tagit flera sådana initiativ, bland annat genom att överföra ansvaret för transporter av frihetsberövade till Kriminalvården och genom att låta länsstyrelserna överta ansvaret för djurskyddsärenden.

För ett år sedan tillsatte också regeringen en utredning med uppdrag att göra en översyn av regelverket för ordningsvakter. En av de frågor som utreds är om ordningsvakter kan utföra ytterligare arbetsuppgifter för att frigöra resurser för Polismyndigheten. Utredningen ska redovisas den 21 maj 2021.

Det har dock visat sig finnas en del utmaningar med att renodla polisens verksamhet. De ansvarsområden som läggs på andra aktörer kan exempelvis innebära att våld eller tvångsmedel ibland måste användas. Det kan leda till ett delat ansvar för frågorna, vilket kan komplicera en verksamhetsflytt. Jag och regeringen fortsätter naturligtvis ändå att överväga åtgärder för att ytterligare förbättra Polismyndighetens förutsättningar att utföra sitt uppdrag.

Anf. 16 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! I polisen egen strategi inför 2024 under rubriken om övergripande mål och verksamhetsidé står det klart och tydligt att polisen ska ägna sig åt att renodla det brottsbekämpande arbetet. Man har satt ett mål där man ska bedriva brottsbekämpning och uppkläring.

Jag tycker att det är ett rimligt och bra mål. Därför är det viktigt att vi från politikens sida hjälper till och fattar förnuftiga beslut som underlättar så att polisen kan uppnå sitt mål.

Att flytta ansvaret för tillsyn av skjutbanor anser jag är ett sådant förnuftigt beslut, i synnerhet efter att vi har sett hur skjutbanor har fått stänga runt om i landet, vissa på grund av att polisen inte har haft resurser för att utföra sitt uppdrag.

Att polisens uppdrag renodlas och att förutsättningarna för Jakt- och Sportskyttesverige utformas efter behov är viktiga frågor, inte minst för att uppmuntra utövandet av jakt och sportskytte. Detta är oerhört viktigt för Sverige utifrån olika perspektiv, inte minst ett totalförsvarsperspektiv.

Därför är det dags att dela upp vapenlagen i två delar. En möjlig uppdelning skulle kunna vara det straffrättsliga, som då bör ligga kvar på polisen, och en annan del som handlar om tillstånd och tillsyn, som med fördel kan ligga under den redan av riksdagen beslutade framtida viltvårdsmyndigheten. På så sätt undviker man att regler mot kriminell hantering spiller över på laglydigas – något det finns många exempel på, exempelvis i regeringens proposition.

Under 50 år låg kontrollen av skjutbanor på skytterörelsen genom Statens skytteombud, men sedan avvecklingen av organisationen har den le-

gat på polisen. Tillsynen och samarbetet fungerade bra med SSO, men sedan detta övergick till polisen har det inneburit stora problem för skytteföreningarna. Vissa banor har tvingats stänga då polisen inte utfört besiktningen i tid. Andra har ålagts kostsamma åtgärder trots att de tidigare bedömts som säkra. Det är anmärkningsvärt att en bana som sedan 1942 bedömts som säker helt plötsligt skulle behöva byggas om för hundratusentals kronor för att säkerheten ska bibehållas.

Polisen behöver och vill i dag lägga alla sina resurser på att bekämpa brott. Därför ska de inte tvingas lägga resurser på uppgifter som andra aktörer utan problem kan utföra. Det är inte rimligt att polisen i denna tid ska behöva utföra uppgifter som att utöva tillsyn av skjutbanor, bevaka jaktstigar, stängsla in gruvor, utfärda pass, omhändertaga djur, omhändertaga personer som är fulla men inte har begått brott eller utfärda tillstånd för fyrverkerier. Det är verkligen slöseri med resurser, i synnerhet med det krig som just nu pågår mitt framför våra ögon, som skördar oskyldiga liv och som sprider skräck på gator och torg bland oskyldiga – män, barn och kvinnor. I händerna har dessa personer insmugglade, olagliga vapen som med största sannolikhet kommer från Balkan.

Jag vill fråga statsrådet: Hur ämnar statsrådet verka för att underlätta polisens arbete med att uppfylla sitt mål och renodla sitt uppdrag till att vara en brottsbekämpande myndighet? Vad ser statsrådet för arbetsuppgifter som skulle kunna lyftas från polisen så att polisen kan fokusera på att exempelvis bekämpa brott som insmuggling av olagliga vapen över Sveriges gränser?

Anf. 17 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Detta är en bra och intressant debatt om en viktig fråga.

Sverige har flera tusen skjutbanor som ska besiktigas, kontrolleras och godkännas av polisen. Skjutbanorna används av skytteföreningarna, sportskyttet, Försvarsmakten, polisen och jägarna. Tillståndstiden kan variera alltifrån noll år till fem år, och extrakontroller och extrabesiktningar kan förekomma.

Att besiktiga en bana tar mellan 5 och 15 timmar beroende på omfattning och också restid och efterarbete. Polisen ska boka tid, ta kort och behandla korten. Till det kommer kontakter med handläggare, restid, själva besiktningen, protokollföring, utfärdande av beslut, utskick av beslut och diarieföring.

Polisen har hittills utbildat ca 25 personer, som har gått en utbildning på ca 40 timmar. Redan i dag har polisen alltså använt ungefär 1 000 arbetstimmar för att utbilda dessa kontrollanter. Detta sköttes tidigare av Statens skytteombud, som var ett samarbete mellan Försvarsmakten och skytteföreningarna.

Den här regeringen har ansett att polisen ska ta hand om dessa kontroller. Vi har begränsningar och för få poliser, och då är det extra viktigt att vi använder polisen till rätt saker och gör rätt prioriteringar. Den här regeringen tycker att det är en polisiär uppgift att besiktiga och kontrollera landets skjutbanor. Därför utbildas poliser i hur man besiktigar skjutbanor. Det ska avsättas resurser till utbildningar, det ska avsättas poliser som ska gå utbildningarna och dessa poliser ska sedan åka runt och besiktiga skjutbanor medan inbrott och grov brottslighet härjar i vårt samhälle.

Självklart, fru talman, ska kontroller av skjutbanor genomföras för att se till säkerheten är hög, att inga olyckor sker och att anläggningarna inte är bristfälliga. Men är detta verkligen ett jobb som polisen behöver genomföra och prioritera i dessa tider då vi saknar polisen och då de kriminella gängerna håller på att ta över delar av vårt samhälle?

Regeringen har nu haft sex år på sig att utreda och fundera på om polisen verkligen fortsättningsvis ska jobba med dessa uppgifter. Uppenbart anser regeringen att detta ska vara en polisiär uppgift.

Fru talman! Man kan fundera på hur andra idrottsgrenar i Sverige klarar att utföra sina träningar och tävlingar utan att polisen besiktigar deras träningsanläggningar, tävlingsarenor, rinkar med mera. Dessa uppgifter sköts oftast av idrottsförbunden och tävlingsarrangörerna helt själva, utan inblandning av polisiära resurser.

Tidigare hade Sverige ett samarbete mellan försvaret och skytteföreningarna som utförde kontrollerna, en möjlighet som självklart borde ses över även i detta fall.

Fru talman! Den andra möjligheten är att placera tillstånden för och besiktningarna av skjutbanor i den av riksdagen beslutade viltmyndigheten. År 2015 fick den här regeringen uppdraget, av en stor majoritet i riksdagen, att inrätta en ny viltmyndighet som skulle ta hand om jakt- och viltvårdsfrågor. Efter drygt fem år har dock regeringen inte gjort någonting i denna fråga. Man har helt enkelt struntat i riksdagens beslut, vilket självklart i sig är mycket allvarligt och helt oacceptabelt.

Fru talman! Jag har fyra frågor till ministern.

- Anser ministern att besiktning av skjutbanor är en uppgift som ska ligga på polisen?
- När kommer viltmyndigheten att inrättas som vi tog beslut om 2015?
- Anser ministern att andra idrottsanläggningar och tävlingsarenor också ska behöva besiktigas av polisen i framtiden?
- Är det rimligt att polisen får åka ut till en grusgrop och besiktiga skjutbanor när det skjuts på gator i Sverige och det råder polisbrist?

Anf. 18 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det är viktigt att se att polisen i dag har många olika arbetsuppgifter. När jag tittar på vilka arbetsuppgifter man kan lyfta av Polismyndigheten är min utgångspunkt i första hand att lyssna på Polismyndigheten. En av de frågor som Polismyndigheten har lyft med oss är ordningsvakter. Kan ordningsvakter i vissa fall ha en lite längre utbildning och därmed också avlasta polisen? När det till exempel gäller fulla människor som inte är våldsamma skulle de kunna sköta transporter och hantera det på ett sätt som gör att polisens resurser inte behöver låsas. Detta utreds inom ramen för en utredning, för det har polisen begärt. Man har sagt att det är en viktig fråga att titta vidare på.

När det gäller frågan om polisens kärnuppdrag, att garantera trygghet och säkerhet i samhället, har Polismyndigheten varit tydlig mot mig: När det gäller att garantera säkerhet också vid skjutbanor och vid vapentillstånd menar polisen att detta ryms inom deras uppdrag och att det är arbetsuppgifter som de gärna utför. Jag har ingen annan uppfattning.

Jag kan också konstatera att riksdagen så sent som i juni avlog en motion om att ändra reglerna för skjutbanor eftersom balansen i dag framstod som väl avvägd.

Jag vill dock ge er rätt i några delar. Vi har ju haft en pandemi. Vi *har* en pandemi som fortfarande sätter djupa spår. På vissa håll i Sverige har polisens utbildning av dessa inspektörer behövt skjutas upp. Man har alltså haft lite för få människor som har jobbat med de här frågorna på det sätt de ska göra.

Nu fick jag just det glädjande beskedet att man har genomfört en utbildning och att en annan utbildning är på gång, så att man bockar av det. Jag har också förstått att Polismyndigheten har öppnat för att i vissa fall där de bedömer det lämpligt och möjligt kunna fatta beslut enbart utifrån skriftligt material om det behövs i en viss situation. Polismyndigheten har alltså visat en viss flexibilitet i det här ärendet. Men man tar naturligtvis frågan om säkerhet på stort allvar, eftersom det ytterst handlar om liv och hälsa för dem som är med i verksamheten och även för andra som kan beröras av verksamheten runt omkring.

Vän av ordning – när ändrades regelverket? När fick polisen det här ansvaret? I september 2013. Vilken regering satt då? Vem fattade beslut om den här ordningen? Jag upplever att det var en annan regering som satt i september 2013.

Att Moderaterna har ett väldigt högt tonläge i denna fråga när ni själva har beslutat om den här ordningen en gång i tiden blir ju lite märkligt. Man kan ändra sig; jag har full respekt för det. Det är helt okej. Men man ska inte låtsas som att det är vår regering som har beslutat om den här ordningen, för den genomfördes långt innan vi kom in.

Men jag kan vara tydlig och säga att vi inte just nu har några planer på att ändra ansvarsfördelningen kring detta. Polismyndigheten har sagt att de gärna fortsätter att ha detta ansvar, och jag tycker att det är rimligt att verksamheten hålls ihop på ett likvärdigt sätt över hela landet.

Anf. 19 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Låt mig citera statsrådet: ”Tanken med att renodla polisens arbete är god. Polisens resurser bör i möjligaste mån frigöras för att kärnverksamheten ska kunna förstärkas.” När jag läste vad statsrådet svarat mig hade jag kunnat bli riktigt glad om det inte vore för stycket innan, där statsrådet tydligt som svar på min fråga skriver att inga åtgärder kommer att vidtas. Därmed visar regeringen att dess ambition verkar vara att försvåra för Sveriges jägare och sportskyttar i stället för att lägga full kraft på att bekämpa organiserad brottslighet såsom gängkriminalitet.

Fru talman! Statsrådet hänvisar i sitt svar till att ordning och säkerhet är polisens kärnuppdrag. Så har man alltid sagt, men i polisens egen målbild för 2024 hänvisar de själva till att det är det brottsbekämpande arbetet som är den primära arbetsuppgiften. I dag ligger redan ordnings- och säkerhetsfrågor ute på andra myndigheter och aktörer, precis som tillsyn av skjutbanor tidigare gjorde, vilket inte var något problem.

Dessutom har alla skjutbanor självklart avlyst riskområdet med tydliga varningsskyltar i skogen runt om, på så nära avstånd att man kan se två samtidigt. Det har inte hänt någon känd olycka eller något tillbud som berott på brister i en skjutbanas besiktning. Det finns lika få argument för att

polisen ska ha denna arbetsuppgift som för att polisen skulle ha hand om bilbesiktningen därför att det är polisen som beivrar trafikbrott.

Fru talman! Med allt detta i beaktande kan jag inte se någon anledning till att denna uppgift ska ligga kvar hos polisen.

Man skulle mot bakgrund av statsrådets svar kunna tro att vi faktiskt är överens om att ta bort sådana arbetsuppgifter från polisen som tar tid från det brottsbekämpande arbetet. Men i nästa andetag framgår det att vi inte är överens eftersom statsrådet inte anser att man ska göra det. Detta blir lite ambivalent – vad vill statsrådet egentligen?

Fru talman! Varför ska polisen behöva prioritera detta i stället för att en viltvårdsmyndighet gör det och, tills en sådan kommer till stånd, att kommuner eller länsstyrelser får ta över ansvaret? I väntan på att denna myndighet kommer på plats skulle dessa uppgifter kunna läggas på en annan aktör så att polisen i stället får göra precis det de själva säger att de vill göra: bekämpa brottslighet.

Fru talman! Vi moderater anser att polisen måste få mer resurser för att bekämpa brottslighet. Därför måste vi alla hjälpa till med att underlätta för polisen genom att fatta förnuftiga politiska beslut, från både regering och riksdag, och inte driva frågor som tar tid från arbetet med att få bukt med det allvarliga läge som Sverige befinner sig i.

Naturligtvis ska olagliga vapen försvinna ur händerna på kriminella; det är vi alla överens om. Jag är helt övertygad om att det skulle göra skillnad om polisen fick lägga bort arbete som att passa djur, göra stängsel till gruvor, mäta skjutvallar och avstånd till träd, se till att alltför berusade människor inte kräks eller gör sig illa – jag kan göra listan längre. Så snälla, låt oss alla komma överens om att hjälpa polisen att renodla sitt uppdrag till brottsbekämpande arbete, i trygghetens namn.

Anf. 20 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Jag konstaterar att jag inte fick något svar på när den nya viltmyndigheten ska komma. Det har nu gått drygt fem år. I stället försöker minister Damberg skylla på den gamla regeringens beslut 2013. Jag vill upplysa regeringen och ministern om att den här regeringen har suttit i sex år och har valt att placera denna tillsyn hos polisen, och det är detta vi kritiserar i dag. Det fanns andra lösningar, men ni valde att lägga den på polisen och använda polisiära resurser för att åka runt och besiktiga våra skjutbanor.

Fru talman! Medier har vid flera tillfällen skrivit om att polisen inte har hunnit med att besiktiga skjutbanor, vilket gör att både träning och tävling riskerar att bli eftersatta och att våra jägare riskerar att inte få delta i vare sig jakt eller annat på grund av att de inte har skjutit upp.

Samtidigt känns det extra konstigt att regeringen tvingar polisen till dessa uppgifter när de verkligen farliga skjutningarna sker på våra gator och torg runt om i Sverige – att polisen, fru talman, under de omständigheter som råder i Sverige tvingas sätta sig i bilen och åka ut till en grusgrop för att besiktiga banor när den polisiära kraften hade behövts för att spärra in grovt kriminella och rädda människoliv på våra gator och torg.

Fru talman! Det är knappast på skjutbanorna som skjutbrotten begås, utan de begås i dag på våra gator och torg. Där skulle polisen självklart göra större nytta än i en grusgrop ute i skogen.

Fru talman! Det är dags att den här regeringen börjar prioritera polisens uppgifter. Polisen ska inte vara i en grusgrop ute i skogen, utan polisen ska jaga de grova brottslingarna och bekämpa skjutningarna på våra gator och torg i Sverige.

Anf. 21 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Ett klagorand: Polismyndigheten vill renodla sin verksamhet, men de vill inte bli av med den här verksamheten – punkt.

För det andra blir det helt oseriöst om man säger att man ska flytta ansvar, för då vet nog Moderaterna att man också flyttar pengarna. Så skulle en framtida riksdag bestämma att vi ska flytta detta ansvar blir Polismyndigheten av med de pengarna. De resurser som används för att göra dessa kontroller flyttas då någon annanstans.

När det gäller vilken regering som har fattat vilket beslut fattade en regering 2013 ett beslut om att med vilja lägga detta ansvar på Polismyndigheten. Vi har inte ändrat detta, utan vi har fullföljt det beslut som en moderatledd regering fattade 2013. Detta kan man ha synpunkter på. Jag vet inte vilka överväganden den moderatledda regeringen gjorde när man valde att lägga dessa insatser på Polismyndigheten. Det kan väl Moderaterna reda ut i framtiden.

Jag tycker att det är viktigt att säga att det när det gäller att bekämpa gängvåldet är helt andra insatser vi talar om. Då talar vi om att bygga ut polisen med 10 000 fler polisanställda, den största utbyggnaden av en stor myndighet i modern tid. Vi talar om att skärpa straff, inte minst för vapenbrotten, där vi har skärpt straffen i flera omgångar så att de grova vapenbrotten leder till obligatorisk häktning och till att människor som inte har tillstånd att bära vapen åker i fängelse på lång tid.

Vi har byggt ut tullens resurser men skärper nu också lagstiftningen ytterligare, med ytterligare brott, så att tullen får nya befogenheter vid gräns och kan använda hemliga tvångsmedel på ett helt annat sätt än tidigare för att hindra att de vapen som används i kriminella uppgörelser kommer in i vårt land. Vi jobbar inte bara i Sverige med denna fråga; vi jobbar internationellt för att stoppa både narkotika och vapen från att komma in i Sverige. Detta är alltså ett arbete som vi tar på fullaste allvar.

Men när man talar om vilket ansvar olika myndigheter ska ha för tillsyn och uppföljning är det också viktigt att man lyssnar på dessa myndigheter när de har åsikter om vilken typ av tillsyn de vill utöva. Jag kan konstatera att regeringen och Polismyndigheten i detta fall tycker samma sak.

Anf. 22 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Fast nu vill ju polisen renodla sitt uppdrag. Och om du tar bort en sådan uppgift behöver du inte nödvändigtvis flytta bort pengarna.

Jag tycker verkligen inte att det är rimligt, när Sverige står i brand, att polisen ska behöva lägga resurser på att mäta gruskorn på skjutbanor, hos våra laglydiga jägare och sportskyttar.

Statsrådet hänvisar till att polisen har erbjudit en möjlighet att trots pandemin utföra denna tillsyn. Då handlar det om att det blir rättsosäkert att göra bedömningarna utifrån tvådimensionella fotografier för att avgöra om en skjutbana är säker eller inte. Att tillämpa reglementet på detta sätt har något amatörmässigt över sig i min värld.

Det är svårt att avgöra vinklar i höjd och från sidan när man bara ser det framifrån. Detta arbetssätt skulle då användas bara på grund av pandemin.

Man kan kanske argumentera för att det ändå är bra att polisen gör denna tillsyn. Men i själva verket har polisen under längre tid saknat resurser och prioriterat ned denna verksamhet.

Om polisen ska nå sitt verksamhetsmål inför 2024 med att renodla sitt uppdrag till att gälla brottsbekämpande arbete finns det inga argument för att detta ansvar ska ligga kvar under polisen. Det är bättre, som polisen själv säger i sin målsättning, att man blir en mer professionell polis som sysselsätter sig med brottsbekämpning, och dit hör inte detta.

Det är heller inte konstigt att denna verksamhet inte har blivit prioriterad, för polisen ska inte syssla med detta. Det säger man tydligt själv i sin målsättning. Det är precis som det ska vara: Polisen ska jaga brottslingar. Quod erat demonstrandum.

Anf. 23 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Först vill jag vända mig mot påståendet att Polismyndigheten är amatörmässig. Jag tycker inte att det är ett ordval vi ska använda om Polismyndigheten.

Jag tycker inte heller att det är att inte ta ansvar när man beviljar undantag och lättnader i ett regelverk under en pandemi. Jag tycker att det är tvärtom: Under en pandemi, när man kan visa att förutsättningarna är annorlunda, kan man också i vissa fall pröva ärendena på ett annorlunda sätt, just till gagn för dem som utövar verksamhet på skyttebanorna. Det har dessutom inte använts i särskilt stor utsträckning. Man utbildar nu fler, och man kommer också att ha fler som jobbar med detta framöver, och då kommer man att kunna klara det bättre.

Riksdagen avlog yrkanden i linje med detta så sent som i juni. Vi kan alltså konstatera att det inte finns någon riksdagsmajoritet för att ändra detta. Och oavsett hur många gånger Moderaterna försöker hävda motsatsen i den här debatten: Regeringen och Polismyndigheten tycker exakt samma sak i den här frågan. Vi tycker att ansvaret för tillsynen ska ligga kvar hos polisen, och vi tycker att man ska renodla polisens verksamhet på ett sätt som gör att polisen kan kraftsamla mot den organiserade brottsligheten. Det är exakt detta som vi kommer att fortsätta göra.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2020/21:75 om brott inom yrkestrafiken

Anf. 24 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat mig om jag avser att ge polisen ökade resurser för att komma åt problemet med manipulerade färdskrivare, otillåtet cabotage och andra allvarliga brott inom yrkestrafiken.

För en tid sedan fick jag liknande frågor från Thomas Morell. Som jag beskrev då kommer jag och regeringen att fortsätta vårt hårda arbete för att bekämpa kriminaliteten.

För att lyckas med detta krävs bland annat en tillgänglig polis, ett starkt rättsväsen och en ändamålsenlig lagstiftning. Här utgör utbyggnaden av Polismyndigheten en central del, och regeringen genomför en historisk satsning på myndigheten. Vid utgången av juni passerade vi halvvägs till målet om 10 000 fler polisanställda, och ytterligare nära 3 000 polisstuderenter är på väg ut i verksamheten de närmaste åren. Det är också glädjande att färre poliser slutar inom myndigheten. Det har aldrig funnits fler polisanställda än i år. Hur resurserna ska fördelas inom myndigheten är en fråga för Polismyndigheten att besluta om.

Polismyndighetens kontroller av den tunga trafiken är ett betydelsefullt verktyg för att upprätthålla god trafiksäkerhet, sund konkurrens inom åkerinäringen och en god social situation för förarna. Kontrollerna är också en viktig komponent i Polismyndighetens arbete med att förebygga, upptäcka och utreda brott. För att kontrollera den tunga yrkestrafiken krävs särskild kompetens, som vissa polisanställda besitter, men samtliga poliser kan stoppa och kontrollera ett fordon vid misstanke om brott.

Polismyndigheten fick i sitt regleringsbrev 2017 uppdraget att vidareutveckla sitt arbete med kontroller av cabotagetransporter och flygande inspektioner av nyttofordon samt att säkerställa att insatserna på dessa områden förbättras. De åtgärder som myndigheten vidtar med anledning av dessa uppdrag ska redovisas i årsredovisningarna till och med 2020. I kravet på återrapportering ingår att föra ett resonemang om vilka effekter åtgärderna bedöms ha lett till eller bedöms komma att leda till.

Regeringen har funnit skäl att se över hur verksamheten med kontroll av yrkestrafik på väg bedrivs. En särskild utredare ska lämna förslag på förbättrande åtgärder, inklusive organisatoriska åtgärder, för att fler ska följa reglerna på området. Jag ämnar inte förekomma den pågående utredningen och utgår samtidigt från att Polismyndigheten fördelar det stora tillskottet av resurser på bästa sätt för att bland annat bekämpa brottsligheten på våra vägar.

Men låt mig vara tydlig: Trots tillskjutna resurser och flera pågående initiativ sträcker sig regeringens ambitioner längre vad gäller situationen på vägarna. Vi har ett ambitiöst etappmål om att antalet omkomna i trafiken ska halveras till år 2030, och arbetet för en sund konkurrens inom åkerinäringen är något som ständigt utvecklas.

Anf. 25 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet Mikael Damberg, för svaret!

Det var inte så länge sedan vi stod här och diskuterade yrkestrafiken och kontrollerna på väg. Det har dock hänt en hel del sedan vi diskuterade detta senast. Det är tyvärr en negativ utveckling.

Det är ett par saker i ministerns svar som jag gärna skulle vilja utveckla lite. I andra stycket i svaret står bland annat att regeringen fortsätter det hårda arbetet med att bekämpa kriminaliteten. Det är bra att man satsar på polisen och ser till att det kommer in fler i verksamheten, men jag tycker att insatserna är för små med tanke på det vi ser runt omkring oss ute i samhället och ute på våra vägar.

I nästa stycke av svaret säger statsrådet så här: ”Hur resurserna ska fördelas inom myndigheten är en fråga för Polismyndigheten att besluta om.” Ja, det är till stora delar riktigt, men det finns också ett regleringsbrev

där regeringen kan uttala en inriktning på hur man vill ha det. Här tycker jag inte att regeringen har utnyttjat den möjligheten fullt ut.

”Polismyndighetens kontroller av den tunga trafiken är ett betydelsefullt verktyg för att upprätthålla god trafiksäkerhet, sund konkurrens inom åkerinäringen och en god social situation för förarna.” Det är tre viktiga delar, men det saknas en del. Det är också det som är försörjningsdelen för den kriminella verksamheten. Vi får inte glömma det som polisen själv har konstaterat, nämligen att den olagliga verksamheten på vägarna skapar ekonomiska muskler för de kriminella att investera i annan kriminell verksamhet.

Jag lyssnade på den föregående interpellationsdebatten om skjutningar på gator och torg. De vapen som kommer in i Sverige kommer oftast på gummihjul, så det finns all anledning att öka kontrollen.

Sedan reagerade jag på en sak i svaret. Ministern säger att ”samtliga poliser kan stoppa och kontrollera fordon vid misstanke om brott”. Ja, IGV-polisen, alltså den vanliga polisen, kan stoppa ett tungt fordon och i stort sett kontrollera om föraren har körkort och är nykter, men det stannar där, för sedan blir det så komplicerat att man helt enkelt inte gör sådana kontroller.

I fredags träffade jag chefen för trafikpolisen uppe i Norrbotten och diskuterade situationen. De upplever den som bekymmersam, för de är för få i förhållande till omfattningen av den brottsliga verksamheten ute på vägarna.

För en tid sedan var Regeringskansliet och hälsade på vid Långeberga i Helsingborg. Jag måste säga att det var med stor glädje som jag läste en artikel om detta, för där fick representanterna för Regeringskansliet se vad polisen hittar ute på vägarna. Bland annat tog man en rattfylla på 0,44 promille, ett utländskt ekipage. Man hittade också otillåtet cabotage, för långa ekipage, fordonsbrister och hastighetsöverträdelser och naturligtvis också cabotagebrott. Ett ekipage hade en överlast på 110 procent. Men det föreslog inte långt, för strax efteråt tog polisen ett annat ekipage med en överlast på hela 697 procent! Polisen ska hindra fortsatt färd när fordonets överlast överstiger 20 procent. Här kan man alltså säga att gränsen passerades med råge.

Min fråga till statsrådet blir: Ämnar statsrådet tydligt ge direktiv till myndigheten via regleringsbrev att öka resurserna på väg? Vi vet ju att det som sker där ute skapar förutsättningar för annan brottslighet.

Anf. 26 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack, Thomas Morell, för ännu en interpellation om detta viktiga ämne!

Till saken hör att Polismyndigheten har fått särskilda medel som ska redovisas senast i årsredovisningen 2020. Vi brukar inte ge dubbla uppdrag till myndigheter, utan myndigheten ska först redovisa sina uppdrag innan man tittar på om man ska ge ytterligare uppdrag. Men på det här området kan man notera att rikspolischefen själv har sagt att trafikbrottsligheten är en viktig fråga.

Det finns länkar. Jag tror att vi ska läsa svaret som att det är dessa delar, men sedan är det också arbete med att förebygga, upptäcka och utreda brott – detta stod i meningen efter – som är en viktig del i kontrollarbetet. Man

Prot. 2020/21:28
3 november

Svar på
interpellationer

kan nämligen utreda andra typer av brott som är kopplade till att det inte är ordning och reda på vägarna.

Detta är alltså en viktig fråga. Hela kontrollverksamheten har ju lidit lite grann – det har vi diskuterat förut. Vi har haft för få kontroller på väg. Fortfarande är vi kanske inte uppe i den volym som vi skulle vilja ha, men vi ser att kontrollerna på väg har ökat under de första månaderna 2020. Jag tror att den senaste statistiken sträcker sig fram till oktober. Ja, under perioden januari–oktober i år har myndigheten ökat antalet kontroller jämfört med förra året – det gäller kör- och vilotider, farligt gods och flygande inspektioner.

Men jag tror att mer måste göras på detta område. Därför blir jag glad när Polismyndigheten säger att de nu utbildar fler kontrollanter. Det krävs nämligen en specifik kunskap för att hantera inte minst tung trafik och yrkestrafik, och då har man fler personer som har den specifika kompetensen.

Precis som vi vet har vi också tillsatt en utredning som ska titta på hela frågan när det gäller kontrollverksamhet av yrkestrafik på väg – även organisatoriska åtgärder – för att fler ska följa reglerna. Det är ett väldigt viktigt arbete där vi tittar på hur olika myndigheter kan samverka och framför allt i vilken organisatorisk form vi ska ha dessa kontroller.

Vi i regeringen har bestämt oss. Vi har sett att detta område har präglats av för mycket hallaballoy, för lite ordning och reda, för få ordentliga regler och för lite uppföljning. Det har lett till att vi har flaggat ut en del av våra företag från Sverige. Vi har sett att internationella företag har kommit hit och brutit mot våra regler. Därför har vi skärpt regelverket när det gäller cabotage. Vi har infört regler om klampning. Vi har skärpt straffen. Nu jobbar vi inte minst med uppföljningsfrågorna, dubbdäcksfrågan, frågor om alkotester och andra frågor. På detta område jobbar inte minst infrastrukturministern väldigt hårt med sin del av ansvaret för detta.

Mitt ansvar är naturligtvis Polismyndigheten, men jag är trygg med att Polismyndigheten kommer att fortsätta att utveckla verksamheten när man fortsätter att växa. Rikspolischefen har sagt att detta är ett område som han vill se mer av. Då tror jag att det också kommer att ske.

Anf. 27 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Tidningen Trailer gjorde en redovisning av den här tunga veckan. Då hade man ett 700-procentsfall – 723 procent. Då pratar vi inte om ett tungt fordon, för det skulle bokstavligt talat sjunka genom asfalten om det vore så tungt. Här handlar det om fordon på tre och ett halvt ton, som då lastas så mycket att de kommer upp i dessa enorma överlastar.

Överlastas ett lätt fordon med 700 procent förstår var och en att det påverkar trafiksäkerheten negativt. Det påverkar också fordonets förmåga att bära lasten.

Varför gör man så här? Jo, det gör man för att undkomma kravet på färdskrivare. Det krävs inte trafiktillstånd i internationella transporter. Man flyger helt enkelt under radarn när det gäller kör- och vilotider. Inte ens vilotidsförordningen täcker detta. Man lägger alltså mycket av gods-transporterna på de lätta fordonen, och då kan förarna i princip sitta och köra dygnet runt. De kör då med dessa laster.

Jag besökte Norrbotten i fredags. Under den vecka man var ute i polisregion Nord kontrollerade man 102 lastbilar. Polisens trafikgrupper och gränspolis samverkade med Åklagarmyndigheten och Arbetsmiljöverket under trafiksäkerhetsveckan. Resultatet blev följande, skriver man i Trail-
ler:

”42 av de kontrollerade fordonen anmärktes med brister och 2 belades med körförbud.

2 förare erappades med att köra på någon annans förarkort och totalt rapporterades 11 förare för brott mot kör- och vilotidsreglerna. Längsta dagliga körtid var 21 timmar och 23 minuter.” Hör och häpna! Då är det inte lång tid kvar på dygnet. 21 timmar och 23 minuter var den dagliga körtiden. Jag skulle vilja se de händer som kommer upp i luften när man säger: Jag vill möta en sådan förare.

”7 förare av fordon över 12,5 ton och 16 förare av lättare fordon rapporterades för överlast. Högsta tillåtna maximilast överskreds med 723 procent.

14 fordon hindrades för fortsatt färd.

19 ADR-fordon kontrollerades varav 6 brott rapporterades.” ADR är alltså farligt gods. Det är ett ämne som kan vara skadligt för människor och miljö.

”18 förare rapporterades för hastighetsöverträdelser.

1 förare rapporterades för olovlig körning.

11 förare fick sina körkort omhändertagna för hastighetsöverträdelser, kör- och vilotidsbrott samt för överlast.”

Det här var *en* enhet, trafikpolisen i polisregion Nord, på en vecka. För mig berättar dessa siffror hur det verkligen förhåller sig ute på vägen. Det visar med all önskvärd tydlighet var man behöver lägga resurser för att stävja detta. Detta inverkar självklart negativt på trafiksäkerheten. Det sätter konkurrensen för transportnäringen ur spel. Men det försörjer också den kriminella verksamheten, för de kriminella skapar sina ekonomiska muskler i detta.

Jag ställer frågan igen: Avser ministern att förtydliga i regleringsbrevet att polisen ska öka resurserna för att kontrollera på väg?

Anf. 28 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag vill först bara igen förtydliga att polisen redan har detta i sina regleringsbrev: att de ska jobba med dessa frågor och återrapportera senast i årsredovisningen för 2020 hur arbetet har bedrivits och vilken effekt arbetet har fått.

Jag kan konstatera att kontrollerna på väg har ökat hos Polismyndigheten under de första månaderna i år, fram till oktober, fast från låga nivåer. Min ambition är att de ska fortsätta att öka och att polisens tillväxt, nu när man växer, ska leda till att brott på väg beivras i större utsträckning. Jag tror att det är viktigt av precis de skäl som Thomas Morell anför.

Det handlar om ordning och reda i branschen och om arbetsmiljön för dem som jobbar. Det handlar också om att beivra brott och kriminell verksamhet i Sverige. Ytterst handlar det även om säkerheten på väg. Där har vi i Sverige ett väldigt ambitiöst långsiktigt mål, en nollvision, om noll döda på vägarna. Vi har också ett väldigt kraftfullt etappmål om en halvering av dödligheten på vägarna fram till 2030.

Det är min absoluta bedömning att kontrollerna på väg måste öka om vi ska lyckas med detta. Risker att bli upptäckt måste öka. Fler måste bli av med körkortet när de bryter mot reglerna. Fler företag som bryter mot de regelverk som finns i Sverige måste dömas för detta. Det ska vara kostbart och kännbart om man bryter mot reglerna. Annars kommer vi inte att uppnå vår ambition om att halvera antalet omkomna i trafiken till 2030.

Thomas Morell har djup kunskap på området. Jag är glad över att han ger beröm till polisregion Nord för deras arbete under denna korta period. Men detta visar också hur mycket man upptäcker när man kontrollerar. Det arbetet måste fortsätta att växa under de kommande åren.

Anf. 29 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Jo, jag hade ett långt och givande samtal med chefen för trafikpolisen uppe i polisregion Nord. Vi diskuterade hur man på bästa sätt ska kunna nå ut och få ett bättre resultat i det arbete man gör. Den här veckan visar hur duktiga de är när de får vara ute och, så att säga, söka av.

De tjänstemän som ägnar sig åt denna typ av kontroll har ju en ganska bra känsla för vilken typ av fordon de ska stoppa. De har koll på vilka fordon som rör sig i området och på vilka bolag som köper denna typ av transporter. Man har en stor kunskap när det gäller att komma åt detta, men det krävs att man bygger upp den erfarenheten under många år.

Jag själv slutade på myndigheten 2007, och jag har sett hur detta har avvecklats genom åren. Det tar tid att bygga upp den kompetensen igen, för det handlar inte bara om att kontrollera förarnas körkort och kör- och vilotider. Det handlar också om tillståndsdelen, farligt gods, vikter och lastsäkring. Får det släpet hänga på det fordonet och så vidare? Det är en komplex verksamhet att jobba i. Dessutom ska man bygga upp kunskapen om transportflöden, så att man hittar dem som regelmässigt bryter mot reglerna.

Jag kommer att bevaka frågan, som statsrådet säkerligen anar. Det kommer säkert att bli fler debatter framöver om detta, men jag tackar för en bra debatt i dag.

Anf. 30 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack, Thomas Morell, för interpellationsdebatten! Jag känner mig säker på att Morell kommer att fortsätta att interpellera och att vi kommer att fortsätta att debattera de här viktiga frågorna.

Regeringen är fast besluten att ta krafttag för ordning och reda på vägarna och för att förbättra regelefterlevnaden. Yrkestrafiken ska präglas av sund konkurrens, sjysta villkor och god arbetsmiljö för förarna på vägarna, och vi ska se till att polisen den här vägen också kan komma åt kriminell verksamhet runt om i Sverige.

Polisorganisationen ska växa, och det arbetet är påbörjat. Jag fick information om att det pågår en utbildning till bilinspektör just nu, och det planeras ytterligare en kurs nästa år. Det visar ju att polisen nu fyller på med ny kompetens på det här området, vilket jag tror är helt nödvändigt. Jag vill även uppmärksamma den stora utredning som vi har tillsatt och som ska titta på hur kontrollverksamheten av yrkestrafik ska bedrivas effektivare än i dag. Utredningen ska också lägga fram förslag på en samlad organisationsform för kontrollverksamheten.

Kontrollerna ska bli bättre, och reglerna ska följas. Med effektivare vägkontroller kommer fler att följa reglerna, och då har vi också större chans att uppnå vår nollvision eller etappmålet om att minska antalet omkomna med hälften fram till 2030. Det är ett arbete som jag är helt säker på att Thomas Morell och jag kommer att fortsätta att diskutera framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:28
3 november

Svar på
interpellationer

§ 15 Svar på interpellation 2020/21:62 om säkerhetsrisker med införandet av 5G-nätet

Anf. 31 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Pål Jonson har frågat mig hur jag ser på säkerhetsriskerna med det nya 5G-nätet och vilka åtgärder jag avser att vidta framgent för att Sverige ska ha en uppdaterad och relevant lagstiftning när det gäller Sveriges it-infrastruktur. Pål Jonson har också frågat mig vad jag har gjort för att tillgodose det tillkännagivande som riksdagen riktade till regeringen angående Säkerhetspolisens och Försvarmaktens möjligheter att överklaga tillstånd till regeringen.

Utbyggnaden av 5G är en viktig förutsättning för framtida digitala tjänster och spelar en stor roll i digitaliseringen. I takt med införandet av 5G kommer samhällets redan i dag stora beroende av tillförlitliga elektroniska kommunikationstjänster att öka ytterligare. När betydelsen av kommunikationsnäten ökar ökar även samhällets känslighet för risker och sårbarheter. Lämpliga krav måste därför kunna ställas på säkerheten. För att 5G-näten ska hålla en tillräckligt hög säkerhetsnivå behöver säkerhetsaspekterna beaktas redan när näten byggs upp.

Regeringen har tidigare vidtagit åtgärder för att stärka säkerheten i 5G. Sedan den 1 januari i år får tillstånd att använda radiosändare bara beviljas om det kan antas att radioanvändningen inte kommer att orsaka skada för Sveriges säkerhet. Tillstånden kan också förenas med villkor som innehåller krav som är av betydelse för Sveriges säkerhet. Om det visar sig att radioanvändningen orsakar eller kan antas orsaka skada för Sveriges säkerhet kan ett befintligt tillstånd återkallas.

De nya reglerna tillämpas när Post- och telestyrelsen nu genomför en auktion av radiotillstånd i några av de frekvensband som är nödvändiga för att utrullningen av femte generationens mobiltelefoni ska kunna ta fart på allvar. Inför auktionen har PTS, i samråd med Försvarmakten och Säkerhetspolisen, granskat de operatörer som ansökt om att få delta i auktionen och fattat beslut om vilka säkerhetskrav som ska gälla för att riskerna för Sveriges säkerhet ska minimeras. Av beslutet framgår bland annat att vissa leverantörer utesluts och att centrala funktioner i 5G-näten inte får vara beroende av personal eller funktioner som är placerade i utlandet.

Regeringen arbetar med frågan om säkerhet i 5G på flera sätt. Vi har i samverkan med övriga länder inom Europeiska unionen analyserat risker med 5G och tagit fram rekommendationer om hur riskerna kan hanteras. Regeringen har även gett Post- och telestyrelsen i uppdrag att kartlägga de främsta hoten mot och riskerna för den svenska infrastrukturen för elektronisk kommunikation. Redovisning av uppdraget ska ske i början av 2021.

PTS har utfärdat föreskrifter med säkerhetskrav som gäller alla operatörer och både fasta och mobila nät. Under året har PTS kompletterat föreskrifterna med skärpta säkerhetskrav inför upphandling av utrustning och tjänster. De gör nu också en översyn av samtliga säkerhetsregler i föreskrifterna. Samtidigt arbetar Regeringskansliet med genomförandet av den nya EU-regleringen för sektorn, som innehåller stärkta krav på operatörer att vidta säkerhetsåtgärder och rapportera säkerhetsincidenter.

Frågan om Säkerhetspolisens och Försvarsmaktens möjligheter att överklaga beslut om radiotillstånd till regeringen bereds för närvarande i Regeringskansliet. Reglerna om överklagande måste utformas i enlighet med EU-rätten. Som framgår av regeringens proposition *Skydd av Sveriges säkerhet vid radioanvändning* innefattar prövningen i ärenden som rör tillstånd att använda radiosändare en rad olika bedömningsgrunder. I de delar som inte tar sikte på frågan om Sveriges säkerhet är det inte lämpligt att prövningen av överklaganden görs av regeringen. Det är också förenat med praktiska svårigheter att låta de delar av ett överklagande som berör Sveriges säkerhet överklagas till regeringen medan övriga delar överklagas till förvaltningsdomstol.

Anf. 32 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, digitaliseringsministern, för svaret på min interpellation! Utvecklingen av den första frågan i min interpellation, kopplad till 5G, har till del tydliggjorts genom det utlåtande som Försvarsmakten och Säkerhetspolisen gjorde den 20 oktober tillsammans med PTS beträffande femte generationens mobilnät.

Det var i mina ögon ett mycket klarsynt och relevant ställningstagande av Försvarsmakten och Säkerhetspolisen, som pekade på vikten av att noggrant både utvärdera och vidta åtgärder mot de säkerhetsrisker som kan vara kopplade till 5G-utrustningen. Det visar att vi i det här fallet har fått en bra och rådig lagstiftning på plats som ger staten rådhets att väga in säkerhetsaspekter när det gäller femte generationens mobilnät. Det är i grunden bra.

Jag tror att jag och Anders Ygeman skiljer oss åt just i frågan om instansordningen eller överklagande, det vill säga om detta ska ske till regeringen eller till förvaltningsrätten. Detta återkommer jag till i mitt andra inlägg.

Fru talman! Låt mig först säga att digitaliseringen i allmänhet och 5G i synnerhet skapar stora möjligheter för vårt samhälle. Det skapar förutsättning för självkörande bilar, autonoma fabriker och smarta städer. Det är några exempel på detta.

Den snabba teknikutvecklingen förenklar vår vardag och skapar möjligheter till smidiga och effektiva lösningar på många områden. I grunden handlar allt detta om att 5G till stora delar kommer att bli det centrala nervsystemet i hur människor faktiskt lever sin tillvaro i framtiden, åtminstone fram till dess att vi får 6G på plats.

Fru talman! Digitaliseringen skapar också stora beroendeförhållanden och stora sårbarheter, speciellt om den infrastruktur som ska leverera digitaliseringen inte är tillräckligt säker, och just här blir 5G-tekniken viktig och central.

Vi har ett problem i Sverige. Det finns på ett generellt plan ett växande gap mellan digitalisering och cybersäkerhet. Digitaliseringen går i exponentiell hastighet, och tyvärr händer det ofta att säkerheten kommer efter eller i andra hand. Den trenden är vi långt ifrån ensamma om på internationell nivå, men vi sticker ut i sammanhanget. I Global Security Index förra året rankades Sverige som världens femte mest digitaliserade land. Gott så – det är alldeles utmärkt. Svenskarna är kända för att vara early adopters och duktiga på att ta till sig ny teknologi. Men när man utvärderade vår cybersäkerhet kom vi faktiskt inte förrän på plats 32.

Även MSB har sett detta problem. Man påtalade i sin nationella risk- och sårbarhetsanalys att ”förtroendet för digitaliseringen, och samhällsnyttan av den, hotas om inte säkerheten prioriteras högt”. Man uppmanade också regeringen att ha en mycket starkare styrning på både central, regional och lokal nivå, inte minst när det kommer till att utveckla säkra kommunikationer. Detta är extra angeläget med tanke på att vi nyligen återupptagit det som heter totalförsvarsplaneringen.

Fru talman! Detta blir än viktigare i ljuset av att de statssanktionerade, avancerade cyberangreppen har ökat i styrka och omfattning både på global nivå och mot Sverige under de senaste åren. Vi har sett det även under pandemin, där problemet har växt i och med att folk jobbar på distans med osäkra kommunikationer. Säkerhetspolisen påtalade bara för ett par veckor sedan att cyberangreppen kostar Sverige miljardbelopp varje år. Jag kan också konstatera att Säkerhetspolisen också lyfter att den kinesiska staten bedriver cyberspionage mot Sverige för att främja den ekonomiska utvecklingen och utveckla sin militära förmåga. Detta är också saker som vi måste beakta när vi ska utveckla nästa generation, alltså 5G.

Min fråga till Anders Ygeman är: Varför har Sverige ett mål för digitalisering men inte för cybersäkerhet? Vi har ju sedan 2011 som mål att vara världens mest digitaliserade land.

Anf. 33 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Låt mig säga att det finns ett antal åtgärder och mål på cybersäkerhetsområdet, och det ska snart inrättas ett cybersäkerhetscenter. Dock sorterar cybersäkerhetsfrågorna i regeringen under inrikesminister Mikael Damberg. Vill man diskutera de frågorna i en djupare kontext får man ställa en interpellation till honom.

Jag välkomnar att Pål Jonson vidimerar att regeringens skärpningar har lett till ökad säkerhet i svensk radiokommunikation. Jag vill också passa på att tacka för det konstruktiva bidraget till lagstiftningen som Moderaterna och de andra partierna i kammaren har gett. Det gjorde att Sverige kunde ha en bra lagstiftning på plats tidigare än många andra länder. Detta innebär att svensk 5G-utbyggnad blir säkrare än i många andra länder och att den kommer att gå snabbare och med lägre kostnad än för de länder som kommer att få hantera säkerhetsfrågorna i efterhand när de redan har byggt sina 5G-nät och med de risker som medföljer. Det här hade inte varit möjligt om inte riksdagens partier hade behandlat frågorna konstruktivt. Det vill jag passa på att tacka för.

Pål Jonson tar upp en rankning. När jag tittar på de rankningar som har gjorts av Sveriges digitala förmåga konstaterar jag att det finns i storleksordningen 2 000 internationella rankningar som mäter denna förmåga på olika sätt. Även om det går att plocka ut en rankning här eller en rankning

där som bevisar att Sverige är jättebra eller jättedåligt kan jag konstatera att den aggregerade bilden är att Sverige befinner sig i toppskiktet när det gäller digitalisering. Det gäller även säkerhet. Det är den aggregerade bilden av alla dessa rankningar. Sedan kan man välja att ta ut den ena eller den andra för att bevisa ett enskilt påstående.

Men detta gör inte att vi ska slå oss till ro. Vi måste vara fast beslutna att Sverige ska vara det land i världen som är bäst på att dra nytta av digitaliseringens möjligheter. Det är vi inte om inte säkerheten är med från början. Vi vet att det är dyrare och sämre att lägga till säkerheten i efterhand. Därför måste hela styrningen finnas på plats. Det ska vara ett högt och bra säkerhetstänk i samma hastighet som digitaliseringen sker i övrigt.

Anf. 34 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag vänder mig emot, Anders Ygeman, att man bara tar ansvar för digitaliseringen och hänvisar till ett annat statsråd i frågor om cybersäkerhet. Dessa frågor måste hänga ihop, och precis som statsrådet sa måste de hänga ihop från början.

Jag nämnde en mätning. Det finns ett antal mätningar som pekar på att vi i Sverige är väsentligt skickligare på digitalisering än vad vi är på cybersäkerhet. Det finns en rad skäl till att det är så, uppfattar jag. Jag uppfattar att det är svårt att få ordning på författningsstödet. Det finns sju eller åtta lagar som måste beaktas i fråga om cybersäkerhet. Jag uppfattar att det har varit svårt att få ihop myndighetssamverkan, och jag uppfattar att det har varit mycket svårt att få ihop samverkan mellan myndigheterna och näringslivet i detta. Jag kan också konstatera att det har dröjt en del, och det är kopplat till att etablera det nya cybersäkerhetscentret. Alla andra nordiska länder har sådana center på plats, vid sidan av Island, fru talman.

Det här är några av problembilderna jag har försökt att ge. Jag ser risken att prata om digitalisering i stuprör kontra cybersäkerhet. Det är man inte betjänt av.

Jag vill ändå ta upp frågan om instansordningen. Jag uppskattar vad Ygeman sa om att han uppfattade att lagen faktiskt blev bättre efter riksdagsbehandlingen. Det var ändå så att riksdagen tillkännagav för regeringen att överklaganden från Säkerhetspolisen och Försvarsmakten bör ske till regeringen, inte till förvaltningsrätten. Det var också ett enigt försvarsutskott som ställde sig bakom detta. Det finns tre tungt vägande skäl för att vi bör ha den ordningen, det vill säga att överklaganden i sådana frågor bör gå till regeringen snarare än till förvaltningsrätten.

Det första skälet är principiellt viktigast, nämligen att detta är en fråga som berör Sveriges nationella säkerhet och därför bör avgöras av regeringen och inte i en förvaltningsdomstol. Detta är ett beslut som kräver, som britten säger, a whole-of-government approach, det vill säga en sammanvägd bedömning av alla väsentliga nationella säkerhetsintressen, och det är ytterst regeringen som är ansvarig för rikets säkerhet, eller Sveriges säkerhet som det heter nu när den nya säkerhetsskyddslagen kommit på plats.

Det andra skälet är att det finns prejudicerande fall där regeringen faktiskt fattar beslut i frågorna, till exempel i lagen om särskild utlänningskontroll. Vi tittar nu på frågan om vilken instansordning som ska finnas för utländska direktinvesteringar i företag och aktörer som bedriver säkerhetskänslig verksamhet; om beslut ska fattas av regeringen eller i förvaltningsdomstol. Vår uppfattning är att dessa frågor hör hemma i regeringen.

Det tredje skälet är att vi uppmanar Ygeman att lyssna på professionen. Vid remissbehandlingen av lagen som hanteras nu var både Säkerhetspolisen och Försvarsmakten tydliga med att de tyckte att det var en mer naturlig ordning att överklaganden faktiskt sker till regeringen och inte till en förvaltningsdomstol. Jag förstår naturligtvis frestelsen för regeringen att skjuta ifrån sig ansvaret i sådana frågor. Det kan vara svåra och komplexa avvägningar som behöver göras, men jag uppfattar att man då inte tar ansvar för helheten när det kommer till Sveriges säkerhet.

När avser regeringen att återkomma till riksdagen, digitaliseringsministern, beträffande sitt slutgiltiga ställningstagande om instansordning och om till vem överklaganden ska ske – till regeringen eller till en förvaltningsdomstol?

Anf. 35 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Naturligtvis hänger frågorna om digitalisering och cybersäkerhet ihop, men det finns också en tydlig avdelning för vilket statsråd som har hand om vilken fråga. Riksdagsordningen sätter gränser för vilka frågor som statsråd kan besvara i interpellationsdebatter. Det känner säkert Pål Jonson till eftersom det är en ordning som även Moderaterna bekänner sig till.

Frågan om instansordningen bereds i Regeringskansliet, men jag kan konstatera att frågan är betydligt mer komplicerad än vad Pål Jonson här vill göra gällande. Jag tror i grunden att det är ett noggrant avvägande som måste till för att slå vakt om Sveriges hållning som rättsstat, höga säkerhetsnivåer och möjligheten för företag att få en rättvis prövning. I den frågan får vi helt enkelt återkomma när beredningen är slutförd.

Anf. 36 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Låt mig avslutningsvis, Anders Ygeman, vidga debatten något bortom 5G specifikt och olika instansordningar, åtminstone vidga den utanför Sveriges gränser och lyfta in en nordisk dimension.

I samband med riksdagsbehandlingen av den nuvarande lagstiftningen lyfte vi moderater upp att det också finns skäl att fördjupa det nordiska samarbetet om 5G. Tyvärr avslogs förslaget, men jag vill ändå lyfta upp frågorna eftersom jag tycker att de är viktiga.

Fru talman! I grunden handlar detta om att Norden är den region som är mest digitaliserad i hela världen. Grunden för detta har lagts genom en stark digital infrastruktur i vår del av världen. Jag kan också tillägga att två av världens fyra ledande företag i fråga om 5G faktiskt är nordiska på någon nivå.

Digitaliseringsministern vet också att de nordiska statsministrarna i maj 2018 beslöt att Norden faktiskt ska bli världens första och mest sammanlänkade 5G-region i världen. Det är en utmärkt ambition, som jag välkomnar. Men, återigen, har man på nordisk nivå ett digitaliseringsmål men inte ett säkerhetsmål. I den avsiktsförklaring som statsministrarna presenterade nämns inte ordet säkerhet över huvud taget i slutdeklarationen. Det är tyvärr en brist. Jag ser vissa utmaningar om vi inte är starkt koordinerade på den nordiska nivån, om vi ska länka samman våra system i olika former och bli världens mest integrerade 5G-region, som vi alla strävar efter.

Den andra dimensionen som också skulle kunna utvecklas är att göra gemensamma ställningstaganden i internationella forum kopplade till 5G. Det kan vara EU, Nato eller vid internationella förhandlingar.

Jag vill bara i all enkelhet höra hur digitaliseringsministern själv ser på förutsättningarna att fördjupa det nordiska samarbetet när man inte tillmötesgår, förvisso, Moderaternas förslag på området.

Jag tackar digitaliseringsministern för debatten.

Anf. 37 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Precis som Pål Jonson säger är vi koordinerade på nordisk nivå och på europeisk nivå. Sverige har varit ett av de ledande länderna för att ta fram den så kallade verktygslådan för 5G-säkerhet. Vi kan också konstatera att Sverige gick före i det arbetet och hade en lagstiftning på plats innan EU kom till beslut. Det beror på att Sverige ligger långt framme. Vi hade inte råd att vänta på EU:s toolbox. Vi drev på för att den skulle tas fram, men vi hade inte råd att vänta.

Jag kan bara konstatera att diskussionen visar att vi är överens om den lagstiftning som riksdagen har stiftat. Det är bra, och det är en styrka för Sverige. Jag tycker att riksdagen har hanterat frågan på ett mycket konstruktivt sätt, och jag hoppas att vi kan ha ett konstruktivt samarbete framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2020/21:58 om akademiska spökskrivare

Anf. 38 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Robert Stenkvist har frågat mig om jag anser att fusk med hjälp av så kallade spökskrivare i högskolan är ett problem och om de disciplinära åtgärder som vidtas i dag för att bekämpa det professionella spökskriveriet räcker eller om det behövs ändringar i högskolelagen.

Inledningsvis vill jag säga att fusk i högskolan i alla dess former är oacceptabelt och ett problem som jag ser allvarligt på.

Universitetskanslersämbetet, UKÄ, publicerar sedan ett antal år tillbaka regelbundna uppföljningar av disciplinära åtgärder mot studenter. Enligt dessa rapporter har antalet fall av disciplinära åtgärder mot studenter, särskilt till följd av plagiat, ökat under flera år. Detta kan till viss del förklaras med att universitet och högskolor blivit bättre på att upptäcka fusk, men om fusk faktiskt ökar är utvecklingen mycket oroande. Regeringen följer UKÄ:s uppföljningar mycket noga.

Att på osann grund tillägna sig en studieprestation eller till och med en högskoleexamen är djupt oetiskt och skadar förtroendet för den högre utbildningen. Att det finns personer som tjänar pengar på att sälja färdigskrivna uppsatser är naturligtvis djupt stötande. Därför är universitets och högskolors arbete för att förhindra fusk mycket viktigt, inte minst arbetet med att utveckla examinationsformer som försvårar den sortens fusk som sker med hjälp av till exempel plagierade uppsatser.

Lagstiftningen ger universitet och högskolor verktyg för att vidta kraftfulla åtgärder mot fusk. I högskolelagen anges att regeringen får meddela föreskrifter om tillfällig avstängning av studenter. I högskoleförordningen finns närmare föreskrifter om disciplinära åtgärder.

Den student som med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas kan bli föremål för disciplinära åtgärder. Sådana disciplinära åtgärder är varning och avstängning. Ett beslut om avstängning innebär att studenten under upp till sex månader inte får delta i undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen vid högskolan. En sådan avstängning kan även om den är relativt kort få stora konsekvenser för möjligheterna att fullfölja en utbildning, då det inte finns någon garanti för att utbildningsmoment under avstängningen går att fullfölja i efterhand. När ett beslut om avstängning har fattats ska dessutom Centrala studiestödsnämnden genast underrättas. Den som har fuskat har ju inte fullföljt sina studier, och ett beslut om avstängning kan alltså påverka framtida möjligheter att få studiestöd. Det finns också stöd i förvaltningslagen för att ändra ett godkänt betyg till ett underkänt betyg om beslutet är felaktigt på grund av att den studerande har fuskat.

Rektor vid respektive universitet och högskola ska utreda misstankar om förseelser som kan leda till disciplinära åtgärder. I förekommande fall ska sådana ärenden hänskjutas för prövning till den disciplinnämnd som finns vid varje universitet och högskola.

Givetvis har respektive universitet och högskola ett stort ansvar för att systematiskt arbeta förebyggande och att noggrant utreda alla misstankar om fusk. Det är också viktigt att universitet och högskolor i den mån det är möjligt utvecklar examinationsformer som gör det svårt för studenter som har plagierat till exempel en uppsats att bli godkända. Givetvis ska studenter som anlitat andra för att på osann grund tillägna sig studieprestationer bli föremål för disciplinära åtgärder. Att enskilda studenter betalar och använder sig av färdigskrivna uppsatser är också en fråga om den enskilda studentens hederlighet.

Avslutningsvis: Fusk och ohederlighet i all utbildning och näringsverksamhet är förkastligt och omoraliskt. I synnerhet är det stötande att det finns en marknad för organiserat och kommersiellt fusk. De nuvarande bestämmelserna ger förutsättningar och verktyg för att universitet och högskolor ska förebygga och beivra fusk och plagiat. Jag följer utvecklingen noga tillsammans med ansvariga myndigheter och utesluter inte att det i framtiden kan bli aktuellt med nya åtgärder.

Anf. 39 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Jag tror inte att det här är någon fråga för partistrid och liknande, utan jag tror att vi i grunden tycker likadant. Vi vill alla bekämpa fusk.

Jag vill först påpeka att det här inte är vanligt fusk, där man plagierar texter. Det finns verktyg för att mycket lätt och snabbt upptäcka plagierade texter. Det här är en ny form av fusk, dock inte helt ny. Det började komma till Sverige i början av 2000-talet, vet jag. Det är alltså företag som erbjuder sig att skriva uppsatser och olika paper åt studenter för en summa pengar. Det går inte att upptäcka med de vanliga verktygen som högskolorna använder för att upptäcka plagierad text. Företagen, som populärt

kallas essay mills, kollar själva att uppsatserna går igenom de verktygen innan de säljer dem vidare till studenter. Det är alltså svårt att upptäcka. Det är inte lätt att upptäcka, och det gör det extra komplicerat.

Jag ska också säga att än så länge är det här inte en så stor företeelse i Sverige som det är i vissa andra länder, främst engelskspråkiga, och det beror helt enkelt på det svenska språket. Företagen som säljer dessa uppsatser och andra handlingar är inte hemma på svenska, vilket än så länge utgör ett skydd mot detta i Sverige. Men mer och mer undervisning sker ju på engelska, vilket gör att det här kan bli ett mycket större problem i framtiden.

Många regeringar, även den nuvarande, reagerar sent på sådana här företeelser. Jag tycker att det är bättre att vara lite i framkant och hålla ögonen öppna för ett problem som kan och förmodligen kommer att växa sig mycket större.

Att de här företagen säljer sådana här handlingar är tyvärr inte olagligt. Deras verksamhet är än så länge helt laglig. Jag kan förstå att det kan vara komplicerat att stifta lagar som förbjuder det här, men jag tycker att regeringen ska titta på om det går att göra något lagstiftningsvägen för att agera mot dessa företag även om de i nästan alla fall tyvärr är belägna utanför Sveriges gränser. Eller tyvärr – det är väl bra att de inte finns i Sverige.

Tack för svaret, om jag inte sa det! Jag tittar lite på åtgärderna mot studenter som ertappas. Det är svårt att ertappa dem, men om de ertappas kan de bli av med studiepoäng och stängas av i ett halvår om jag fattat saken rätt.

Jag undrar vad som händer med erhållet studiebidrag om de ertappas med att ha fuskat på det här sättet. Finns det möjlighet att även dra in studiebidraget?

Anf. 40 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack, Robert Stenkvist, för interpellationen! Det är en viktig interpellation.

Jag vill återigen understryka att fusk på högskolan – vare sig det gäller i utbildningen, på högskoleprovet eller i forskningen – är helt oacceptabelt, oavsett form, punkt.

Jag blir väldigt upprörd över detta. Att på en osann grund tillägna sig en studieprestation, eller kanske till och med en högskoleexamen, är djupt oetiskt och skadar förtroendet för den högre utbildningen. Att det finns personer som tjänar pengar på att sälja färdigskrivna uppsatser är verkligen djupt stötande.

När det gäller de disciplinära åtgärderna ska vi komma ihåg att vi har över 400 000 studenter på våra universitet och högskolor. Enligt den senaste uppföljningen från UKÄ, Universitetskanslersämbetet, var det 1 326 studenter som blev föremål för en disciplinär åtgärd. Detta var 2018. Den stora majoriteten av dem – 1 057 studenter – stängdes av, och de övriga fick varningar. De allra flesta fall rörde olika former av fusk och plagiat.

De flesta stängdes alltså av. Man kan stängas av i upp till sex månader och får då inte ta del av sin utbildning och undervisning. CSN ska omedelbart underrättas om att studenten har stängts av. Detta påverkar naturligtvis studiemedlet eftersom man då inte har tagit sina studiepoäng. Framåt i tiden kan det också påverka så att man inte får förnyade studiemedel.

Enligt min mening finns det verktyg och åtgärder i högskolelagen och högskoleförordningen för att se till att vi inte har fusk på högskolan och för att vidta disciplinära åtgärder om det sker.

Jag vill alltså vara tydlig med att det finns verktyg i nuvarande lagstiftning – vi kan vidta kraftfulla åtgärder mot fusk. Men om det är så att det behöver göras mer utesluter jag inte det, utan jag följer denna fråga noga. Om det visar sig att detta är någonting som ökar eller som vi inte får kontroll på utesluter jag som sagt inte att vi behöver göra mer.

Arbetet mot fusk blir kanske särskilt viktigt i de tider av prövning som vi nu går igenom i och med coronapandemin, då mycket av undervisningen och examinationerna på grund av anpassningar till coronapandemin sker digitalt. Universitet och högskolor har också rapporterat om att de ser fler disciplinärenden under den här tiden. Jag förväntar mig att samtliga universitet och högskolor använder de verktyg som de har för att stävja fusk. Det är som sagt helt oacceptabelt att fuska i den högre utbildningen, oavsett om det gäller utbildning, högskoleprov eller forskning. Är det så att vi behöver vidta fler åtgärder är detta absolut inte någonting som jag utesluter.

Anf. 41 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! När det gäller mer som behöver göras nämnde jag de företag – essay mills – som förekommer, men detta kanske bör ligga på justitietskottets bord. Jag kan föreställa mig att detta är en komplicerad fråga och att det blir fråga om komplicerad lagstiftning.

Under coronapandemin sker ju mycket av tenteringar och annat hemma, digitalt, och då ökar ju risken för sådant här dramatiskt. En återhållande faktor är ekonomin – en avhandling kostar enligt vad jag har erfarit 20 000–40 000. Jag kan inte garantera dessa siffror, men det är inte billigt. Det är inte vilken student som helst som lever på nudlar som kan beställa sådana här tentor, utan om man så vill kan man anlägga ett litet klassperspektiv på detta. Det här är en avhållande faktor för många studenter.

Jag behöver inte använda mer tid, men jag vill avslutningsvis höja ett varningens finger. Alltmer undervisning sker på engelska, och det är den största riskfaktorn. Så länge tentor avhandlas på det svenska språket utgör detta ett naturligt skydd mot dessa företag, eftersom de själva inte kan hantera svenska språket. Jag vill höja ett varningens finger så att regeringen, och framtida regeringar, håller ett öga på det här och så att inte utvecklingen eskalerar vad gäller denna typ av fusk. Det finns ju många olika typer av fusk, men det här är en ny typ av svårupptäckt fusk som vi bör hålla ögonen på.

Anf. 42 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Fusk är ju verkligen motsatsen till allt vad forskning och utbildning står för. Det är oacceptabelt, och det ska bekämpas – jag vill inte att det ska råda någon tvekan om detta.

I detta sammanhang vill jag påminna om ett antal åtgärder som regeringen har vidtagit när det gäller andra typer av fusk inom högre utbildning och forskning. Fusk på högskoleprovet är en sådan fråga. Fusk på högskoleprovet undergräver naturligtvis legitimiteten för hela provet, så det är ytterst allvarligt. Här ska det inte vara möjligt att fuska sig förbi och ta en plats från någon annan, som har studerat hårt och vill använda högskole-

provet för att komma in på en drömutbildning där det är hård konkurrens om platserna.

Regeringen har därför vidtagit ett antal åtgärder för att få bort fusk på högskoleprovet. Numera kan man stängas av från provet under två år om man blir påkommen med att fuska. Universitets- och högskolerådet kan numera också kräva att provsvaren lämnas på heder och samvete. Detta gör att man om man lämnar en osann uppgift kan dömas till böter och fängelse för osant intygande enligt brottsbalken.

Regeringen har också prioriterat att komma till rätta med ett antal åtgärder som rör fusk och etik i forskningen. Ingen ska behöva tvivla på svensk forskning och sjukvård. Ingen patient ska behöva riskera att råka ut för behandlingar som bygger på forskningsfusk. Inte minst i dessa tider är det viktigt att hålla ordning på att den forskning som bedrivs, inte minst när det gäller covid-19, görs med ett beslut från etikprövningsnämnden och att man har tillstånd för sin forskning. Dessa åtgärder är viktiga både för de enskilda patienterna och för förtroendet för forskningen.

Det finns en ny ordning för att hantera oredlighet i forskning som gäller sedan den 1 januari 2020. Det finns också en lag om ansvar för god forskningssed där vi tillsammans med riksdagen har tydliggjort ansvar och skärpta straff när det gäller etikprövning och forskning som avser människor. Det är här tydligt att forskningshuvudmannen ska vidta åtgärder för att se till att forskningen utförs med etikgodkännande.

Jag har också i den dialog som sker med universitet och högskolor under denna tid varit tydlig med att jag förväntar mig – och att vi förväntar oss – mycket av högskolor och universitet. De tar också ett väldigt stort ansvar, till exempel när det gäller utbyggnaden av högskoleplatser för att möta en arbetsmarknad som sviktar på grund av coronapandemin och när det gäller omställningen till att kunna bedriva undervisning utifrån Folkhälsomyndighetens rekommendationer.

I allt detta har jag också varit tydlig med att jag förväntar mig att universitet och högskolor även nu under coronapandemin är extra uppmärksamma och vidtar åtgärder för att hålla fusk bort. Detta gäller inte minst undervisningen och proven.

Anf. 43 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Statsrådet nämnde oredlighet i forskning, och det tänkte jag återkomma till längre fram. Det är ju en jättestor fråga – faktiskt mycket större än den här. Jag tror att det är ett mycket större problem än det jag tog upp i dagens interpellation, och jag avser att återkomma i den frågan. Där finns det mycket att göra; jag tror att det är där det verkliga problemet ligger. Detta är ju ett problem i vardande, så att säga. Oredlighet i forskning är en mycket större och allvarigare fråga.

Det gäller inte bara oredlighet, utan det gäller också slarv och dåligt utförd forskning där forskaren eller forskarlaget inte har haft för avsikt att fuska men har slarvat och tagit genvägar. Detta är kanske ett ännu större problem än rent fusk.

Både när det gäller fusk med essay mills och oredlighet i forskning uppstår det till slut problem för allmänheten – slutanvändaren. Produkterna av det här blir ju undermåliga, så att säga. Ingen här inne vill behandlas av en läkare som har fuskat på en massa tentor och därmed har kunskapsluckor. Om man inte har någon kunskapslucka behöver man ju inte fuska.

Man fuskar för att man inte klarar provet. Och jag tror inte att någon av oss vill bli utsatt för en sådan läkare, till exempel.

Prot. 2020/21:28
3 november

Anf. 44 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Återigen: Fusk, oavsett om det gäller utbildningar, högskoleprov eller forskning, är helt oacceptabelt oavsett form, punkt. Jag vill återigen påminna om att universitet och högskolor arbetar och ska arbeta hårt för att identifiera fusk i olika former och agera tydligt om sådant framkommer.

Man måste också jobba med det förebyggande arbetet, som handlar om att ge information om och göra tydligt vad som är tillåtet och inte. Det tror jag också är väldigt viktigt, inte minst för studenterna, när mer av undervisning och prov sker digitalt. Alla nivåer måste involveras i detta, inklusive högskoleledningarna för det är ju de som har det yttersta ansvaret och måste vara på tå.

Jag vill också påminna om att studenter och forskare har ett stort ansvar för att inte bryta mot de regler som finns. Att fuska bryter ju mot vårt gemensamma samhällskontrakt, som bygger på att vi alla gör rätt för oss och följer de gemensamma reglerna. Vi kan ha hur många regelverk som helst, men i slutändan behöver vi ha moral och rätt värderingar.

Med detta sagt följer jag utvecklingen noga tillsammans med ansvariga myndigheter. Och jag utesluter inte att det i framtiden kan bli aktuellt med åtgärder, precis så som vi agerat när det gällt forskningsfusk och fusk vid högskoleprovet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2020/21:59 om EU:s handlingsplan mot rasism

Anf. 45 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Ludvig Aspling har frågat mig om jag står bakom tanken på att föra ett nationellt eller europeiskt register över människors "ras eller etniska ursprung", om jag kommer att arbeta för att förtydliga vad begreppet "företrädare för en ras eller etnisk grupp" är och vad jag kommer att göra för att förvissa mig om att involveringen av sådana personer inte går emot önskemålen hos medlemmarna av den etniska gruppen. Ludvig Aspling har vidare frågat hur jag ställer mig till ett förslag om att politiker blandar sig i hur journalister rapporterar om frågor som har med mångkultur att göra.

Frågan är ställd mot bakgrund av meddelandet *En jämlikhetsunion: EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025* som presenterades av EU-kommissionen den 18 september 2020. EU-kommissionens handlingsplan syftar till att på ett konkret sätt lägga fram åtgärder som ska vidtas för att motverka rasism och diskriminering på grund av etnicitet inom unionen. Den 23 oktober överlämnade regeringen en faktapromemoria i ärendet till riksdagen. Jag kommer också att överlägga med arbetsmarknadsutskottet i ärendet.

Svar på
interpellationer

Regeringen välkomnar kommissionens initiativ och delar på övergripande nivå den analys och de slutsatser som presenteras i handlingsplanen. Arbetet mot rasism och diskriminering är av stor betydelse i samtliga medlemsstater. Jag ser fram emot att diskutera denna viktiga fråga med det ansvariga utskottet för att nå en svensk position.

I handlingsplanen lyfter kommissionen fram vikten av data som kan ge en bild av såväl människors erfarenheter av diskriminering som av rasismens och diskrimineringens strukturella aspekter. Kommissionen avser därför att vidta åtgärder för ett enhetligt tillvägagångssätt gällande insamling av uppgifter om jämlikhet, särskilt när det gäller uppgifter uppdelade efter etniskt ursprung, och uppmanar medlemsstaterna att förbättra insamlingen av sådana uppgifter.

Det är mycket välkommet att behovet av kunskap om människors livsvillkor med koppling till rasism och diskriminering lyfts fram. Samtidigt är arbetet med data som kan ge sådan kunskap komplext, och det är av stor vikt att upprätthålla medlemsstaternas utrymme att agera utifrån den nationella situationen samt de förutsättningar och behov som råder i staten. Den här typen av data innehåller känsliga uppgifter, och arbete med sådana uppgifter måste alltid ske med största respekt för etiska aspekter och i enlighet med rättsliga regelverk, däribland om dataskydd. Skyddet för den personliga integriteten måste upprätthållas. Den svenska uppfattningen är, och har under lång tid varit, att det är helt centralt att sådana data aldrig går att koppla till enskilda individer. Det finns metoder där man kan undvika behandling av känsliga personuppgifter, och det är dessa metoder som behöver undersökas närmare. EU:s byrå för grundläggande rättigheter, FRA, har en viktig roll i arbetet med att skapa en god kunskapsbas med jämförbara data från samtliga medlemsstater.

Kommissionen lyfter fram vikten av att föra en god dialog med olika aktörer, däribland det civila samhället och företrädare för olika grupper. Jag instämmer i att en sådan dialog är nödvändig för att såväl EU:s institutioner som nationella myndigheter ska kunna få ett bredare beslutsunderlag. Enskilda företrädare för organisationer uttrycker naturligtvis sina uppfattningar, och dessa kan skilja sig åt sinsemellan. Det är därför som en inkluderande dialog är så viktig för att belysa en bredd av olika erfarenheter.

Kommissionen slår i sitt meddelande även fast att stereotyper grundade på etniskt ursprung som sprids via medier, utbildning, kultur och idrott bör motverkas. Inte minst covid-19-pandemin har gett många exempel på hur sådana stereotyper används i spridande av desinformation, hot och hat. I meddelandet aviseras bland annat att man avser att utforma seminarier som samlar journalister, civilsamhällesorganisationer och representanter för minoriteter för att diskutera sådana stereotyper. Kommissionen konstaterar också att oberoende medier präglade av mångfald är nödvändiga för en balanserad demokratisk debatt. Jag instämmer i bedömningen att insatser för ökad kunskap i syfte att undvika stereotyper grundade på etniskt ursprung är viktiga i arbetet mot rasism och hatbrott, samtidigt som oberoende medier utgör en central beståndsdel i vårt demokratiska samhälle. Låt mig vara tydlig med att regeringen aldrig accepterar ingrepp i mediernas oberoende, något som det inte heller är fråga om i detta fall.

Sammantaget är det regeringens uppfattning att kommissionens handlingsplan ger stöd och verktyg för ett förstärkt arbete mot rasism runt om i unionen.

Prot. 2020/21:28
3 november

Svar på
interpellationer

Anf. 46 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Kommissionen har alltså tagit fram ett utkast till en handlingsplan mot rasism som regeringen är positivt inställd till och som vi är lite mindre positivt inställda till, och det är därför som vi står här i dag. Skälet till att vi är skeptiska är att planen motiveras av rena osanningar och skräpvetenskap som sedan används för att lyfta fram förslag som är rejält ogenomtänkta.

Enligt kommissionen behövs den här planen på grund av hypotesen om så kallad omedveten rasism, vilket man tror är skälet till ojämlikheter i samhället. Hypotesen formulerades i början på 90-talet av två forskare som heter Anthony Greenwald och Mahzarin Banaji. Båda dessa forskare har sedan dess erkänt att den här hypotesen inte stämmer och att det test som de tog fram för att mäta hur mycket omedveten rasism som en person bär på, vilket heter AIT, inte visar någonting alls, utan att detta bara är rent trams. De har varit tvungna att erkänna det i efterhand.

Testet ligger dock kvar på nätet. Det består av en typ av primitiv psykoanalys i en billig app. Jag skulle verkligen rekommendera statsrådet att själv gå in och göra testet. Jag gjorde det i går kväll bara för att se hur mycket omedveten rasism jag bär på. Svaret jag fick var: Your responses suggested a slight automatic preference for black people over white people. Jag undrar om statsrådet är beredd att ta det till intäkt för att i alla fall inte jag bär på denna omedvetna rasism som man skriver om.

Jag har också ställt en skriftlig fråga till statsrådet om hon kan lyfta fram något vetenskapligt bevis för att omedveten rasism faktiskt finns. Svaret jag fick var att nej, det kan hon inte, för några sådana data existerar inte.

Alltså: Det finns inget vetenskapligt stöd för den här teorin. Statsrådet vet att så är fallet, men hon tycker ändå att hypotesen om den omedvetna rasismen ska ligga till grund för åtgärder som inte kan beskrivas som annat än extrema.

På grund av detta ska unionen bekämpa stereotyper genom att styra medierapportering som berör minoriteter för att bland annat främja medvetenhet och balanserade berättelser om muslimer och islam. Arbetet ska också genomföras i samarbete med företrädare för olika minoriteter vad gäller ras eller etniskt ursprung.

Att detta är oförenligt med principen om fria oberoende medier är ju helt uppenbart för varje tänkande människa. I en demokratisk stat ska inte politiker bestämma över och censurera medier som rapporterar negativt om islam, oavsett hur mycket statsrådet skulle vilja göra det.

Jag reagerar också på påståendet att minoriteter inte kan delta i den demokratiska processen på samma sätt som alla andra utan att dessa behöver företrädas av en företrädare för en grupp vad gäller ras eller etniskt ursprung, så som det står i kommissionens meddelande. Detta är trams. De flesta minoriteter eller personer som tillhör minoriteter har ingen som helst lust med detta.

Jag skulle verkligen önska att statsrådet tänker om lite grann här. Vi har ett stort problem med så kallade klanledare i Sverige. Vi ska inte bjuda in dem och ge dem en officiell position i denna diskussion.

Jag vill att statsrådet förklarar följande. Varför anser hon att medierapportering om islam och muslimer ska styras av politiker? Tycker hon att så ska ske i alla EU-länder, exempelvis även i Ungern?

Står hon fast vid hypotesen om omedveten rasism även om de forskare som en gång lade fram denna hypotes inte längre står fast vid den?

Vidare: Hur definierar statsrådet begreppet ras? Detta är det viktigaste av allt, tycker jag. Begreppet förekommer på 69 ställen i detta dokument. Om statsrådet inte klarar av att ge en definition av detta begrepp erkänner hon att hon är beredd att skriva under ett dokument som hon själv inte förstår innebörden av.

Anf. 47 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Var ska jag börja? Jag får alltså en fråga från en sverigedemokrat om mediernas oberoende. Jag måste säga att jag är lite förundrad över detta, för jag känner stor oro för mediernas oberoende, också här i Sverige.

Vi har politiker som jobbar hårt för att minska förtroendet för medierna. Det finns politiker som vill kalla in public service-chefer till kulturutskottet för att de inte gillar det som publicerats. Vi har politiker i riksdagsledamotens parti som vill att journalister ska kunna straffas med indragen lön eller få sparken om de är partiska.

Jag ser ett stort behov av att stå upp för journalisters möjlighet att fritt granska makten, ställa oss politiker till svars och oberoende kunna driva en journalistik där vi politiker håller armlängds avstånd. Jag ser hur detta utrymme både i Sverige och runt om i Europa är hotat. Jag och regeringen kommer alltid att stå upp för mediernas oberoende.

Vad detta handlar om är att EU-kommissionen har lagt fram ett förslag för hur vi kan jobba för att motverka den rasism som finns runt om i Europa. En del i detta är att erbjuda kunskap om till exempel stereotyper, för vi kan alla bära på fördomar av olika slag.

Det är givetvis helt frivilligt för journalister att ta del av detta. Det är ingen som kommer att tvinga journalister att delta i ett seminarium och ta del av kunskapshöjande insatser, utan det är något som medierna själva väljer. Jag är dock av den uppfattningen att kunskap aldrig är fel. Vi behöver ständigt lära oss och utvecklas, också i politiken. Det kan göra oss alla bättre och vassare och ta oss längre i de samhällsutmaningar vi vill lösa.

Jag upplever att vi diskuterar frågan om rasism finns eller inte, men det kan vara så att jag har tolkat riksdagsledamoten fel. Min absoluta uppfattning är att vi har utmaningar med rasism både här i Sverige och runt om i världen och att det är viktigt att vi på olika sätt tar steg framåt för att bekämpa rasismen.

Förra mandatperioden antog regeringen en handlingsplan mot rasism med en rad olika åtgärder för vad som kan göras i Sverige. Nu lägger även EU-kommissionen fram en handlingsplan mot rasism. Det är positivt att denna plan läggs fram och att det förs en diskussion om rasism och diskriminering och om vad som kan göras i alla medlemsstater för att principen om alla människors lika värde ska upprätthållas. Här finns ett jobb att göra.

Inget barn i något samhälle ska växa upp och vara rädd för att behandlas som mindre värt enbart baserat på till exempel utseende eller att man tillhör en etnisk minoritet. Alla barn och vuxna ska känna sig trygga i skolan och i det offentliga rummet, och de ska känna sig trygga med att de har politiker som står upp för alla människors lika värde.

Jag tycker därför att det är positivt att vi får en handlingsplan och att det förs en debatt om vad vi kan göra för att göra bättre ifrån oss också här i Sverige.

Anf. 48 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Jag noterar att statsrådet duckar för samtliga tre frågor. Jag får väl ta det till intäkt för att hon inte har en aning om vad detta egentligen handlar om.

Det finns ytterligare ett förslag i detta utkast till handlingsplan som på många sätt är ännu värre än det jag lyfte fram i mitt första anförande, och det är upprättandet av ett europeiskt register över människors ras eller etniska ursprung för att blottlägga diskriminering.

Detta förslag är oförenligt med personlig integritet och dessutom en uppenbar säkerhetsrisk. Men framför allt är syftet redan från början fel. Låt mig ta ett exempel som ligger mig nära, nämligen min egen familj. Mina barn har en förälder med bakgrund på Brittiska öarna, i Västeuropa och i Skandinavien och en förälder som är tre fjärdedels japan och en fjärdedel ainu, vilket är en ursprungsbefolkning som finns i Japan och Ryssland. Att som Miljöpartiet tala om ras eller etniskt ursprung blir i mitt fall helt meningslöst, och vi är inte unika. Att i dagens samhälle mäta ras eller etniskt ursprung, så som ni föreslår, är ofta helt meningslöst.

Inte ens om Miljöpartiets rasbegrepp vore användbart skulle det visa något som är intressant. Utgångspunkten för EU:s plan är att om det finns skillnader i till exempel inkomst mellan grupper beror det alltid på diskriminering. Det kan inte finnas några andra faktorer som spelar in.

Men låt mig ta ett exempel: personer födda i Somalia. Jag har inget emot somalier men måste ju ta något exempel. Att denna grupp har lägre inkomster än genomsnittet i Sverige vet vi alla. Problemen i Somalia med exempelvis låg utbildning, långvarigt inbördeskrig, stark religiös tradition som inte är särskilt konstruktiv och en i många avseenden bakåtsträvande kvinnoyn spelar givetvis in och gör att personer i denna grupp har lägre inkomst. Detta beror inte på diskriminering.

Diskrimineringshypotesen förklarar till exempel inte varför personer från Eritrea, som ligger nära Somalia, tjänar 84 000 kronor mer per år i genomsnitt än personer från Somalia. De tjänar i stort sett lika mycket som personer från Finland och mer än personer från Polen. Tittar vi på fakta om inkomstskillnader ser vi att hudfärg inte är den springande punkten, så som Miljöpartiet påstår. Den gör ingen större skillnad.

Fru talman! Handlingsplanens egentliga syfte är inte att motverka rasism utan att härska genom att söndra. Hypotesen om strukturell rasism, eller omedveten rasism, fungerar som ett alibi för de politiker som har bjudit in miljontals människor att flytta till Sverige utan en tanke på var dessa människor ska bo eller vad de ska jobba med. Syftet är alltså att flytta ansvaret för den integrationskatastrof vi har i Sverige från ansvariga statsråd till vanliga helt oskyldiga svenskar.

Hypotesen om omedveten rasism, eller strukturell rasism som ni ibland kallar det, är den förklaring ni för fram till att vi har stora skillnader i till exempel inkomst. Jag tror att användandet av denna förklaringsmodell är en stor del av anledningen till de mycket grova och oprovocerade hatbrott som majoritetsbefolkningen i Sverige ofta drabbas av, just för att man upplever att man är utsatt för denna typ av rasism – när förklaringen egentligen kan vara en helt annan.

Jag skulle därför vilja att statsrådet ger en lite mer detaljerad bild av hur hon tänker kring detta. Jag skulle vilja ha en flervägsanalys. Hur mycket av inkomstskillnaderna mellan grupper i Sverige tror hon beror på omedveten rasism, och hur mycket beror på andra faktorer?

Anf. 49 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Det är helt oseriöst att ställa en sådan fråga. Det är många olika parametrar som kan vara skälet till att någon har lägre lön. Det går inte att lägga en siffra på bordet på det sättet.

För mig är det uppenbart att vårt samhälle har problem med rasism och diskriminering. Min stora fråga tillbaka till Ludvig Aspling och Sverigedemokraterna är därför: Har vi problem med rasism i Sverige, eller respekteras alla människors lika värde? Spelar det ingen som helst roll vem man är, hur man ser ut eller vilken bakgrund man har? Detta skulle jag vilja ha svar på. Förnekar ni den rasism och diskriminering som finns runt om i samhället och som påverkar människors livsvillkor?

Har du läst vittnesmålen från föräldrar till afrosvenska barn om hur de har upplevt delar av sin skolgång och vad de beskriver? Jag tycker att det är fruktansvärda berättelser att läsa, inte minst när det handlar om barn. Det är sådant som går rakt in i hjärtat. Inget barn i Sverige ska behöva tvivla på att hon, han eller hen är lika mycket värd som andra. Alla barn är lika mycket värda.

Min fråga tillbaka är: Har vi problem med rasism, eller förnekar Sverigedemokraterna den rasism och diskriminering som finns i samhället?

Anf. 50 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Jag skulle rekommendera statsrådet att läsa interpellationen och vad vi är här för att diskutera. Varje gång en person utsätts för någon typ av otillbörlig behandling – det må vara diskriminering på grund av hudfärg eller någon annan omständighet – är det ett problem och något som jag absolut tycker att samhället bör åtgärda. Men det är inte detta som vi är här för att diskutera, utan vi är här för att diskutera omedveten rasism. Det är detta som det står om i kommissionens utkast till handlingsplan, och det är detta som jag säger har väldigt svagt vetenskapligt stöd.

Jag ställde frågan i mitt första anförande. Kan statsrådet här och nu peka på en enda vetenskaplig undersökning som bevisar att omedveten rasism är en verklig företeelse som finns i den verkliga världen? Statsrådet har ett anförande till, och jag väntar med spänning på svaret.

Vad gäller personer som behandlas illa, som statsrådet lyfte upp i sitt tredje anförande nyss, är vi naturligtvis överens. Det är ingen i denna kammar som försvarar det, och antalet personer som hyser den typen av åsikter i Sverige är mycket litet. Vi vet från undersökningar att andelen personer i Sverige som har faktiska rasistiska åsikter ligger någonstans runt 2 procent. Högskolan i Gävle har gjort en undersökning om det. Men det

är inte detta som vi är här för att diskutera, utan det som vi är här för att diskutera är den omedvetna rasismen, vilket jag hävdar är skräpvetenskap som inte har något starkt vetenskapligt stöd över huvud taget.

Vad gäller att det finns andra faktorer bakom inkomstskillnader är det intressant att statsrådet nu flyr från sin första position och helt slänger sin egen handlingsplan i sjön. Där står ingenting om de andra omständigheterna. I regeringens plan mot rasism och liknande hatbrott står det att om det finns skillnader i inkomst mellan grupper beror det på diskriminering, punkt slut. Statsrådet borde kolla upp vad som står i hennes egna handlingsdokument innan hon kommer och pratar i Sveriges riksdag.

Anf. 51 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Har vi strukturell rasism i samhället? Ja, det har vi. Det finns till exempel en rapport från Uppsala universitet som tittar på afrosvenskars situation på arbetsmarknaden. Där ser man att afrosvenskar som grupp behöver ha en forskarutbildning för att komma upp i samma disponibla inkomst som den övriga befolkningen som har en treårig eftergymnasial utbildning, för att ta ett exempel. Detta betyder inte att rasismen slår igenom i varje enskilt fall för varje enskild individ, men om vi lyfter blicken ser vi att det finns strukturella skillnader mellan människor också här i Sverige, och jag hatar det.

Det fanns också en fråga om ett nationellt europeiskt register, och det tänkte jag beröra lite. Det finns inga förslag från kommissionen i deras handlingsplan mot rasism när det handlar om att koppla individer till data, utan det ska vara anonymiserat. Vi behöver mer kunskap i samhället om hur människor och olika grupper av människor har det. Det är oerhört viktigt, men det kan också vara känsligt att knyta det till individ. Från Sveriges sida har vi en restriktiv syn på statistik och datainsamling om det kopplas till etnicitet. Regeringen har ingen anledning att ompröva den hållningen i detta sammanhang.

Däremot är det möjligt att få ut mer kunskap med befintlig statistik och titta på hur olika grupper av människor har det i samhället. Jag ser det som en oerhört viktig demokratisk grunduppgift att se på vad det finns för möjligheter för människor i Sverige att skapa sig ett gott liv när det finns strukturella skillnader mellan människor som grupp. Då behöver vi borra i vad dessa skillnader beror på. De kan bero på olika saker. Sedan behöver vi sätta igång och jobba och göra något åt detta, för samhället ska ge alla människor goda livsvillkor. Inte minst barn ska ha goda uppväxtvillkor.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2020/21:61 om diskriminering på grund av politisk åskådning vid offentlig tillsättning

Anf. 52 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Mikael Strandman har frågat mig om jag anser att svensk lagstiftning gällande politisk diskriminering vid offentlig tillsättning efterlever de allmänna förklaringar om de mänskliga rättigheterna så som de uttrycks i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt Europeiska

Prot. 2020/21:28
3 november

Svar på
interpellationer

konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna. Om svaret är nej undrar Mikael Strandman om jag avser att verka för att nekande av anställning inom det offentliga med hänvisning till politisk åskådning ska bli straffbart, i likhet med vad som gäller för de befintliga diskrimineringsgrunderna enligt diskrimineringslagen.

Sverige har ratificerat och är därmed folkrättsligt bundet av ett stort antal internationella konventioner om mänskliga rättigheter. Principen om icke-diskriminering är central i flera av dessa. Införlivandet av konventionsåtaganden i svensk rätt görs i allmänhet genom att lagstiftaren justerar svenska bestämmelser så att de överensstämmer med konventionens krav.

Jag vill som ett exempel lyfta upp konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter. Av denna framgår att konventionsstaterna ska respektera och tillförsäkra var och en av rättigheterna i konventionen utan åtskillnad av något slag, såsom på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationell eller social härkomst, egendom, börd eller ställning i övrigt. I samband med att Sverige ratificerade konventionen konstaterade regeringen att det stadgade förbudet mot diskriminering står i överensstämmelse med svenska rättsgrundsatser.

Europakonventionen gäller som svensk lag. Det är därutöver ett tydligt krav i vår grundlag att förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iakttäta saklighet och opartiskhet. Vidare ska vid beslut om statliga anställningar avseende fästas endast vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet.

Sverige ska vara ett land där alla människor ska kunna leva i frihet utan att utsättas för diskriminering. Målet för regeringens politik mot diskriminering är ett samhälle fritt från diskriminering. I diskrimineringslagen finns ett skydd mot diskriminering oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Skyddet omfattar ett stort antal samhällsområden och inkluderar både privata och offentliga aktörer.

Frågan om skyddet mot diskriminering i diskrimineringslagen borde täcka fler grunder än dessa sju diskuterades i förarbetena till lagen. Den lämpligaste lösningen ansågs dock vara att utgå från de diskrimineringsgrunder som den parlamentariska diskrimineringsutredningen föreslagit. Dessa grunder motsvarar dessutom huvudsakligen de grunder som skyddas i EU:s likabehandlingsdirektiv. Det finns för närvarande inga planer på någon ny översyn av diskrimineringsgrunderna i lagen.

Anf. 53 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaren!

FN:s deklaration och Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna kan sägas utgöra manualer för hur ett land säkerställer att demokratin och skyddet för de mänskliga rättigheterna upprätthålls.

I de inledande texterna räknas grunderna för när en människa inte får diskrimineras upp. De är etnicitet, sexuell läggning, religiös övertygelse och så vidare, och även politisk uppfattning ingår. När Sverige ratificerade konventionerna och införlivade dem i sin lagstiftning tog man med det mesta, men just politisk åskådning utelämnade man. Detta är illa, för när konventionerna skrevs fanns det en anledning till att man tog med politisk

uppfattning som diskrimineringsgrund. Man visste från historien, framför allt under 1900-talet, hur förfärliga konsekvenserna blir.

När ett land övergår till att bli en diktatur börjar den makt som har tagit över nästan undantagslöst att förfölja sina politiska motståndare. Ett sätt att göra detta är att utestänga dem helt från myndigheter. Oftast börjar man med att ta över statskontrollerade medier och trakasserar eller förbjuder oppositionella medier, och samtidigt ser man till att utestänga sina politiska opponenter från offentliga ämbeten. Om man gör detta – om man har sitt folk i myndigheterna och om man har kontroll över medierna – då har man kontroll över landet.

Det var av denna anledning som politisk uppfattning som diskrimineringsgrund skrevs in. Jag vet inte riktigt varför Sverige inte anammade just detta. Det är nämligen en viktig diskrimineringsgrund. Den kan dock inte appliceras i samma fall som de övriga diskrimineringsgrunderna.

De övriga diskrimineringsgrunderna är universella, och de gäller inom alla områden. Politisk uppfattning som diskrimineringsgrund är lite mer knepig. I ett demokratiskt samhälle har vi yttrandefrihet, och vi har åsiktsfrihet. Men vi har också rätten att bemöta yttranden och åsikter, och vi kan bemöta dem ganska grovt så länge det håller sig inom demokratiska ramar. Detta gör att det är svårt att inom det privaträttsliga området ha politisk uppfattning som en diskrimineringsgrund. Exempelvis ska en organisation som jobbar för eurons införande i landet inte tvingas anställa någon som kanske är aktivist mot euron och så vidare. De politiska partierna kan inte heller tvingas anställa politiska motståndare till sina kanslier.

Det är inte detta som åsyftas i de internationella konventionerna. Läser man lite längre ned i texten ser man mycket tydligt vad de åsyftar med politisk uppfattning som diskrimineringsgrund, och det är just inom det offentliga. Det gäller myndighetsutövning mot den enskilde. Men det gäller också tillträde till en offentlig tjänst.

Om man läser i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter står det i artikel 21, punkt 2 att var och en har rätt till tillträde till offentlig tjänst utan att diskrimineras avseende politisk uppfattning. Det står även i Europakonventionen om detta.

Det är en stor brist i Sverige i dag att vi inte har anammat dessa tydliga ställningstaganden, nämligen att politisk uppfattning inte får vara en diskrimineringsgrund inom det offentliga.

Anf. 54 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Detta är viktiga frågor om alla människors rätt att göra sin röst hörd och uttrycka den också i en tid när vi ser att det demokratiska utrymmet i världen krymper. Det är något som oroar mig väldigt mycket. Detta är alltså viktiga frågor.

Våra förvaltningsmyndigheter ska enligt lag iakttä saklighet och opartiskhet. Enligt regeringsformen ska man vid beslut om anställningar fästa vikt endast vid sakliga grunder. Det handlar om förtjänst och skicklighet. Det är detta som jag tycker ska stå i centrum när man anställer. Är denna person lämplig för uppgiften? Är det en person som har den skicklighet som krävs för att kunna utföra jobbet? Det är detta som ska stå i centrum.

Prot. 2020/21:28
3 november

Svar på
interpellationer

Sedan lever vi fritt i en demokrati där människor ska kunna få uttrycka sin egen åsikt. Det kan förstås finnas fall när dessa två krockar. Riksdagsledamoten gav exempel på detta. Jag kan lyfta fram ytterligare ett exempel när det gäller en lämplighetsbedömning. Om en person söker jobb på ett boende för personer med funktionsnedsättning och har uttryckt mycket starka funkofoba uttalanden är det mycket möjligt att tänka att denna person inte är lämplig för ett sådant jobb.

Ytterligare ett exempel som man kan tänka sig är en person som är nazist eller en person som sympatiserar med våldsbejakande islamistisk extremism och som söker jobb i en skola. Då skulle man kunna tänka sig att rektorn gör bedömningen att det är en person som inte är lämplig att vara lärare, en person som till exempel gör skillnad på barn, och att det finns en stor risk att denna person kommer att behandla barn på olika sätt eller att det kommer att finnas barn som inte kommer att känna trygghet i skolan om det finns en person där som exempelvis instämmer i våldsbejakande islamistiska åsikter.

Därför tycker jag att det som står i regeringsformen också är det som ska stå i centrum, och det är lämplighet, skicklighet och förtjänst. När man tar ett arbete har man en skyldighet gentemot arbetsgivaren. Man får en lön för att utföra ett arbete. Då har man också ett ansvar gentemot sin arbetsgivare att göra detta arbete på ett bra sätt. Arbetsgivaren är ansvarig gentemot sina medarbetare. Men medarbetarna har också ett ansvar och en uppgift att sköta efter bästa förmåga.

Anf. 55 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Det var bra att du tog upp detta. Det är precis detta som jag visste att du skulle ta upp. Det är naturligtvis ett problem om en rektor tvingas anställa någon som är aktiv nazist, islamist eller revolutionärkommunist eller tillhör någon antidemokratisk rörelse och som inte alls är lämplig för att undervisa våra barn.

Men om det inte finns någon lagstiftning på detta område kan, i den andra änden, den politiska nomenklaturen i ett land utnyttja detta för att utestänga alla sina politiska opponenter, så som sker i diktaturer.

Det talas om regeringsformen här. Där står det att myndigheter i sin verksamhet ska iaktta saklighet och neutralitet. Det är väldigt vaga skrivningar. Om jag som sverigedemokrat skulle söka ett jobb, kanske som lärare på en skola, och rektorn skulle neka mig denna tjänst med hänvisning till att jag är sverigedemokrat och att det inte går ihop med skolans värdegrund, då skulle denna rektor kunna göra det helt utan rättsliga konsekvenser. Jag skulle aldrig kunna driva ett mål i allmän domstol om detta, vilket jag skulle kunna göra om det handlade om någon av de andra diskrimineringsgrunderna som är nedtecknade i diskrimineringslagen. Då skulle jag direkt kunna åberopa den och inleda en rättslig process och få upprättelse och skadestånd.

Men när det gäller diskriminering av någon på grund av politisk åskådning kan man aldrig få en rättslig process om det i allmän domstol. Det enda man kan göra är att be om överprövning av beslutet i högre instans inom myndigheten och om att myndigheten eventuellt ändrar sitt beslut.

Det är av denna anledning som politisk uppfattning som diskrimineringsgrund finns i dessa internationella konventioner, alltså just därför att den politiska makten inte ska få carte blanche att utestänga sina motståndare från myndigheterna.

När det gäller våldsbejakande antidemokratiska grupper som vill omkullkasta demokratin har vi nu en utredning i riksdagen om hur ett förbud eventuellt skulle kunna införas. Finland har förbjudit bland annat NMR. Vi tittar på detta nu, och vi vet inte vad utredningen kommer att landa i. Men det kanske skulle vara möjligt att hitta något mellanting. Även om det inte blir ett förbud kanske det ändå i lagstiftning på något sätt går att stadga att personer som är medlemmar i någon av dessa organisationer eller visar sympati för dem inte kan komma i fråga för vissa tjänster inom det offentliga.

Men det vi inte kan göra är att använda denna lagstiftning på det sätt som görs i dag och utestänga personer som är aktiva i Medborgerlig samling eller i Sverigedemokraterna. Vi fick i det senaste valet 17,5 procent. Vi har tusentals aktiva i kommunfullmäktige, kommunstyrelser, nämnder och kommunala bolag. Alla som öppet visar sin politiska hemvist riskerar i dag att inte få en anställning inom det offentliga med hänvisning till just sin politiska uppfattning. Detta kan alltså ske utan att de kan få en rättslig prövning.

Skulle det handla om myndighetsutövningen har vi ändå tjänstemannaansvaret som träder in. Då kan man få en rättslig prövning. Om jag till exempel inte får bygglov för att jag är sverigedemokrat skulle jag kunna anmäla det, och då skulle tjänstemannaansvaret träda in och kunna reglera detta rättsligt. Men just anställningsförfarandet inom det offentliga faller inte inom myndighetsutövning mot den enskilde, utan det är utanför detta område. Det finns i dag ingen lagstiftning att åberopa.

Anf. 56 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får påminna ledamoten om att tala via talmannen och inte dua utan använda för- och efternamn.

Anf. 57 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Jag har också haft behov av att öva på detta. Tack för påminnelsen.

Om man har sökt en statlig tjänst har man möjlighet att vända sig till en särskild nämnd, Statens överklagandenämnd, om man inte tycker att man har blivit rättvist behandlad.

Kommuner ska också utgå från förtjänst, skicklighet och lämplighet, alltså sakliga grunder. Det gäller även dessa.

Jag tänker att man förstås alltid kan diskutera arbetstagares möjligheter på arbetsmarknaden och om de ska stärkas på olika sätt. Vad har man till exempel för möjligheter att få upprättelse gentemot en arbetsgivare om man tycker att något inte har gått rätt till? Både när det gäller anställda och när människor söker jobb är det intressanta frågor att diskutera rent generellt. Det är också på många sätt högaktuella frågor.

Det jag tycker är viktigt när det gäller den principiella frågan är att det såklart är just lämpligheten som ska stå i centrum. Det finns exempel på politiker som har uttryckt kraftig rasism, och där kan man förstås se att en arbetsgivare i vissa fall kanske gör bedömningen att det inte är lämpligt att

just den personen arbetar hos dem. Det måste ske på den enskilda arbetsplatsen och utifrån en individuell bedömning – men det ska handla om just lämpligheten. Det är det som ska stå i centrum. Det tycker jag är oerhört viktigt.

När det gäller diskriminering i stort tror jag att vi behöver diskutera vad man har för möjligheter att få upprättelse med den diskrimineringslagstiftning vi har, som inte är jättegammal. Vi har en utredning igång just nu som ser över diskrimineringslagstiftningen, liksom möjligheterna att sätta in kraftigare åtgärder om arbetsgivare till exempel inte jobbar förebyggande mot diskriminering på arbetsplatsen. Det måste få konsekvenser att inte göra det.

Jag tror alltså att vi har all anledning att fortsätta diskutera hur vi kan stärka skyddet mot diskriminering och se till att det finns möjligheter för människor att få upprättelse. När det gäller den fråga vi diskuterar just nu tycker jag dock, förstås, att det är lämpligheten för uppgiften som ska stå i centrum.

Anf. 58 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Tack för dina svar, statsrådet!

Det blir väldigt farligt när du säger att det ska vara lämpligheten för arbetet som avgör. Vem avgör det? Om en person anser mig olämplig per definition därför att jag är sverigedemokrat, ska det då vara ett godtagbart skäl? Det du säger om att saklighet och neutralitet ska iakttagas tycker jag inte betyder så mycket om man inte faktiskt har en lagstiftning som stadgar detta och som ger möjlighet till upprättelse, rättsligt i domstolarna, om den typen av diskriminering skulle ske. Personalansvarsnämnderna och det som du nämnde innebär ju faktiskt ingen rättslig prövning i allmän domstol.

Skulle jag till exempel bli nekad en anställning på grund av min religiösa övertygelse eller min hudfärg – oavsett om det skedde öppet eller om jag bara misstänkte det – skulle jag kunna driva processen rättsligt. Jag skulle kunna stämma myndigheten eller skolan civilrättsligt i tingsrätt, hovrätt eller Arbetsdomstolen. Men som diskriminerad för min politiska åsikt skulle jag inte kunna göra någonting.

Jag har här i min hand en bunt papper från den tid då jag jobbade som riksombudsman för Sverigedemokraterna. Det är en massa olika fall där folk öppet har blivit nekade anställning inom det offentliga, med hänvisning till sin politiska uppfattning – och jag kan inte göra någonting åt det, för det finns ingen rättsakt som skulle backa upp min rättsprocess i domstol för att ge personen upprättelse eller skadestånd.

Jag tycker att man ska titta över detta. Man skulle kunna införa en extra paragraf i diskrimineringslagen om att politisk uppfattning ska ingå som diskrimineringsgrund när det gäller offentligheten – det kan vara en offentlig anställning eller någonting annat. Sedan får man naturligtvis lösa det du säger med våldsbejakande organisationer och så vidare.

Anf. 59 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Det är förstås viktiga frågor att diskutera. Hur kan man stärka människors möjligheter på arbetsmarknaden på olika sätt? Det är väl alltid värdefullt att diskutera också hur individers möjligheter att föra sin talan på olika sätt ser ut.

Det är dock så att det är grundlagsskyddat att tillsättning ska ske på sakliga grunder, och jag tycker att det är oerhört viktigt att stå upp för detta. Vi behöver generellt jobba mot diskrimineringen i samhället och stärka skyddet mot diskriminering, men det är tydligt att tillsättning *ska* ske utifrån lämplighet. Därför är det förstås oerhört viktigt att alla arbetsgivare som ska rekrytera medarbetare enbart tar hänsyn till vad de sökande har för åsikt i de fall där dessa åsikter skulle utgöra ett hinder för att utföra uppgiften på det sätt som krävs. Det är då det kan finnas skäl att gå vidare med en annan sökande. Det tycker jag alltså är oerhört viktigt att stå upp för.

I övrigt tackar jag för utbytet av åsikter och för diskussionen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 19 Svar på interpellation 2020/21:55 om elitidrottens villkor under pandemin

Anf. 60 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Martin Kinnunen har frågat mig vad jag avser att göra för att idrotten under rådande pandemi ska få rättvisa villkor i förhållande till andra näringar för att bedriva sin verksamhet. Han har även frågat varför jag anser att det finns anledning att förändra fördelningen av stöden till idrotten så att förvärvande av spelarkontrakt blir en faktor.

Från den dag förordningen om förbud mot att hålla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar trädde i kraft har jag haft en intensiv och konstruktiv dialog med företrädare för idrottsrörelsen och har lyssnat till hur pandemin och de införda restriktionerna drabbar idrotten. Under hela pandemin har det också varit viktigt för mig som idrottsminister att säkerställa att en dialog förs mellan idrottsrörelsen och Folkhälsomyndigheten.

Regeringen har under hösten arbetat för en mer hållbar och träffsäker reglering som möjliggör sammankomster och tillställningar samtidigt som risken för smittspridning kan begränsas på ett betryggande sätt. Som interpellanten vet gav regeringen den 14 oktober Folkhälsomyndigheten i uppdrag att löpande analysera behovet av, och förutsättningarna för, förändringar av förordningen om förbud mot att hålla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar.

För att stötta ansvariga aktörer att genomföra arrangemang och andra verksamheter så smittsäkert som möjligt har Folkhälsomyndigheten även fått i uppdrag att löpande se över befintliga, alternativt ta fram nya, allmänna råd eller rekommendationer för hur olika typer av arrangemang och andra verksamheter ska kunna genomföras på ett säkert sätt.

Efter en nära dialog med Folkhälsomyndigheten beslutade regeringen den 22 oktober att införa ytterligare undantag i förordningen om förbud mot att hålla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. Undantaget gäller arrangemang med sittande publik, och med anledning av smittläget har det högsta antalet deltagare satts till 300.

Syftet med det extra krisstödet till idrotten är, precis som med det krisstöd som fördelades under våren, att mildra coronapandemins ekonomiska konsekvenser för idrottsverksamheter i hela landet, särskilt för barn och unga. Vi gör emellertid vissa förtydliganden för att stödet ska träffa idrotten så effektivt som möjligt, särskilt med hänsyn till de förutsättningar och utmaningar som redan finns i idrottsrörelsen.

Stödet ska hjälpa idrottsföreningar att överleva. Utöver krav på förloerade intäkter kan fördelningen av stödet också ta hänsyn till i vilken utsträckning föreningen har tagit del av andra stöd och till vilka behov som finns. Att köpa och sälja spelare är, om det sköts korrekt, en naturlig och oproblematiserad del av de stora lagidrotternas elitverksamhet. Regeringen inför inget villkor mot att värva spelare. Däremot tydliggör vi att stödet ska utgå från behov. Att spendera stora summor eller dra på sig stora kostnader inför framtiden kan vara ett sätt att visa att man har mindre behov än andra föreningar som är nära att gå under.

Med det sagt är det dock i slutänden idrottsrörelsen som genom Riksidrottsförbundet och i dialog med specialidrottsförbunden tar fram detaljerade kriterier och avgör var pengarna hamnar.

Anf. 61 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för svaret.

Covid-19 är ett lömskt virus, och saker förändras ständigt. Sedan jag ställde den här interpellationen har en del saker hänt. Regeringen har tagit bort begränsningen på 50 deltagare vid allmänna sammankomster och satt en ny gräns på 300, eftersom smittläget förbättrades.

Nu ska man också jobba mer med regionala rekommendationer. Det är en tydlig förändring av regeringens strategi sedan i våras. Jag ska försöka att inte gå in alltför mycket på själva smittskyddsfrågan, även om det blir svårt. Men det här är en förändring av den strategi som regeringen hade i våras, då man inte ville ha just regionala åtgärder.

Regeringen tog sedan själv initiativ till att mildra publikbegränsningen. Det talades först om 500. Beslutet landade på 300. Sedan dess har det kommit ett antal regionala beslut, vilket gör att 50-gränsen i princip har återinförts för de flesta.

Det är kanske inte aktuellt att stå här i talarstolen och plädera för mer publik på arenorna just nu. Men man måste kunna diskutera det här ur ett mer långsiktigt perspektiv. Vi kan mycket väl stå här om ett år och ha ungefär samma problem i samhället. Vi vet ju ingenting om hur det kommer att gå med vaccin och smittspridning framöver. Vi får helt enkelt ställa in oss på att smittläget kan fortsätta att vara problematiskt i åtskilliga måna-

der, kanske år. Det kanske inte går att försvara att öppna upp för friare publikregler just nu. Men man måste kunna planera för bättre scenarier.

Man måste också kunna reflektera över de olika spelreglerna ute i samhället. Är det verkligen omöjligt att ha en mer konsekvent linje? När jag lämnar min son på knattetofboll uppmanas vi föräldrar att inte ens stå där och titta på. Min dotters dansträningar ställs in, liksom all tävlingsidrott för barn och unga och även vuxna amatörer.

Fru talman! Samtidigt kan jag gå ut på kvällarna och se hur människor festar på krogen. Där räcker det med eget ansvar. Där finns inga tydliga begränsningar av vilka verksamheter som får vara öppna eller inte. Man kan också se att när köket på krogen väl har stängt är det inte någon som tar det där egna ansvaret. Jag har inte gjort jättenoggranna undersökningar. Men min spontana bild är att folk inte följer rekommendationerna när de blir för berusade. Det är inte särskilt överraskande. På gymmen går det att gruppträna som vanligt. Folk kan också fortsätta att tränas i tunnelbanan i rusningstrafik, för att inte tala om shoppingen som också pågår precis som vanligt.

Det är som att det är idrotten och den ideella sektorn som ska ta den hårdaste smällen. Där tillåts man egentligen inte ens att ta eget ansvar, utan där är det bara förbjudet. Hur reflekterar ministern över det här? Är det rimligt att det är just den ideella sektorn och barn och unga som ska ta mest ansvar?

Fru talman! Jag vill återkomma till huvudfrågan i interpellationen: publikbegränsningarna. Regeringen tog initiativ till att ändra begränsningarna efter att det hade varit en kampanj i medierna, framför allt från sådana som Jonas Gardell och mer finkulturella element. Det känns som att anpassningen också var för just teatrarna, för komikerna, för Jonas Gardell och inte för den populära elitidrotten. Var det en faktor som man tog in? Diskuterade man vilka villkor idrotten behöver?

Anf. 62 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag vill tacka Martin Kinnunen för frågan och för det engagemang som jag uppfattar att han har för elitidrottens och idrottsrörelsens förutsättningar under pandemin. Det är ett engagemang som jag delar. Jag tror att jag talar för såväl mig som stora delar av svenska folket och den här kammaren när jag säger att jag önskar att det var möjligt med större publik än i dag på våra arenor. Pandemin slår väldigt hårt, inte minst mot idrotten.

Vi kunde efter ett långt arbete fatta beslutet om undantag från ordningslagen för sittande publik med 300 deltagare. Jag har haft en nära dialog med idrotten under hela pandemin. I alla de samtal har budskapet egentligen varit att man ser att det är en pandemi, och den ideella rörelsen är beredd att ta sitt ansvar vid behov och att i sina olika verksamheter ge rekommendationer. Man accepterar också att det kan bli tal om nedstängningar. Men man vill att det ska finnas en mer träffsäker reglering.

Jag har varit helt överens med idrottsrörelsen om det och har jobbat för att kunna ta det här steget. Man har också sagt att man hellre tar i alla fall ett steg, så att man kan komma igång och visa att man kan ta ansvaret som arrangör.

Prot. 2020/21:28
3 november

Svar på
interpellationer

Vi skickade förslaget om undantag på remiss till Folkhälsomyndigheten. De föreslog att ett tak på 500 skulle sättas. Det sa de i början av september. Sedan bad Folkhälsomyndigheten oss under oktober att avvakta med beslutet. Jag önskar såklart att vi hade kunnat ta beslutet redan den 1 oktober, då intentionen var att fatta det. Men vi fick en uppmaning om att avvakta för att se vart smittan skulle ta vägen. I slutänden rekommenderade Folkhälsomyndigheten oss att sätta taket på 300.

Jag är glad att vi har det här undantaget. Även om regionerna nu på grund av smittläget tvingas backa från öppningen ligger det ändå där som ett grundundantag så att idrotten i de delar av landet där vi inte har en sådan smittspridning ges möjlighet att visa att man kan ta det här ansvaret. Jag är övertygad om att man kan det; man har noggranna planer för hur det kan göras.

När det gäller att kunna öppna för 300 är detta till gagn inte bara för vissa delar av kulturen. För stora delar av breddidrotten, barn- och ungdomsidrotten, damfotbollen och damishockeyn, till exempel, har det betydelse även med 300. Jag tror att alla har sagt till mig att det i alla fall är ett första steg.

Sedan är det klart att det på sikt, när det handlar om en stor arena, skulle finnas möjlighet att ta emot mer publik, med separata insläpp och direktiv för hur man tar sig till arenan och hur in- och utsläpp ska hanteras. Men bedömningen har varit att det inte har varit möjligt att fatta beslut om undantag baserat på procent kopplat till ordningslagen. Det är en straffrättslig lag, och det måste vara tydligt och klart vad som gäller. Man kan drabbas av både böter och i förlängningen fängelse om man bryter mot den. Polisen måste kunna kontrollera detta. För det behövs det en ny pandemilag, och det arbetet är på gång.

Jag tycker att det är viktigt att vi inte sitter och inväntar detta utan, precis som Martin Kinnunen säger, ser vad vi kan göra och förbereder oss för ett scenario där det finns möjlighet att ta emot mer publik igen. Det längtar vi alla efter.

Vi har dels ett uppdrag till Folkhälsomyndigheten att regelbundet återkomma till oss med en bedömning av taket. Vi ska också titta på andra delar, till exempel motionsidrott utomhus. Och vi har inrättat ett publikråd så att vi regelbundet kan ha en dialog med idrottsrörelsen, kulturen och evenemangsbranschen om publikfrågorna.

Detta måste vi fortsätta med. Vi måste titta på vad som krävs här och nu med tanke på smittspridningen och absolut också på vad vi kan göra framåt när vi har ett annat läge. Då behövs det mer flexibla regler, och idrotten behöver bättre möjligheter att ta emot publik. Vi har tagit ett steg i den riktningen.

Anf. 63 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Tack, ministern – det var ett välkommet besked. Jag har inte tidigare uppfattat att ett mer flexibelt regelverk också ska utredas inom ramen för pandemilagstiftningen, som nu antligen är på gång.

När jag tittar runt i Europa ser jag annorlunda, mer flexibla regelverk. Den senaste helgen kunde man till exempel i Tyskland spela fotboll med publik på upp till 20 procent av sittplatserna på arenan, om man hade godkända smittskyddsplaner och smittalen i regionen understeg en viss nivå. Detta är exempel på ett flexibelt regelverk som tar hänsyn till arenornas

storlek och de regionala skillnader som finns. Det vore en väg framåt för Sverige också.

Även om det är välkommet att det nu utreds och tas fram en pandemilag, som möjligen skulle kunna anpassas efter dessa omständigheter, är det ändå beklagligt att det tar väldigt lång tid. Detta ska alltså vara klart i sommar – då har vi haft pandemin i över ett år om den fortfarande pågår. Jag tycker att det är värt att nämna att detta är beklagligt.

Fru talman! I min interpellation tog jag också upp det ekonomiska stödet till elitidrotten. Det var med anledning av ett inslag i Sveriges Radio, där man tog upp att klubbarna slösade pengar på dyra spelarkontrakt. I artikeln framställdes det som att Riksidrottsförbundet hade gått med på ett krav från regeringen att nu fördela pengarna annorlunda. Då är det också ett välkommet besked från ministern att regeringen inte har några tydliga direktiv för hur Riksidrottsförbundet och exempelvis fotbolls- eller hockeyförbundet ska fördela pengarna till klubbarna utan att det fortfarande är specialidrottsförbunden som avgör var pengarna gör bäst nytta, givet att pengarna givetvis ska kompensera för förlorade intäkter på grund av pandemin. Detta är ett välkommet besked.

Anf. 64 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Det är klart att det ur idrottens perspektiv är långt fram när man börjar tala om en ny pandemilag nästa sommar. Precis som Martin Kinnunen säger ska det utredas vad denna lag kan innebära. En lagstiftningsprocess tar tid. I grunden tänker jag att vi egentligen ska vara glada över att demokrati tar tid när man ska ta fram sådant här. Andra delar av pandemilagen handlar om ifall man kan begränsa andra verksamheter. Jag tycker också att det är viktigt att vi jobbar skyndsamt med detta, med respekt för att lagstiftningsprocessen behöver ha sin gång och att det behöver göras rättssäkert och korrekt.

Fram till dess ska vi, givet att smittläget möjliggör det såklart, fortsätta att se om man kan ta ytterligare steg kopplat till ordningslagen. När det gäller detta med en viss procent av arenan har bedömningen varit att det inte är möjligt utifrån den ordningslag vi har, som är kopplad till straffrätt. Här ser lagstiftningen väldigt olika ut i olika delar av världen. Det blir problematiskt. Jag kan också titta på lösningar i andra länder, men vi har att förhålla oss till den lagstiftning vi har och ska nu försöka göra det bästa av situationen.

Detta är ett skäl till att regeringen har anslagit stora, riktade stöd till idrotten – vi ser att idrotten har drabbats hårt av begränsningarna. Vi värdesätter vår idrottsrörelse, både breddverksamheten för barn och unga och, såklart, eliten.

Det är viktigt att säga i denna kammare – jag har sagt det även tidigare – att detta hänger ihop. Vi har en självständig idrottsrörelse i Sverige, som vi ska värna, där bredden och eliten hänger ihop, både verksamhetsmässigt och ekonomiskt. Ett elitlag i hockey kan vara motorn för hela barn- och ungdomsverksamheten i en region, både för den inspiration man känner som spelare när man har något att sikta mot och för att det finansierar en stor del av barn- och ungdomsverksamheten och också andra delar och grenar av föreningen.

Det är alltså väsentligt att vi gör vad vi kan för att så stora delar som möjligt av idrotten ska ta sig genom detta. Vi har i princip fördubblat det

Prot. 2020/21:28
3 november

Svar på
interpellationer

statliga stödet till idrotten i år. Det ordinarie stödet ligger på ungefär 2 miljarder, och nu har vi 1 ½ miljard i extra krisstöd i år.

Även korttidspermittering har varit väldigt viktigt för många, inte minst elitlag. Det kommer säkert att vara viktigt framåt också.

Riksidrottsförbundet kommer nu att göra en samlad analys av idrottsrörelsens ekonomiska behov både nästa och kommande år. Detta är ju tyvärr inte en sak som kommer att gå över från en dag till en annan, utan de ekonomiska konsekvenserna kommer att finnas kvar. Jag kommer att få denna rapport från Riksidrottsförbundet i början av nästa år för att vi ska kunna ta ett samlat grepp om de ekonomiska konsekvenserna.

Redan nu pågår en ansökningsomgång, och jag tror att det var i morse man kom med en rapport om hur många föreningar som har sökt den senaste omgång stöd som Riksidrottsförbundet har delat ut för tredje kvartalet. Det visar sig att huvuddelen av dem som har sökt är fotbollsföreningar. Även hockeyn och en hel del motionslopp har sökt.

Detta är också den bild jag får. Elitlagens ekonomiska behov kommer att bli mer och mer synliga. Som jag sa har vi inte skrivit något specifikt om värvningar, men vi har talat om att hänsyn kan tas till behov. Jag tycker att det är viktigt att det när den självständiga idrottsrörelsen ska fördela stöden – förlusterna är ju ändå mycket större – finns en möjlighet för Riksidrottsförbundet att utgå från behov. Detta får man diskutera ihop sig om med specialidrottsförbunden. Man har gjort det och angivit principer för detta.

Jag kommer självklart att följa hur detta fungerar, för det är viktigt för mig att pengarna går dit där de behövs som bäst för att säkra överlevnad för idrotten i hela vårt land.

Anf. 65 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Ministern talar om behov, och det är såklart positivt men också lite skrämmande ibland när politiker talar om företags eller föreningars behov. Det kan faktiskt vara så att föreningar och idrottsaktiebolag, som det också handlar om ibland, vet bättre än politikerna hur de ska använda sina medel.

Det kan också vara så att Riksidrottsförbundet känner att man har fått en signal från politiken utan att det finns ett skarpt beslut och kanske känner att man måste sjösätta detta, vilket sedan leder till att klubbarna och föreningarna begränsas på olika sätt.

Detta kanske inte är lämpligt, för det är svårt att sätta sig in i alla de olika scenarier som en elitidrottsklubb kan utsättas för. Det kan handla om ett befintligt spelarkontrakt som blir värdelöst om spelaren exempelvis är långtidsskadad och behöver ersättas. Man kanske har köpt jättedåliga spelarkontrakt och behöver investera i nya för att inte ramla ur och kanske gå i konkurs. Det är en tuff verksamhet som klubbarna befinner sig i.

Vad som är ett behov och vad som inte är det är svårt för utomstående att tycka till om. Lika lite vet svenska politiker om Volvo Lastvagnar bör använda omställningsstödet till att investera i en viss maskin eller i dyra eller billigare konsulter och så vidare.

Fru talman! Att man hänvisar fotbollssupportrar och klubbar till att lagstiftningen sätter käppar i hjulet när man själv sitter i regeringsställning och kan ändra på lagstiftningen känns kanske inte jättebra. Men även om det är sent är det bra att arbetet nu är på gång. Det kanske kan möjliggöra

ett mer flexibelt hanterande av pandemin, så att idrottens villkor kan bli enklare.

Prot. 2020/21:28
3 november

Anf. 66 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Vi är väl medvetna om hur hårt pandemin och 50-gränsen har slagit mot svensk idrott. Vi är lika medvetna om att höjningen till 300 fortsatt kommer att vara bekymmersam för de stora publikidrotterna och motionsloppen. Nu ser vi dessutom hur pandemin tar fart igen, vilket får ytterligare konsekvenser. Att vi tog steget och höjde till 300 kommer dock att göra skillnad för en stor del av idrotten, om det finns möjlighet att ha det som en grund regionalt.

Precis som Martin Kinnunen säger finns det inga enkla lösningar; det är komplexa frågor. Jag värnar vår fristående idrottsrörelse, och vi ska inte detaljreglera stöden. Däremot – och här tror jag att idrottsrörelsen håller med mig – vill man ta ett ansvar, både för pandemin och för sin ekonomiska situation. Det vet jag att man också gör. Man ser över både intäkts- och kostnadsbilden.

Stödet från staten har under det här året varit väldigt betydelsefullt. Jag kommer att följa utvecklingen och ser framför mig att vi kommer att behöva fortsätta stötta idrottsrörelsen framöver för att man ska kunna ta sig igenom detta. Det gäller både bredd- och elitidrott, för de hänger nära ihop.

Folkhälsomyndigheten har nu fått ett tydligt uppdrag att löpande komma med underlag till oss om vad vi kan göra framöver, både om vad gällande lagstiftning möjliggör och om vad smittläget tillåter. Sedan behöver vi på sikt en ny lagstiftning.

Jag vill också säga att Riksidrottsförbundet har gjort ett bra jobb med att fördela stödet. Jag vet att man har haft en bred dialog om kriterierna där olika delar av idrottsrörelsen har varit med. Det är för mig riktigt att krisstöden också ska ta hänsyn till var behoven finns, utifrån hur idrottsrörelsen definierar det, för att vi inte ska tappa väsentliga och bärande delar av vår idrottsrörelse. Den ska vi värna framöver, både eliten och bredden.

Tack för en konstruktiv diskussion!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2020/21:67 om stöd till ungdomsorganisationer

Anf. 67 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Vasiliki Tsouplaki har frågat mig om det har skett förändringar i förordningar eller i instruktioner till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, som motiverar en ny inriktning. Vasiliki Tsouplaki har även frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit för att de nya spelreglerna för civilsamhället ska förankras i en demokratisk process, och om jag vidtar några ytterligare åtgärder.

Jag delar frågeställarens syn på vikten av ett fritt och självständigt civilsamhälle med en mångfald av organisationer, verksamheter och röster. Det är en förutsättning för en väl fungerande demokrati. För att säkra exi-

Svar på
interpellationer

stensen av ett självständigt civilsamhälle stöder staten ideella organisationer ekonomiskt.

Barn- och ungdomsorganisationer spelar en stor roll för ungas tro på sig själva, på framtiden och på samhället. Att unga i hela landet har möjlighet att organisera sig och få inflytande i demokratin är kärnan i regeringens ungdomspolitik. Statsbidraget är ett viktigt verktyg för att åstadkomma det. Därför har regeringen i en extra ändringsbudget och i budgetpropositionen för 2021 föreslagit att statsbidraget till barn- och ungdomsorganisationerna ska öka med 50 miljoner kronor under 2020–2022.

Bidraget till barn- och ungdomsorganisationerna styrs av förordningen (2011:65) om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer. Av denna framgår att en barn- och ungdomsorganisation ska vara demokratiskt uppbyggd för att få bidrag. Det gäller såväl för riksorganisationer som för organisationer på lokal nivå.

Det ligger i såväl regeringens som det civila samhällets intresse att värna bidragssystemens legitimitet. Det är därför viktigt att villkor om till exempel demokratisk uppbyggnad ställs i de förordningar som reglerar bidragsgivningen till det civila samhället. Det är också därför det är viktigt att myndigheterna har goda förutsättningar att administrera och kontrollera bidragen så att de villkor som framgår av förordningarna följs.

Fru talman! Regeringen har inte gjort några förändringar i förordningen om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer under de senaste åren. Regeringen har inte heller ändrat MUCF:s instruktion sedan 2018. Regeringen har dock ökat MUCF:s förvaltningsanslag i syfte att stärka arbetet med bidragshantering – detta mot bakgrund av förslag som lämnats i myndighetens budgetunderlag och i Statskontorets myndighetsanalys av MUCF. En konsekvens av det är att myndigheten kan göra mer noggranna kontroller.

Gällande frågan om dialog vet jag att myndigheten i dag har en omfattande samverkan med det civila samhällets organisationer, vilket det också framgår av myndighetens instruktion att myndigheten ska ha.

Anf. 68 VASILIKI TSOUPAKI (V):

Fru talman! Jag tackar kultur- och demokratiministern för svaret på min interpellation. Det gläder mig att vi delar uppfattningen att vi ska ha ett starkt och självständigt föreningsliv i Sverige.

Men det får inte stanna vid vackra ord. Vi har fått en situation där flera av de myndigheter som fördelar föreningsbidrag går mot en ökad detaljstyrning och hittar på orimliga regler för hur en förening ska vara organiserad för att få statligt stöd. Det är regler som, som jag uppfattar det, inte stämmer överens med intentionerna i de propositioner och förordningar som ligger till grund för bidragen, och de går på tvärs med en hundraårig föreningspraxis.

Jag är orolig. I jakten på den legitimitet som ministern lyfter fram har vi fått en situation där man på grund av oro för att göra fel hellre faller än friar och där det råder brist på tydligt regelverk i de här frågorna. Det är risk för att det görs olika bedömningar från handläggare till handläggare när det ser ut på det sättet. Detta är en allvarlig utveckling, och den påverkar relationen mellan staten och föreningslivet på ett negativt sätt.

Jag förväntar mig inte att ministern här i dag ska kommentera enskilda myndighetsbeslut – det vore naturligtvis fel – men jag vill att vi ska kunna

föra en diskussion om principerna: Hur mycket ska staten lägga sig i hur föreningslivet organiserar sig?

En demokratisk uppbyggnad borde betyda att stadgarna ska säkerställa medlemmarnas inflytande. Men i dagsläget har vi en situation där Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har bestämt sig för att köra över hundratusentals föreningsaktiva i sin tolkning av vad en demokratisk uppbyggd organisation innebär. Den typen av stora principiella förändringar borde vara förankrade här i riksdagen och föregås av en ordentlig dialog med föreningslivet.

Jag ska snabbt ge några exempel på föreningar som har en uppbyggnad som inte håller måttet för MUCF:s demokratikriterier: ABF, Amnesty International Sverige, Friskis och Svettis, Svenska FN-förbundet, Centerpartiets ungdomsförbund, Förbundet Vi Unga, Kristdemokratiska Ungdomsförbundet, Liberala ungdomsförbundet, Pingst ung, Ungdomens Nykterhetsförbund och Ung Vänster. Detta är ett urval.

Det man enligt MUCF gör fel är att man har stadgar som gäller för hela förbundet, som fastställs på ett nationellt möte med ombud från lokalorganisationerna och som sedan gäller för alla medlemmar. MUCF vill att alla lokalföreningar ska ha egna stadgar som i princip ska jämföras med de nationella stadgarna. Men vad gör man då om de inte blir kompatibla?

Samtidigt kräver myndigheten att en förbundsledning ska ha full koll på att det som görs lokalt lever upp till alla regler. Hur ska man få ihop detta? Det blir svårt. Jag är orolig för att den bidragshöjning som regeringen nu utlovar kommer att behöva gå till att anställa kontrollanter i föreningarna snarare än till mer verksamhet.

Fru talman! Man kan fråga sig varför detta inte har väckt större uppmärksamhet. Det är ganska anmärkningsvärt hur det har gått till. Kanske är det för att det främst är ungdomsorganisationer som har hamnat i skottgluggen här. Hade det handlat om vuxnas organisering hade det kanske blivit lite mer fart på frågan. Men det är alltså tuffare.

Vänsterpartiet värnar särskilt om att unga får stöd för att organisera sig. Genom att människor engagerar sig i alltifrån friluftsliv till kultur och miljöfrågor bidrar de till samhällsnyttan och ungdomars välmående och utveckling. Medlemmarna i de olika föreningarna får en meningsfull fritid, de får lära sig om demokratiska processer och de får en chans att göra sina röster hörda. Det här engagemanget måste värnas, särskilt av den myndighet som ansvarar för civilsamhällesfrågor, och det är ytterst demokratiminister Amanda Linds uppgift att garantera det.

Jag undrar om ministern håller med om att ett stort antal av landets föreningar har en odemokratisk uppbyggnad. Om hon inte gör det är det dags att vi stoppar denna utveckling.

Anf. 69 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Precis som Vasiliki Tsouplaki säger fattar regeringen beslut om villkoren i denna förordning, men sedan är det upp till myndigheten att självständigt tillämpa förordningen. Hur den tillämpas är inget som jag som minister kan yttra mig om. Däremot kan jag konstatera att MUCF har tillämpat demokrativillkoret tidigare och att de som huvudregel har hållit i de efterföljande domstolsprövningarna i de fall det har prövats.

Jag ska nämna det som står i förordningen om de villkor som just barn- och ungdomsorganisationerna behöver leva upp till. Där framgår det

att med en medlemsförening i en barn- och ungdomsorganisation avses en ideell förening som i demokratisk ordning har antagit stadgar. Det framgår också av 8 § i förordningen att en barn- och ungdomsorganisation som ansöker om stöd ska vara demokratiskt uppbyggd för att få bidrag. Förordningen ställer därmed krav på demokratisk uppbyggnad gällande både riksorganisationerna och deras medlemsorganisationer. Men, som sagt, hur det tolkas i detalj ser jag inte vara en sak för mig som minister. Däremot vet jag att MUCF har en dialog – de har också ett uppdrag att ha det – med barn- och ungdomsorganisationerna. Det är såklart viktigt för att de ska kunna föra dialog om hanteringen av bidragen.

Jag och regeringen menar att det är angeläget att säkra att den statliga styrningen genom bidrag inte blir för styrande. Det är därför positivt att uppföljningen av regeringens politik för det civila samhället nu visar att andelen generella bidrag, till exempel, ökar i jämförelse med projektstöd. Det är den typ av utveckling som möjliggör ett mer självständigt föreningsliv där de själva kan fördela de stöd de får – detta vet jag att jag delar med interpellanten.

Samtidigt vill jag understryka att det är viktigt att vi upprättar en balans mellan den friheten och bidragssystemens legitimitet, utan att tala specifikt om de exempel som Vasiliki Tsouplaki lyfter.

Under de senaste åren har det blivit tydligt att det kan räcka med att en aktör inom det breda föreningslivet använder skattepengar ovarsamt för att röster ska höjas som ifrågasätter bidrag över huvud taget till det civila samhället. Här vill jag och regeringen stå upp för att vi ger stöd till vårt föreningsliv. Barn- och ungdomsorganisationer har en särskild vikt för att de i många delar är en skola in i det demokratiska föreningslivet och bidrar till att unga kan vara röster i samhällsdebatten och liknande. Det är verkligen viktigt.

Men det är också viktigt att organisationer lever upp till de krav som ställs och att vi har demokrativillkor. Vi har ju en sådan utredning, som det jobbas på för att vi ska kunna skapa mer långsiktiga och tydliga demokrativillkor. Det är också viktigt att myndigheten får mer resurser för att kunna kontrollera och följa upp de bidrag som ges. Detta bygger på, fru talman, att jag och regeringen värnar det civila samhället och de stöd som ges till det civila samhället men med kommentaren att det måste vara myndigheten som gör tolkningen av förordningen.

Anf. 70 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Fru talman! För ett tag sedan träffade jag en ung kille som är organiserad inom en ganska stor förening. Han sa: Vi har gått från att ses som en förutsättning för demokratin till att ses som ett hot mot demokratin.

Det kändes verkligen i maggropen när jag fick höra det. De känner det som ministern här ger uttryck för. Jag är rädd för att det finns en diskussion i samhället som har flyttat in i handläggningen hos myndigheten. Man är orolig för den offentliga kritiken, och när man vill skydda dessa principer riskerar man kanske snarare att rucka på dem. De handlar om föreningslivets självständighet.

Jag tycker att spelreglerna måste upp på den politiska agendan och att vi ska se över demokratikriterierna. Vi väntar på tre utredningar. De behöver komma till oss här i riksdagen, så att vi får en offentlig debatt. Vi behöver vända på stenarna tillsammans. Det är för stora värden som står på

spel för att vi ska lämna över detta på enskilda handläggare. Jag ska villigt erkänna att detta inte är någon lätt fråga. Vilka kriterier ska gälla? Vad ska man uppfylla för att få statsbidrag? Det kanske alltid kommer att finnas ett visst mått av godtycke, men det ska vara så litet som möjligt.

Kärnfrågan är: Ser vi föreningslivet som en förutsättning och som kärnan i vår demokrati, eller har vi börjat se det som ett hot som ska kontrolleras och stävjas?

För mig är det viktigt att varken politiker eller myndigheter tvingar in föreningslivet i snäva ramar. En levande demokrati utvecklas ständigt och förbättras när många röster kommer till tals. En central uppgift för civilsamhället är att vara röstbärare för sina medlemmar, lyfta problemställningar och kräva förändringar. Och här i riksdagen vill vi höra deras syn när vi gör utredningar och ska komma med lagförslag. Det är jätteviktigt att de kan vara ärliga och raka i sin kritik av samhället, regeringen och myndigheter. De ska inte censurera sig själva av rädsla för att bli av med bidrag, till exempel.

Fru talman! Min interpellation i dag handlar främst om situationen för barn- och ungdomsorganisationerna, men jag vill passa på att lyfta in några fler exempel eftersom jag tycker att jag ser tendenser på flera håll. Man har en lite förändrad syn på relationen mellan riksförbund och lokalföreningar från statens sida.

För två år sedan var det ett gäng av riksorganisationerna inom musiken – Svensk Jazz, Riksförbundet för Folkmusik och Dans och några till – som blev av med rätten att fördela bidrag till sina medlemsorganisationer. Kulturrådet menade att det skulle bli mer rättvist och transparent om lokalföreningarna fick söka själva. Jag ser att det är lite grann i samma anda. Därför vill jag lyfta det för ministern.

Jag vet inte om det var rätt eller fel beslut, men jag noterar att den förändringen inte har mottagits så väl av föreningarna. De menar nämligen att man lastar över större ansvar på ideella. Många föreningar går ihop i riksförbund med nationella stadgar för att de ska kunna hjälpas åt. De ideella krafterna orkar inte alltid med. Särskilt på mindre orter där det är färre medlemmar behövs stödet från den centrala nivån. Det är också en garant för att man har ordning på sina papper, sina verksamhetsberättelser och sina redovisningar.

Vi ska inte lockas att tro att det nödvändigtvis är det bästa och mest demokratiska att lyfta över mer på lokalorganisationerna. Vi kanske lägger krokben för föreningslivet om vi inte ser upp.

Anf. 71 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Vasiliki Tsouplaki nämner flera viktiga principer för civilsamhället och föreningslivet som jag instämmer i.

Först och främst ska det vara självständigt. Oavsett om det är barn- och ungdomsorganisationer eller andra föreningar ska de kunna fungera just som röstbärare. De ska inte vara rädda för att inom lagens ramar uttrycka vad de tycker. De ska kunna vara kritiska mot till exempel en regering eller en kommun utan att riskera att bli av med bidrag. Det är därför det är viktigt med tydliga, långsiktiga och rättssäkra spelregler.

Utifrån Riksrevisionens granskning har vi kommit fram till att MUCF behöver mer resurser för att kunna jobba med sin bidragshantering, kontroll och uppföljning. Jag förutsätter att man kommer att utveckla arbets-

sätt på myndigheten och tydliggöra vad som utifrån förordningen gäller gentemot barn- och ungdomsorganisationerna, så att de inte hamnar i ett läge där det blir osäkert. Jag har stor förståelse för att det då blir väldigt frustrerande.

Det är också ett skäl till att det är så viktigt med de uppdaterade demokrativillkor som vi nu jobbar fram – det handlar om de tre olika utredningarna, som Vasiliki nämner. Detta är viktigt för att säkra att offentliga bidrag inte går till icke-demokratiska organisationer eller organisationer som driver en verksamhet som inte är förenlig med grundläggande värderingar och demokratiska principer. Min ambition är även att det ska ge föreningslivet mer långsiktiga spelregler, som därmed förenklar.

Sedan är det naturligtvis en legitimitetsfråga. Förutom att inga bidrag ska gå fel måste vi säkra det faktum att vi ska ha ett rikt och levande civilsamhälle i Sverige framåt. Det är viktigt, och jag vet att vi delar det engagemanget.

När det gäller bidragsgivande myndigheter och om regeringen planerar något stöd kan jag säga: Det är viktigt att tillämpningen av demokrativillkoret underlättas. Demokrativillkorsutredningen har slagit fast det och bedömer att man måste samverka bättre mellan myndigheter. Utredningen föreslår att just MUCF ska få i uppdrag att stödja de bidragsgivande myndigheterna generellt i tillämpningen av demokrativillkoret.

Vi kan inte gå in här och garantera att varje enskild handläggare alltid agerar på bästa sätt, men myndigheterna behöver såklart ha kontrollfunktioner och se till att det blir en likvärdig bedömning. Det är väldigt viktigt, och det är något som utredningen pekar på.

Nu pågår arbetet i Regeringskansliet för att ta hand om förslag från dessa utredningar och även från Demokrativillkorsutredningen. Det är viktigt.

MUCF är som sagt en myndighet som har blivit kontrollerad. Den har granskats i domstolsprocesser, och man har provat dess ställningstaganden. I huvuddelen av de granskningar som har skett mot MUCF har man ändå fått klartecken enligt domstol, vilket ju är bra.

Jag vet att MUCF även arbetar kontinuerligt med att förbättra kvaliteten i sin bidragsgivning, och det är naturligtvis viktigt och självklart. Jag vill också understryka vikten av att man som bidragsgivande myndighet har en nära dialog med civilsamhället och föreningslivet. När det gäller att stötta och jobba med barn- och ungdomsorganisationer, som MUCF gör, är det naturligtvis helt centralt.

Anf. 72 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Fru talman! Jag vill passa på att skicka med några fler saker. När ni skriver fram propositionen tycker jag att den grundläggande inställningen ska vara en tillitsmodell. När det gäller offentlig sektor har vi ju pratat om att vi ska gå mot tillitsstyrning. Jag tycker att man ska titta på hur väl det fungerar inom friluftslivet, Riksidrottsförbundet och Folkbildningsrådet, där man faktiskt låter föreningssammanslutningar ha ett större inflytande över bidragsfördelningen, och ta med sig vad som fungerar bra i det läget.

Jag har lovat att nämna ett annat exempel på vad som inte har fungerat bra. Jag pratar ju med väldigt många föreningar som stöter på bekymmer, och en förening är Terrafem, som stöttar våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund. Efter 20 år blev de i våras av med sitt statliga stöd utan

förvarning. Deras nationella stödlinje, som kan erbjuda hjälp på 69 olika språk, riskerar därmed att försvinna över en natt. I det fallet var det Socialstyrelsen som var myndigheten, och de är inne på samma spår: De menar att regleringen mellan central nivå och lokalorganisationer inte är tillräckligt tydlig i stadgarna.

Det här är alltså något som återkommer och som jag vill passa på att lyfta. Jag och många föreningsföreträdare har stora förväntningar på det som ska komma framöver, så jag hoppas verkligen att vi kommer att komma åt en del av dessa bekymmer. Vi ska vara medvetna om att många föreningar har anställda. De har löner, hyror och räkningar som ska betalas, och då måste det finnas framförhållning, tydliga spelregler och transparens så att man verkligen vet. Förändringar måste kommuniceras i god tid så att man har chans att anpassa sig till ett nytt läge.

Jag tycker också att det ska vara självklart med skriftliga bedömningsunderlag från handläggare så att man kan förstå grunden för ett beslut. Det borde vara så på alla myndigheter. Vi behöver komma bort från godtycke och detaljstyrning så att civilsamhället kan få långsiktiga regler att förhålla sig till.

Anf. 73 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Först vill jag återigen understryka, precis som riksdagsledamoten också argumenterar för, att det civilsamhälle vi har i Sverige bidrar med någonting som är unikt. Det är extremt värdefullt för vårt samhälle. Vi har en lång tradition av ett självständigt civilsamhälle och rika folkrörelser som har utvecklat vår demokrati. Det ska vi värna, och för att stötta civilsamhället bidrar staten bland annat med stöd till föreningslivet.

Återigen är det också tydligt att det räcker med att en enda aktör använder skattemedel ovarsamt för att hela systemet ska ifrågasättas. Det tycker jag är fel. Jag tycker att det är viktigt att vi ser till att pengar går dit de ska; det är därför vi jobbar med att ta fram uppdaterade, långsiktiga demokrativillkor. Vi ger också MUCF bättre möjligheter att kontrollera, och vi ser till att på olika sätt ge uppdrag för att stärka och redovisa granskningen av arbetet. MUCF har ju fått ett uppdrag att redovisa hur man utvecklar bidragshanteringen, och vi har som sagt också ökat MUCF:s förvaltningsanslag.

Vi måste värna grunden för det självständiga och fristående föreningslivet, och det är självklart för mig både som miljöpartistisk minister och regeringsföreträdare att vi ska fortsätta att stötta vårt föreningsliv och civilsamhället. Det gäller både det breda civilsamhället och barn- och ungdomsorganisationerna, och jag är glad att vi har skjutit till extra medel till dem.

När det gäller arbetet med corona är jag också glad över de fina exempel vi ser på hur just det fria föreningslivet – Riksidrottsförbundet, bygdegårdar och andra – fördelar krisstöden inom föreningarna. Jag tycker att det har varit en bra modell som absolut är väl värd att utveckla.

Med detta vill jag tacka för engagemanget som Vasiliki Tsouplaki visar för dessa frågor. Jag ser fram emot det fortsatta demokrativillkorsarbetet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:28
3 november

Svar på
interpellationer

§ 21 Anmälan och beslut om omedelbar hänvisning av ärenden till utskott samt beslut om förkortad motionstid

Följande dokument anmäldes:

Proposition

2020/21:45 Extra ändringsbudget för 2020 – Ytterligare medel till kommuner och regioner, ökad testning och andra merkostnader med anledning av coronaviruset samt ändrade regler för kostförmån i särskilda fall

Kammaren biföll talmannens förslag att ovanstående proposition omedelbart skulle hänvisas till finansutskottet.

Kammaren biföll regeringens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förkortas till åtta dagar.

Proposition

2020/21:46 Extra ändringsbudget för 2020 – Förlängd rätt till ersättning för riskgrupper

Kammaren biföll talmannens förslag att ovanstående proposition omedelbart skulle hänvisas till finansutskottet.

Kammaren biföll regeringens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förkortas till *en* dag.

§ 22 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2020/21:42 Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv

2020/21:43 En anpassning av bestämmelser om kontroll i livsmedelskedjan till EU:s nya kontrollförfordning

2020/21:44 Kompletterande bestämmelser med anledning av den nya EU-förfordningen om spritdrycker och EU:s tillträde till Genèveakten

EU-dokument

COM(2020) 613 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om hantering av krissituationer och force majeure-situationer på migrations- och asylområdet

COM(2020) 652 Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ett allmänt miljöhandlingsprogram för unionen till 2030

COM(2020) 690 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén SAMT Regionkommittén Kommissionens arbetsprogram 2021 Ett livskraftigt EU i en känslig omvärld

Motioner

med anledning av prop. 2020/21:21 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak
2020/21:3734 av Björn Söder m.fl. (SD)
2020/21:3741 av Håkan Svenneling m.fl. (V)

med anledning av prop. 2020/21:22 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan
2020/21:3735 av Björn Söder m.fl. (SD)
2020/21:3744 av Håkan Svenneling m.fl. (V)
2020/21:3745 av Hans Wallmark m.fl. (M)

med anledning av prop. 2020/21:27 Nytt regelverk för handel med utsläppsätter
2020/21:3738 av Elin Segerlind m.fl. (V)

med anledning av prop. 2020/21:30 Totalförsvaret 2021–2025
2020/21:3743 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V)
2020/21:3747 av Pål Jonson m.fl. (M, KD)
2020/21:3748 av Roger Richthoff m.fl. (SD)
2020/21:3749 av Kerstin Lundgren m.fl. (C, L)

med anledning av prop. 2020/21:32 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali
2020/21:3736 av Björn Söder m.fl. (SD)
2020/21:3742 av Hans Wallmark m.fl. (M)

med anledning av prop. 2020/21:34 Revision av det enhetliga elektroniska rapporteringsformatet
2020/21:3733 av Mikael Eskilander m.fl. (SD)
2020/21:3746 av Josefin Malmqvist m.fl. (M)

med anledning av skr. 2020/21:25 Riksrevisionens rapport om regionala strukturfondspartnerskap
2020/21:3737 av Per Schöldberg m.fl. (C)
2020/21:3739 av Tobias Andersson m.fl. (SD)
2020/21:3740 av Lars Hjalmered m.fl. (M, KD)

§ 23 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 23 oktober

2020/21:80 Könsssegregerad medborgardialog i Nyköping
av *Ludvig Aspling* (SD)
till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

Prot. 2020/21:28
3 november

den 26 oktober

2020/21:81 Åtgärder för resekonsumenter

av *Angelica Lundberg* (SD)
till statsrådet *Lena Micko* (S)

2020/21:82 Miljömålen och infrastrukturplaneringen

av *Jessica Thunander* (V)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2020/21:83 Jurij Dmitrijev och synen på historien

av *Maria Nilsson* (L)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:84 Tidsgränser för häktning

av *Ellen Juntti* (M)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2020/21:85 Taiwans deltagande i WHO

av *Boriana Åberg* (M)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:86 Offentliga bidrag till extremism

av *Mikael Oscarsson* (KD)
till utbildningsminister *Anna Ekström* (S)

2020/21:87 Remitteringen av utredningen om en långsiktigt hållbar migrationspolitik

av *Ludvig Aspling* (SD)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2020/21:88 Handelsavtalet Mercosur

av *Lorena Delgado Varas* (V)
till statsrådet *Anna Hallberg* (S)

2020/21:89 Krav för permanent uppehållstillstånd

av *Christina Høj Larsen* (V)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

den 27 oktober

2020/21:90 Det kommunala vetot

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till miljö- och klimatminister *Isabella Lövin* (MP)

den 28 oktober

2020/21:91 Techjättarna och elnätet

av *Lorena Delgado Varas* (V)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2020/21:92 Postnords kundbemötande

av *Mikael Larsson* (C)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

den 29 oktober

2020/21:93 Skogen och biobränslet i färdplanerna för fossilfrihet

av *Jens Holm* (V)
till miljö- och klimatminister *Isabella Lövin* (MP)

2020/21:94 Framtiden för flygplatser i Stockholm
av *Maria Stockhaus* (M)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

Prot. 2020/21:28
3 november

den 30 oktober

2020/21:95 EU-direktiv om minimilöner
av *Ludvig Aspling* (SD)
till arbetsmarknadsminister *Eva Nordmark* (S)
2020/21:96 Tillgången till skyddsutrustning
av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

den 2 november

2020/21:97 Skolans arbete mot extremism och radikalisering
av *Roger Haddad* (L)
till utbildningsminister *Anna Ekström* (S)
2020/21:98 Balkongflickor och oskuldskontroller
av *Amineh Kakabaveh* (-)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)
2020/21:99 Oskuldsnormer och religiösa samfund
av *Amineh Kakabaveh* (-)
till kultur- och demokratiminister *Amanda Lind* (MP)
2020/21:100 Nationell statistik om hedersrelaterat våld och förtryck
av *Sara Gille* (SD)
till statsrådet *Åsa Lindhagen* (MP)
2020/21:101 Vård vid förlossningspsykos
av *Robert Hannah* (L)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)
2020/21:102 Merkostnadsersättning till assistansanordnare
av *Pia Steensland* (KD)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

§ 24 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 23 oktober

2020/21:283 Fattigdom och social utslagning i Sverige
av *Margareta Cederfelt* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)
2020/21:284 Inventering av fjällnära skogar
av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till miljö- och klimatminister *Isabella Lövin* (MP)
2020/21:285 Licensjakt på varg
av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

den 26 oktober

2020/21:286 Tillväxtverkets arbete med verksamt.se

av *Tobias Andersson* (SD)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:287 Konkurrensverkets arbete mot korruption

av *Tobias Andersson* (SD)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:288 Tillväxtverkets arbete med enkla digitala myndighets-kontakter

av *Tobias Andersson* (SD)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:289 Bolagsverkets arbete mot ekonomisk brottslighet

av *Tobias Andersson* (SD)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:290 Lantmäteriets handläggningstider

av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:291 En buffertfond med anledning av förändringar i LAS

av *Lars Beckman* (M)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:292 Uteblivna produktionsincitament för film trots corona-krisen

av *Jonas Andersson* i Linköping (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

den 27 oktober

2020/21:293 Republiken Kinas representation i WHO och WHA

av *John Weinerhall* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:294 Normaliserings- och fredsavtal med Israel

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:295 Kärnenergiforskning

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:296 Indraget statsbidrag

av *Boriana Åberg* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:297 Indragning av statsbidrag

av *Boriana Åberg* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

den 28 oktober

2020/21:298 Spelinspektionens roll i bekämpningen av organiserad brottslighet

av *Andreas Carlson* (KD)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:299 Spelinspektionens undantag för restaurangkasinon
av *Andreas Carlson* (KD)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

Prot. 2020/21:28
3 november

2020/21:300 Skydd av naturskog

av *Jens Holm* (V)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:301 Efterlevnad av regelverk vid fiberinstallationer

av *Martina Johansson* (C)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:302 Tillsynen av driftssäkerheten i kraftsystemet

av *Joar Forssell* (L)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:303 Anställning av individer som blivit dömda för grova sexualbrott mot barn och/eller personer med funktionsvariation

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:304 Brottsmarkering vid grova sexualbrott mot barn och personer med funktionsvariation

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

den 29 oktober

2020/21:305 Yttrandefriheten och lärarmordet i Frankrike

av *Michael Rubbestad* (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:306 Ett starkare rättsskydd för lärare

av *Michael Rubbestad* (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:307 Omställningsstöd under coronapandemin

av *Dennis Dioukarev* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:308 Turistfrämjande

av *Tobias Andersson* (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:309 Amorteringsmöjligheter under coronapandemin

av *Dennis Dioukarev* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:310 Totalförsvarsbeslutet 2021–2025

av *Allan Widman* (L)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:311 Säkerhetsläcka

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:312 Politisk inriktning för integrationspolitiken

av *Ludvig Aspling* (SD)

till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2020/21:313 Invandringen som förtjänst

av *Ludvig Aspling* (SD)

till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2020/21:314 Järnväg Stockholm–Oslo

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:315 Fusk med mediestöd

av *Jonas Andersson* i Linköping (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:316 Bussning av elever

av *Michael Rubbestad* (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

den 30 oktober

2020/21:317 Regler för svensk försvarsindustri

av *Alexandra Anstrell* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:318 Tillväxtverket

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:319 Stöd till närstående

av *Jennie Åfeldt* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:320 Den narkotikarelaterade dödligheten i Sverige

av *Jennie Åfeldt* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:321 Förlängda permitteringsstöd för gränshandelsregioner

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

den 2 november

2020/21:322 Synfäلتsundersökningar

av *Anders Åkesson* (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:323 Turkiets alltmer aggressiva agerande

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:324 Fredsbevarande insatser i konflikten mellan Azerbajdzjan och Armenien

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:325 Fängslade kvinnor i Iran

av *Sara Gille* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:326 Beredskapslagrens status

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:327 Maktmissbruk inom sjukvården

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:328 Sveriges självförsörjning av livsmedel
av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

Prot. 2020/21:28
3 november

2020/21:329 En upprustning av vägnätet
av *Sten Bergheden* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:330 Nagorno-Karabach
av *Robert Halef* (KD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

§ 25 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 22 oktober

2020/21:227 Livsmedelsverket kontrollavgifter
av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

den 28 oktober

2020/21:228 Ökat skydd mot kriminella och bostadsinbrott
av *Sten Bergheden* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:229 Missförhållandena på LSS-boenden
av *Carina Ståhl Herrstedt* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:230 Utdrag ur belastningsregistret vid nyanställning på LSS-boenden

av *Carina Ståhl Herrstedt* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:231 Rivningar och konfiskeringar av EU-finansierat bistånd på Västbanken

av *Yasmine Posio* (V)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2020/21:233 Beslut om slutförvar av kärnavfall
av *Alexandra Anstrell* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2020/21:243 Kommunernas hantering av barnärenden
av *Mikael Eskilander* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:242 Konsumentskyddet vid kirurgiska skönhetsbehandlingar
av *Angelica Lundberg* (SD)

till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:237 Skattebefriade elbussar

av *Jens Holm* (V)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:238 Kemikalieskatten

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:244 Folkkrättsbrott mot Armenien och Republiken Artsach

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:240 Skattebefrielse för grödebaserade biodrivmedel

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:236 Höjd åldersgräns för vattenskoter

av *Jens Holm* (V)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:241 Kontroll och inspektion av skyddsrum

av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:234 Sveriges förbindelser med Schweiz

av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:239 Valet i Chile

av *Lorena Delgado Varas* (V)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:232 Sveriges bistånd till Tanzania

av *Magdalena Schröder* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2020/21:235 Åtgärder mot matchfixning

av *Angelika Bengtsson* (SD)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:269 Obligatorisk förskola från två års ålder

av *Michael Rubbestad* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:245 Säkerheten vid Sveriges Radio till följd av Twitter-attacken

av *Angelika Bengtsson* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:261 Beskattning av ideella föreningar

av *Lars Mejern Larsson* (S)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:253 Prioriteringsordning vid vaccinering mot covid-19

av *Karin Rågsjö* (V)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:254 Taiwan i WHO

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:293 Republiken Kinas representation i WHO och WHA

av *John Weinerhall* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:259 Försöksverksamhet med farmaceutiska tjänster

av *Pia Steensland* (KD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:268 Det kommunala vetot mot vindkraft

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till statsrådet *Per Bolund* (MP)

2020/21:257 ANDT-strategi

av *Michael Anefur* (KD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2020/21:265 Problem med energieffekt för industrin

av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2020/21:267 Förväntad eleffektbrist

av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2020/21:256 Utrikesministerns besök i Turkiet och frågan om armeniska/assyriska folkmordet seyfo

av *Robert Hannah* (L)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:255 Skydd av föreningslivet mot angrepp och infiltration

av *Christer Nylander* (L)

till kultur- och demokratiminister *Amanda Lind* (MP)

2020/21:266 Skogen som resurs för att reducera koldioxid

av *Lotta Olsson* (M)

till miljö- och klimatminister *Isabella Lövin* (MP)

2020/21:252 Stödinsatser till kommunerna vid valet 2022

av *Mikael Strandman* (SD)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2020/21:247 Utebliven ersättning till riskgrupper

av *Julia Kronlid* (SD)

till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

2020/21:248 Onödiga dödsfall bland äldre

av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2020/21:258 Intyg vid läs- och skrivsvårigheter

av *Fredrik Christensson* (C)

till statsrådet *Matilda Ernkrans* (S)

2020/21:251 Förändringar i planering av infrastruktur

av *Lotta Olsson* (M)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2020/21:262 Skillnader mellan universitet i basanslag till forskning

av *Jörgen Berglund* (M)

till statsrådet *Matilda Ernkrans* (S)

2020/21:260 Den ökade smittspridningen i Uppsala län

av *Michael Rubbestad* (SD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

den 30 oktober

2020/21:246 En humanare bedömning för riskgrupper

av *Julia Kronlid* (SD)

till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

Prot. 2020/21:28

3 november

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 16 anf. 40 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.55 och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

EMMA PAAKKINEN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om ersättare.....	1
§ 3 Avsägelse.....	1
§ 4 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 5 Anmälan om ordförande i EU-nämnden	2
§ 6 Meddelande om frågestund.....	2
§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
§ 8 Anmälan om faktrapromemorior	6
§ 9 Ärenden för hänvisning till utskott	7
§ 10 Ärenden för bordläggning.....	7
§ 11 Svar på interpellation 2020/21:63 om ett centralt skuldregister	8
Anf. 1 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	8
Anf. 2 ANGELICA LUNDBERG (SD)	8
Anf. 3 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	9
Anf. 4 ANGELICA LUNDBERG (SD)	11
Anf. 5 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	12
Anf. 6 ANGELICA LUNDBERG (SD)	13
Anf. 7 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	13
§ 12 Svar på interpellation 2020/21:60 om åtgärder för att bekämpa romansbedrägerier	14
Anf. 8 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	14
Anf. 9 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	15
Anf. 10 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	16
Anf. 11 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	17
Anf. 12 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	18
Anf. 13 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	19
Anf. 14 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	20
§ 13 Svar på interpellation 2020/21:70 om en renodling av polisens uppdrag	20
Anf. 15 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	20
Anf. 16 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	21
Anf. 17 STEN BERGHEDEN (M).....	22
Anf. 18 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	23
Anf. 19 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	24
Anf. 20 STEN BERGHEDEN (M).....	25
Anf. 21 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	26
Anf. 22 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	26
Anf. 23 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	27
§ 14 Svar på interpellation 2020/21:75 om brott inom yrkestrafiken	27
Anf. 24 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	27
Anf. 25 THOMAS MORELL (SD).....	28
Anf. 26 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	29
Anf. 27 THOMAS MORELL (SD).....	30
Anf. 28 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	31

Anf. 29 THOMAS MORELL (SD).....	32
Anf. 30 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	32
§ 15 Svar på interpellation 2020/21:62 om säkerhetsrisker	
med införandet av 5G-nätet.....	33
Anf. 31 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	33
Anf. 32 PÅL JONSON (M).....	34
Anf. 33 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	35
Anf. 34 PÅL JONSON (M).....	36
Anf. 35 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	37
Anf. 36 PÅL JONSON (M).....	37
Anf. 37 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	38
§ 16 Svar på interpellation 2020/21:58 om akademiska	
spökskrivare	38
Anf. 38 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	38
Anf. 39 ROBERT STENKVIST (SD)	39
Anf. 40 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	40
Anf. 41 ROBERT STENKVIST (SD)	41
Anf. 42 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	41
Anf. 43 ROBERT STENKVIST (SD)	42
Anf. 44 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	43
§ 17 Svar på interpellation 2020/21:59 om EU:s	
handlingsplan mot rasism	43
Anf. 45 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	43
Anf. 46 LUDVIG ASPLING (SD).....	45
Anf. 47 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	46
Anf. 48 LUDVIG ASPLING (SD).....	47
Anf. 49 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	48
Anf. 50 LUDVIG ASPLING (SD).....	48
Anf. 51 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	49
§ 18 Svar på interpellation 2020/21:61 om diskriminering på	
grund av politisk åskådning vid offentlig tillsättning	49
Anf. 52 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	49
Anf. 53 MIKAEL STRANDMAN (SD).....	50
Anf. 54 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	51
Anf. 55 MIKAEL STRANDMAN (SD).....	52
Anf. 56 ANDRE VICE TALMANNEN	53
Anf. 57 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	53
Anf. 58 MIKAEL STRANDMAN (SD).....	54
Anf. 59 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	54
Ajournering.....	55
Återupptaget sammanträde.....	55
§ 19 Svar på interpellation 2020/21:55 om elitidrottens villkor	
under pandemin.....	55
Anf. 60 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	55
Anf. 61 MARTIN KINNUNEN (SD)	56
Anf. 62 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	57
Anf. 63 MARTIN KINNUNEN (SD)	58

Anf. 64 Kultur- och demokratiminister AMANDA		Prot. 2020/21:28
LIND (MP).....	59	3 november
Anf. 65 MARTIN KINNUNEN (SD)	60	
Anf. 66 Kultur- och demokratiminister AMANDA		
LIND (MP).....	61	
§ 20 Svar på interpellation 2020/21:67 om stöd till		
ungdomsorganisationer	61	
Anf. 67 Kultur- och demokratiminister AMANDA		
LIND (MP).....	61	
Anf. 68 VASILIKI TSOUPLAKI (V).....	62	
Anf. 69 Kultur- och demokratiminister AMANDA		
LIND (MP).....	63	
Anf. 70 VASILIKI TSOUPLAKI (V).....	64	
Anf. 71 Kultur- och demokratiminister AMANDA		
LIND (MP).....	65	
Anf. 72 VASILIKI TSOUPLAKI (V).....	66	
Anf. 73 Kultur- och demokratiminister AMANDA		
LIND (MP).....	67	
§ 21 Anmälan och beslut om omedelbar hänvisning av		
ärenden till utskott samt beslut om förkortad motionstid.....	68	
§ 22 Bordläggning.....	68	
§ 23 Anmälan om interpellationer.....	69	
§ 24 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	71	
§ 25 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	75	
§ 26 Kammaren åtskildes kl. 18.46.....	78	